

Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Národný program reforiem Slovenskej republiky 2019

apríl 2019

Obsah

Zhrnutie	4
1 Identifikácia výziev slovenskej ekonomiky	6
2 Opatrenia prijaté v roku 2018	8
3 Makroekonomický rámec a strednodobá prognóza	19
4 Plánované opatrenia v štrukturálnych témach	22
4.1 Fiškálna politika a verejné financie	23
4.2 Vzdelávanie, veda a inovácie	25
4.2.1 Regionálne školstvo	27
4.2.2 Vysoké školstvo, výskum a vývoj	29
4.3 Zamestnanosť, penzijný systém a sociálna inklúzia	31
4.3.1 Zamestnanosť	33
4.3.2 Penzijný systém	37
4.3.3 Sociálna inklúzia	38
4.4 Zdravie	40
4.5 Modernizácia verejnej správy a podnikateľské prostredie	45
4.5.1 Modernizácia verejnej správy	47
4.5.2 Podnikateľské prostredie	48
4.5.3 IT a dopravná infraštruktúra	49
4.6 Environmentálna udržateľnosť a energetika	50
5 Politika súdržnosti EÚ	52
6 Inštitucionálny rámec stratégie Európa 2020 a NPR	54
Príloha č. 1: Národné ciele stratégie Európa 2020 a iné indikátory	55
Príloha č. 6: Odpočet kľúčových opatrení z Programového vyhlásenia vlády SR 2016 až 2020	59
Príloha č. 7: Opatrenia prijaté na elimináciu dopadov prípadného vystúpenia Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie bez dohody	68
Príloha č. 8: Zoznam skratiek	71

Zoznam boxov

Box 1: Očakávaný vplyv Brexitu na slovenskú ekonomiku.....	21
Box 2: Podpora nájomného bývania v kontexte zvýšenia mobility pracovnej sily	35
Box 3: Zavedenie predvolenej sporiacej stratégie v II. pilieri.....	37
Box 4: Sociálna inklúzia rómskej populácie.....	38

Zoznam grafov

Graf 1: Hlavné výsledkové ukazovatele, štandardná odchýlka od priemeru OECD a EÚ	6
Graf 2: „Disagregácia“ hlavných výsledkových ukazovateľov pomocou doplnkových indikátorov, štandardná odchýlka od priemeru OECD a EÚ	6
Graf 3: Príspevky k rastu HDP na Slovensku, 2012 – 2021 (v p. b.).....	20
Graf 4: Štruktúra spotrebiteľskej inflácie – medziročné príspevky zložiek CPI (v p. b.).....	20
Graf 5: Daňová medzera na DPH (% potenciálneho výnosu), národná aj EK metodika	23
Graf 6: Zmena daňovej medzery na DPH v EÚ (2016)	23
Graf 7: Verejné výdavky na vzdelávanie, 2015	26
Graf 8: Priemerné platy pedagógov druhého stupňa ZŠ v pomere k platom zamestnancov s VŠ vzdelaním (2016).....	26
Graf 9: Vstupy a výstupy pre výskum a vývoj ako % priemeru V3	27
Graf 10: Výsledky testovania PISA v čitateľskej gramotnosti (ľavá os) a podiel žiakov nedosahujúcich základnú úroveň v % (pravá os).....	27
Graf 11: Kvartálny vývoj miery nezamestnanosti (% aktívnej populácie, sezónne očistené údaje).....	31
Graf 12: Dlhodobá nezamestnanosť (v %, 3Q 2017, 3Q 2018).....	31
Graf 13: Nízkokvalifikovaná pracovná sila na trhu práce (% , 2017)	32
Graf 14: Miera zamestnanosti Rómov z obcí s koncentrovanými osídleniami (v %, populácia vo veku 15-64 rokov)	32
Graf 15: Miera zamestnanosti žien (% , 2017)	33
Graf 16: Zamestnávanie pracovníkov zo zahraničia	33
Graf 17: Podiel bytov podľa vlastníctva (% , 2016)	35
Graf 18: Podiel bytov s regulovaným nájomom na všetkých bytoch (%).....	35
Graf 19: Podiel sporiateľov s úsporami v negarantovaných fondoch v roku 2017 (%)	37
Graf 20: Odporúčany podiel úspor investovaných do akcií a skutočnosť v roku 2017 (%).....	37
Graf 21: Verejné výdavky na zdravotníctvo, 2017 (% HDP).....	40
Graf 22: Úmrtia odvrátiteľné zdravotnou starostlivosťou, 2015 (štandardizované na 100 tis. obyvateľov).....	40
Graf 23: Očakávaná dĺžka života pri narodení	41
Graf 24: Dojčenská úmrtnosť (počet úmrtí dočiat na 1 000 živonarodených detí, 2006 až 2015)	41
Graf 25: Efektívnosť zdravotníctva krajín OECD	42
Graf 26: Závazky 13 fakultných a univerzitných nemocníc rezortu zdravotníctva (31.12. 2018, mil. eur)	42
Graf 27: Bodové hodnotenie v rebríčku Doing Business (metodika DB 2019)	45
Graf 28: Porovnanie jednotlivých oblastí SK v rebríčku Doing Business (štand. odchýlka od priemeru OECD).....	45
Graf 29: Teoretická dĺžka občianskych a obchodných vecí v dňoch (<i>Disposition time</i>), 2016.....	46
Graf 30: Miera vybavenosti konaní V4, občianske a obchodné veci v %, 2010-2016	46
Graf 31: Miera recyklácie komunálneho odpadu (%)	50
Graf 32: Priemerné vystavenie obyvateľstva PM2,5 v µg/m3 (2017, odhadované hodnoty)	50
Graf 33: Vývoj implementácie EŠIF (mil. eur)	52

Zhrnutie

Národný program reforiem Slovenskej republiky 2019 popisuje štrukturálne opatrenia, ktoré vláda SR plánuje realizovať najmä v najbližších dvoch rokoch. Komplexný prístup stanovovania priorít, ktorý okrem HDP berie do úvahy aj ďalšie aspekty kvality života, opätovne identifikoval aj v roku 2019 ako pretrvávajúce najväčšie výzvy slovenského hospodárstva školstvo, zdravotníctvo a trh práce.

Trh práce podporený viacerými opatreniami dosahuje historicky najlepšie výsledky. V roku 2018 sa vytvorilo takmer 50 tisíc nových pracovných miest¹ a miera nezamestnanosti poklesla na najnižšiu úroveň od vzniku SR (6,1 % vo štvrtom kvartáli 2018). Na podporu znižovania dlhodobej nezamestnanosti bude pokračovať implementácia akčného plánu opatrení aj v roku 2019. Realizujú sa projekty rekvalifikácie a vzdelávania zamestnancov a uchádzačov o zamestnanie. Podporí sa budovanie kapacít zariadení starostlivosti o deti do troch rokov, ktoré uľahčí rodičom na rodičovskej dovolenke návrat na trh práce. Aj v ďalšom období bude pokračovať implementácia opatrení na zlepšenie sociálnej integrácie ľudí z marginalizovaných rómskych komún.

Vládou schválený Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania je strategickým rámcom v oblasti zvýšenia kvality vzdelávania v desaťročnom horizonte. Pokračuje zvyšovanie atraktivity učiteľského povolania najmä opakovaným zvyšovaním plátov učiteľov, ktoré presahuje rámec deklarovaný *Programovým vyhlásením vlády SR*. Ďalšie prostriedky sa v štátnom rozpočte vyčlenili na zvyšovanie tarifných plátov pre začínajúcich učiteľov od septembra 2019. Nový zákon o pedagogických a odborných zamestnancoch² sa zameriava na zlepšenie väzby medzi odmeňovaním učiteľov a kvalitou ich výučby úpravou atestačného konania, ktoré je podmienkou pre kariérny rast. Zmeny v duálnom vzdelávaní podporujú participáciu škôl a zamestnávateľov znižovaním bariér pre vstup do systému. V oblasti vysokého školstva sa reformuje proces akreditácie s cieľom naplňať európske štandardy a umožní sa hodnotenie výskumnej činnosti vysokých škôl externými odborníkmi. Plánovaná podpora profesijne orientovaných vysokoškolských študijných programov zabezpečí lepšiu prepojenosť s trhom práce. Bude sa pokračovať v zavádzaní opatrení na vyrovnávanie rozdielov vo výsledkoch žiakov ovplyvnených ich socioekonomickým zázemím.

Postupná implementácia opatrení v oblasti úhrady liekov a pomôcok a obstarávaní zdravotníckej techniky v nemocniciach priebežne zlepšuje nákladovú efektívnosť vybraných častí systému zdravotníctva. Výdavky na zdravotníctvo rastú v súlade s medzinárodnými trendami. Slovensko však zaostáva vo výsledkových ukazovateľoch a v porovnaní s priemerom krajín OECD zostáva slovenské zdravotníctvo dlhodobo menej efektívne. Zavedenie systému rozpočtovania založeného na výsledkoch pomôže naviazať pridelované zdroje na výsledky. Systém platieb nemocniciam podľa diagnóz (DRG) a pripravovaná cenová regulácia všetkých zdravotníckych výkonov zvýšia transparentnosť a spravodlivosť platieb. Projekt stratifikácie ústavnej zdravotnej starostlivosti bude v roku 2019 pokračovať schválením potrebnej legislatívy a zverejnením konkrétneho plánu zmien v sieti nemocníc. Zároveň v nemocniciach prebiehajú rekonštrukcie a obnova prístrojového vybavenia zo zdrojov štátneho rozpočtu nad rámec zdravotného poistenia. V roku 2019 budú spustené skriningové programy na včasné odhalenie nádorových ochorení. Druhá revízia výdavkov v roku 2019 prinesie ďalšie návrhy opatrení na zvyšovanie efektívnosti v zdravotníctve, rast kvality poskytovanej starostlivosti a zlepšovanie výsledkov.

Inštitucionálne usporiadanie projektu *Hodnota za peniaze* bolo v rozpočtovom procese ukotvené prostredníctvom zákona o rozpočtových pravidlách. V roku 2019 budú dokončené revízie výdavkov na pôdohospodárstvo, zdravotníctvo, výdavkov na začleňovanie skupín ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, a výdavkov na zamestnanosť a odmeňovanie vo verejnej správe.

Boj proti daňovým únikom prispieva k zlepšeniu úspešnosti výberu daní. V oblasti zvýšeného výberu spotrebných daní bol úspešne ukončený legislatívny proces pre označovanie minerálneho oleja značkovačom (tzv. *nanomarker*). Zavedie sa elektronická fakturácia a elektronické registračné pokladnice

¹ Podľa konceptu národných účtov (ESA).

² Schválený parlamentom v apríli 2019.

(eKasa) prepojené online so systémami finančnej správy. Finančná správa implementovala interné posudzovanie spoľahlivosti daňových subjektov. Prijala sa legislatíva zavádzajúca ročné zúčtovanie sociálneho poistenia, ktoré sa prvýkrát vykoná v roku 2023 za rok 2022.

Pripraví sa akčný plán na posilnenie boja proti korupcii. Od roku 2017 sa implementuje spoločný projekt s OECD týkajúci sa protikorupčných opatrení, posilnenia účinnosti a koherentnosti všeobecných stratégií na riadenie rizík spojených s podvodmi a korupciou, zavedenia kontrolných činností, identifikácie a posudzovania rizík spojených s podvodmi. V roku 2019 bude hlavným výstupom projektu akčný plán na posilnenie boja proti korupcii a podvodom v oblasti EÚ fondov.

Lepšie fungovanie verejnej správy a justície by mali priniesť viaceré opatrenia. Od marca 2019 vstupuje do účinnosti nová právna úprava ochrany oznamovateľov korupcie tzv. *whistleblowerov*. Pozornosť v súdnictve bude zameraná na riešenie problému starých exekučných konaní a prípravu reformy občianskeho zákonníka. Bude pokračovať zlepšovanie poskytovania a tiež zvyšovanie dostupnosti právnej pomoci prostredníctvom Centra právnej pomoci. V súlade s *Programovým vyhlásením vlády SR* sa pripraví zákon o justičnej štátnej službe.

Realizujú sa viaceré opatrenia na zníženie administratívnej záťaže podnikateľského prostredia. Napreduje rozširovanie podpory elektronickej a automatizovanej komunikácie s finančnou správou, implementácia opatrení z už schválených antibyrokratických podnikateľských balíčkov, či ďalšia optimalizácia služieb obchodného registra. Od septembra 2018 sa zavádza do praxe princíp *jedenkrát a dosť*, teda zrušenie povinnosti opakovane predkladať orgánom verejnej moci listinné výpisy viacerých druhov. Rezort financií vypracuje návrh zákona o dani z príjmov, ktorý malým a stredným podnikom uľahčí plnenie daňových povinností. Zvýši sa tiež daňový superodpočet na vývoj a výskum z doterajších 100 na 150 % v roku 2019 a na 200 % v roku 2020. Rezort hospodárstva bude pokračovať v koordinácii auditu legislatívy s cieľom odstrániť identifikovanú neopodstatnenú regulačnú záťaž na podnikateľské subjekty.

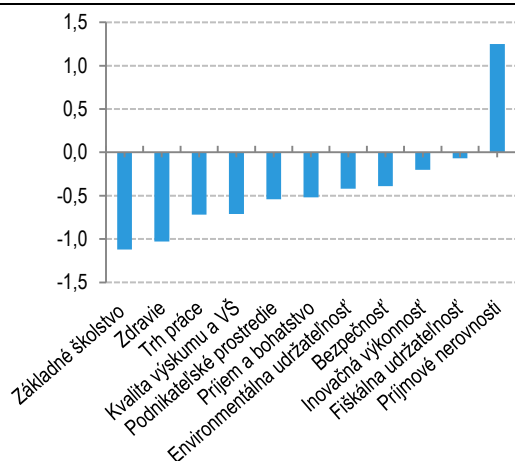
NPR vychádza aj zo špecifických odporúčaní Rady EÚ pre Slovensko z roku 2018 a hodnotenia ich plnenia Európskou komisiou z februára 2019³. Financovanie opatrení NPR bude zabezpečené v rámci stanovených limitov výdavkov a počtu zamestnancov kapitol štátneho rozpočtu.

³ [Správa o krajine 2019](#)

1 Identifikácia výziev slovenskej ekonomiky

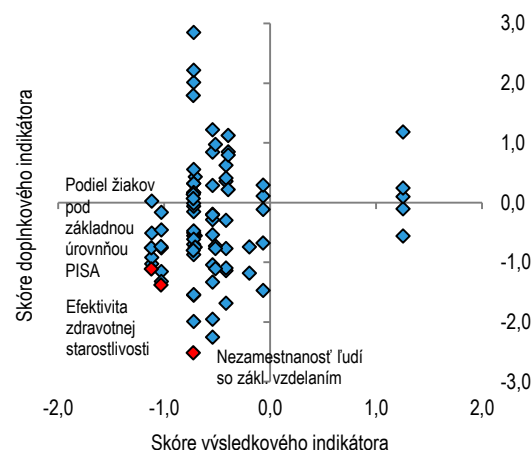
Tri najväčšie výzvy pre Slovensko sú základné školstvo, zdravotníctvo a trh práce. Tieto oblasti sú identifikované na základe zaostávania vo výsledkových ukazovateľoch oproti priemeru OECD alebo EÚ (Graf 1). Na základe zaostávania v medzinárodnom porovnaní trh práce zostáva v skupine troch výziev aj napriek výraznému zlepšeniu dlhodobej nezamestnanosti, ktorá predstavuje jeden z dvoch hlavných výsledkových indikátorov v tejto oblasti.

Graf 1: Hlavné výsledkové ukazovatele, štandardná odchýlka od priemeru OECD a EÚ

Zdroj: IFP

Graf 2: „Disagregácia“ hlavných výsledkových ukazovateľov pomocou doplnkových indikátorov, štandardná odchýlka od priemeru OECD a EÚ

Zdroj: IFP

Výsledkové ukazovatele sú spávané s doplnkovými indikátormi a poskytujú podrobnejšie informácie o situácii v danej oblasti. Širšie definovaný problém (napríklad trh práce s výsledkovými indikátormi zamestnanosť a dlhodobá nezamestnanosť) je disagregovaný na špecifickejšie oblasti (napr. nezamestnanosť ľudí so základným vzdelaním alebo zamestnanosť žien)⁴. Body v ľavom dolnom kvadrante tak predstavujú tie hlavné výsledkové a doplnkové ukazovatele, pri ktorých v oboch prípadoch Slovensko dosahuje podpriemerné hodnoty. V ľavom hornom kvadrante sú oblasti, v ktorých Slovensko dosahuje podpriemerné výsledky, avšak v doplnkových indikátoroch dosahuje nadpriemerné výsledky (napr. podiel tuhých palív na celkovej primárnej produkcii energie je nízky v porovnaní s ostatnými krajinami, napriek tomu v oblasti environmentálnej udržateľnosti Slovensko nedosahuje nadpriemerné výsledky v skupine výsledkových indikátorov).

Slovensko najviac zaostáva v oblasti základného školstva. Medzinárodne porovnateľné výsledky školstva sú merané na úrovni základných škôl PISA testovaním 15-ročných študentov. V roku 2015 sa výsledky slovenských žiakov v testovaní PISA opäť zhoršili⁵ a výrazne zaostávajú za priemerom OECD. Vplyv prostredia, v akom žiak vyrastá, do veľkej miery ovplyvňuje výsledok, čo prispieva k nízkej sociálnej mobilite detí rodičov v najnižších príjmových kategóriách⁶. Problematický je aj vysoký a narastajúci podiel žiakov, ktorí nedosahujú základnú úroveň zručností v jednotlivých oblastiach testovania. Schopnosť vzdelávacieho systému poskytovať rovné príležitosti pre všetkých žiakov je do veľkej miery ovplyvnená kvalitou práce učiteľov, čo bolo aj motiváciou pre opakované zvyšovanie ich miezd s cieľom zvýšiť atraktivitu učiteľského povolania⁷. Napriek tomu mzdy učiteľov zostávajú nízke v medzinárodnom porovnaní⁸.

⁴ Podrobnejší opis hlavných a doplnkových indikátorov sa nachádza v dokumente [Tri výzvy slovenskej ekonomiky – aktualizácia \(marec 2019\)](#).

⁵ PISA testy sú realizované každé tri roky, naposledy v roku 2018. Výsledky testovania z roku 2018 budú však dostupné až v decembri 2019.

⁶ Komentár IFP: [Jabko padá ďaleko od stromu](#).

⁷ Mzdy učiteľov sa zvyšovali v januári 2016 o 4 %, v septembri 2016 a v septembri 2017 o ďalších 6 %. V januári 2019 sa zvyšovali o 10 % a rovnaké zvýšenie sa plánuje v roku 2020. Okrem toho vláda vyčlenila prostriedky na zvyšovanie tarifných plátov pre začínajúcich učiteľov od septembra 2019.

⁸ Podiel priemerného platu učiteľov na platoch VŠ vzdelaných z roku 2016 je 64 %. Priemer OECD v tom istom roku je 92 %. Podľa prepočtov ÚHP po plánovanom zvýšení plátov učiteľov v roku 2020 očakávame hodnotu tohto indikátora na úrovni 68 %, čo predstavuje približne úroveň priemernej mzdy zamestnancov v národnom hospodárstve.

Vzdelávací systém nedostatočne reaguje na potreby detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Pripravenosť detí zo znevýhodneného prostredia pre vzdelávací systém sa zlepšuje so zvyšujúcou sa participáciou na kvalitnom predškolskom vzdelávaní⁹, čo predstavuje oblasť v ktorej Slovensko tiež zaostáva. Celkovo podpriemerné financovanie školstva je badateľné aj v podpriemerných výdavkoch na žiaka. Odliv žiakov po ukončení základnej školy je síce v medzinárodnom porovnaní nižší ako priemer, avšak trend je v tejto oblasti negatívny a postupne sa výsledky v tomto indikátore zhoršujú. Ukončenie aspoň stredoškolského vzdelania je pritom nevyhnutné pre úspešný nástup na trh práce, znižuje riziko chudoby a sociálneho vylúčenia.

Napriek historicky najlepším výsledkom predstavujú niektoré ukazovatele trhu práce naďalej výzvu. Od roku 2013 klesá celková nezamestnanosť, ktorá už v súčasnosti dosahuje hodnoty na úrovni priemeru krajín EÚ a OECD. Dlhodobou štrukturálnou výzvou však zostáva zamestnávanie nízkokvalifikovaných a dlhodobo nezamestnaných osôb. Aj napriek ekonomickému rastu zamestnanosť rómskej populácie stále výrazne zaostáva za väčšinovou populáciou. Miera zamestnanosti rómskej populácie dosahuje len približne tretinu miery zamestnanosti majority¹⁰. Zamestnanosť žien s deťmi do troch rokov patrí medzi najnižšie v krajinách OECD, čo má negatívny vplyv počas neskoršej pracovnej kariéry v podobe stratených zručností a nižších príjmov¹¹. Ekonomický cyklus spôsobil, že zamestnanosť mladých a starších vekových skupín je na tom relatívne lepšie ako v porovnávaných krajinách.

Slovensko zaostáva v hlavných výsledkových ukazovateľoch v oblasti zdravotníctva. V porovnaní s priemerom EÚ je priemerná dĺžka života výrazne nižšia spolu s horšou (dvojnásobnou) mierou úmrtnosti odvrátiteľnej zdravotnou starostlivosťou¹². Relatívne vysoká hodnota miery predchádzateľnej úmrtnosti zodpovedá hodnotám indikátorov, ktoré merajú prejavy horšej životosprávy (fajčenie, spotreba alkoholu). Celkové výdavky vyjadrené ako podiel na HDP zaostávajú za priemerom EÚ. Aktualizácia modelu efektívnosti slovenského zdravotného systému potvrdzuje dlhodobo horšiu efektívnosť v porovnaní s priemerom krajín OECD.

⁹ [Revízia výdavkov na skupiny ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením, priebežná správa](#), str. 21

¹⁰ Komentár IFP 18/2018: [Inklúzia Rómov je celospoločenskou výzvou](#).

¹¹ Viac v komentári [Milovať i pracovať](#), či v analýze [Women Still Can't Have It All: Barriers to Higher Maternal Employment in Slovakia](#).

¹² Celková miera odvrátiteľnej úmrtnosti sa skladá z dvoch indikátorov. Prvý indikátor *Miera úmrtnosti odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou*, alebo inými slovami *Miera liečiteľnej úmrtnosti*, zahŕňa úmrtia, ktoré je možné odvrátiť včasnou a efektívnou diagnostikou, či adekvátnym zásahom zdravotnej starostlivosti a liečbou. Okrem liečiteľných úmrtí sa používa aj indikátor *Predchádzateľná úmrtnosť*. Tá sa dá zlepšiť pomocou opatrení zameraných na prevenciu ochorení (napr. podpora zdravého životného štýlu). U oboch indikátorov platí, že vyššie hodnoty sú horšie (znamenajú väčší počet úmrtí, ktoré sú odvrátiteľné).

2 Opatrenia prijaté v roku 2018

Odpočet plnenia úloh akčného plánu NPR je vecne usporiadaný podľa jednotlivých špecifických odporúčaní, ktoré boli schválené na zasadnutí júnového summitu Európskej rady a v júli 2018 prijaté Radou¹³.

1. Fiškálna politika a efektívnosť zdravotníctva

Špecifické odporúčanie Rady: Zabezpečiť, že nominálna miera rastu čistých primárnych verejných výdavkov v roku 2019 nepresiahne 4,1 %, čo zodpovedá ročnej štrukturálnej úprave vo výške 0,5 % HDP. Implementovať opatrenia na zvýšenie nákladovej efektívnosti systému zdravotníctva a vytvoriť účinnejšiu stratégiu zdravotníckej pracovnej sily.

Hospodárenie verejnej správy v roku 2018 prekonal ciele rozpočtu. V roku 2018 došlo tiež k legislatívnemu ukotveniu inštitucionálneho usporiadania projektu *Hodnota za peniaze*, ktoré vytvára predpoklad pre ďalšie zlepšenie manažmentu verejných výdavkov. Pokračovala implementácia opatrení, ktoré boli identifikované v rámci revízie výdavkov v sektore zdravotníctva. V systéme elektronického zdravotníctva (eHealth) sa začali využívať moduly na predpisovanie liekov a zápis záznamov o vyšetreniach. Zavedenie úhrad za diagnostickú skupinu (DRG) je zatiaľ v štádiu vykazovania a nastavovania platieb. Obe opatrenia zostávajú hlavnými prioritami v zdravotníctve. Zvýšenie plátov zdravotných sestier o 10 % nad rámec štandardnej valorizácie posúva ich ohodnotenie na úroveň priemeru EÚ.

Fiškálna politika

Hospodárenie verejnej správy v roku 2018 prekonal ciele rozpočtu. Od aktuálneho roku bude hospodárenie verejnej správy plne vyrovnané v celom horizonte *Programu stability SR na roky 2019 až 2022*. Zároveň bude naplnený aj strednodobý rozpočtový cieľ, ktorý zohľadňuje potrebnú rozpočtovú rezervu na fiškálne náklady starnutia populácie a na absorpciu bežných cyklických výkyvov ekonomiky. Pokračujúce zlepšovanie fiškálnej pozície potvrdzuje kontinuálny pokles hrubého aj čistého zadĺženia verejnej správy. Ku koncu roku 2018 dosiahol hrubý dlh verejnej správy 48,9 % HDP a po prvýkrát klesol pod najnižšie sankčné pásmo ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Čistý dlh verejnej správy klesol ku koncu roka 2018 ešte výraznejšie, keď dosiahol výšku 43,0 % HDP. Hrubý dlh sa tak naďalej udrží pod sankčnými pásmami, ktoré sa medzi rokmi 2018 až 2027 každoročne sprísňujú o jeden p.b. HDP. Ku koncu 2022 dosiahne hrubý dlh 44,4 % HDP, teda 0,6 p.b. pod najnižším sankčným pásmom. Čistý dlh klesne k úrovni 37 % HDP.

Inštitucionálne usporiadanie projektu *Hodnota za peniaze* bolo legislatívne ukotvené novelou zákona o rozpočtových pravidlách schválenou parlamentom. V budúcnosti bude mať každá nasledujúca vláda povinnosť počas štvorročného obdobia vykonať a zverejniť revízie výdavkov v objeme aspoň polovice výdavkov rozpočtu verejnej správy. Odpočet plnení opatrení revízií výdavkov (implementačná správa) sa stane povinnou súčasťou rozpočtovej dokumentácie. Zákom dostáva ministerstvo financií povinnosť hodnotiť a zverejniť hodnotenia investičných projektov. Po novom bude subjekt verejnej správy¹⁴ povinný vypracovať a zverejniť štúdiu¹⁵ uskutočniteľnosti investície¹⁶ a koncesie. Samotné hodnotenie štúdie uskutočniteľnosti bude vypracovávať a zverejňovať ministerstvo financií (účinnosť od januára 2020). V roku 2018 bola Implementačná jednotka projektu *Hodnota za peniaze* presunutá na Úrad vlády SR. Jej úlohou je odpočet opatrení revízie výdavkov, ako aj odblokovávanie procesov v prípade, že plnenie opatrení je v kompetencii viacerých rezortov a k ich realizácii nedochádza.

¹³ Špecifické odporúčania pre Slovensko 2018

¹⁴ S výnimkou obcí a VÚC, resp. nimi zriadenej rozpočtovej a príspevkovej organizácie.

¹⁵ Neplatí v prípade utajovanej skutočnosti, keď je štúdia uskutočniteľnosti posielaná priamo ministerstvu financií.

¹⁶ Investíciou sa rozumie výdavky na obstaranie hmotného majetku a nehmotného majetku (aj ak je vylúčený z odpisovania, vrátane výdavkov na nájom vecí s právom kúpy prenajatej veci a výdavkov na operatívny lízing). Hodnotu investície a koncesie, pri ktorých sa vypracovávajú a zverejňujú štúdie uskutočniteľnosti a podmienky ich vypracovania, ustanoví vláda nariadením.

Zdravotníctvo

V roku 2017 sa realizáciou opatrení revízie výdavkov na zdravotníctvo podarilo dosiahnuť úsporu 98,7 mil. eur ročne¹⁷ bez zaznamenania akéhokoľvek negatívneho vplyvu na zdravie občanov. Išlo pritom najmä o opatrenia zamerané na znižovanie nadspotreby liekov, referencovanie cien špeciálneho zdravotníckeho materiálu voči Českej republike a zlepšenie revízných činností Všeobecnej zdravotnej poisťovne. Revízia výdavkov na zdravotníctvo od roku 2016 každoročne identifikuje úsporné opatrenia na uvoľnenie neefektívne vynakladaných zdrojov a hodnotové opatrenia, ktoré maximalizujú úžitok týchto peňazí. Opatrenia revízie sú odpočítateľné a sú súčasťou rozpočtu zdravotníctva.

V roku 2018 sa oproti roku 2017 zrealizovalo ďalších 18,7 mil. eur úspor na výdavkoch hrađených z verejného zdravotného poistenia. Úspory na strane nemocníc sa vplyvom zákonom stanoveného automatického zvyšovania miezd nedarí plniť, a to napriek šetreniu z centrálného obstarávania zdravotníckej techniky, ktoré vykonalo pre nemocnice MZ SR. Zároveň nemocnice vytvárajú dodatočné výdavky aj pri prevádzke, spotrebe liekov a špeciálneho zdravotníckeho materiálu¹⁸. So zreteľom týchto informácií vydalo MF SR spolu s MZ SR v novembri 2018 priebežnú správu druhej revízie výdavkov na zdravotníctvo.

Úsporné opatrenia MZ SR a ich plnenie

v mil. eur	Plán 2017	Plnenie ¹⁹ k 31.12.2017	Plán 2018	Plnenie ²⁰ k 31.12.2018	Potenciálna úspora
Úsporné opatrenia SPOLU	174	98,7	190	40,4	363
Opatrenia znižujúce výdavky VZP	143	102,8	159	121,5	268
Nadspotreba liekov - zavedenie predpisových limitov pre ambulantných poskytovateľov	20	22,2	20	29,7	59
Výnimky na lieky - zavedenie pravidiel pre preplácanie výnimiek	10	1,8	10	-0,2	10
Potenciálne nákladovo neefektívne lieky - centrálny nákup liekov ZP	25	-4,7	25	4,5	42
Špeciálny zdravotnícky materiál - zníženie cien (referencovanie)	35	33	45	33	55
Zdravotnícke pomôcky - referencovanie a revízne činnosti	15	10,4	15	22,4	15
SVLZ - zníženie jednotkových cien a limitov CT a MR vyšetrení	10	10,9	16	5,9	25
SVLZ - zavedenie limitov pre ambulantných poskytovateľov	3	2,0	3	-6,5	37
Zlepšenie revízných činností VŠZP	25	27,2	25	32,5	25
Opatrenia znižujúce výdavky nemocníc (podriadených organizácií MZ SR)	31	-4,1	31	-81,1	95
Optimalizácia prevádzkových nákladov	5	-3,1	5	-20,9	10
Optimalizácia medicínskych procesov	15	-23,4	15	-59,4	74
Optimalizácia nákupu liekov a ŠZM	8	6,8	8	-17,3	8
Hospodárne obstarávanie zdravotníckej techniky	3	15,6	3	16,4	3
Jednorazové nákladové operácie ²¹	-	-	-	-100,3	-

Zdroj: IJ, MZ SR, dáta ZP

Dlhodobu sa realizuje viacero projektov, ktoré prispievajú k vyššej efektívnosti a transparentnosti zdravotníctva:

¹⁷ 98,7 mil. eur predstavuje 57 % ročného plánu pre celkovú úsporu - verejného zdravotného poistenia aj výdavkov nemocníc. Ide o štruktúrálne úspory, ktorá znižuje každoročné výdavky v zdravotníctve. Dáta za rok 2017 boli modifikované vplyvom tzv. spätných revízií, ktoré ovplyvňujú výšku dosiahnutej úspory.

¹⁸ Časť z menovaných položiek sa pritom už obstaráva centrálnou.

¹⁹ Plnenie k 31.12.2017 zahŕňa obdobie 1.1.2017 – 31.12.2017. Vyhodnocuje sa voči Plánu 2017.

²⁰ Plnenie k 31.12.2018 zahŕňa obdobie 1.1.2017 – 31.12.2018. Vyhodnocuje sa voči Plánu 2018.

²¹ Predpísané penále zo strany Sociálnej poisťovne – doplnené nad rámec sledovaných opatrení. V účtovníctve nemocníc je položka súčasťou prevádzkových nákladov, avšak nie je zahrnutá vo vyhodnotení opatrenia *Optimalizácia prevádzkových nákladov*, a to z dvoch dôvodov – 1.) ide o jednorazovú operáciu mimo bežnej prevádzky, 2.) penále boli v roku 2018 zároveň aj oddelené a nemali negatívny vplyv na hospodársky výsledok nemocníc.

- **Elektronizácia zdravotníctva a elektronické služby zdravotníctva.** Od začiatku roka 2018 je systém *eHealth* v prevádzke pre predpisovanie liekov a zápis vykonaných vyšetrení. Ku koncu roka 2018 bolo pripojených 62 % poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, 12 % zdravotníckych pracovníkov predpisovalo elektronické recepty a 10 % pracovníkov zapisovalo do systému záznamy z vyšetrení²². Funkčný rozvoj systému bude pokračovať (v roku 2018 boli zavedené napr. opakovaný e-recept, zmena spôsobu autorizácie pacienta, zmena domény *eVyšetrenia* a *eLaboratória*).
- V roku 2017 bol spustený **úhradový mechanizmus za výkony nemocníc naviazaný na diagnostickú skupinu (DRG)**. Je používaný pre vykazovanie výkonov, ale platby nemocniciam podľa neho zatiaľ nastavené nie sú. Ekonomické údaje v roku 2018 zaslalo 36 subjektov z celkového počtu 86 zapojených do systému²³. Od roku 2018 začal päťročný proces približovania individuálnych sadzieb jednotlivých nemocníc s plánovaným zjednotením do celoslovenskej referenčnej základnej sadzby v roku 2022. Proces postupuje podľa schváleného harmonogramu. V roku 2018 boli prvýkrát do systému doplnené ceny pripočítateľných položiek k výkonom (napr. špeciálny zdravotnícky materiál použitý pri operácii). Funkcionalita DRG systému je teda pre rok 2019 pripravená.
- **Reforma ústavnej zdravotnej starostlivosti (stratifikácia siete nemocníc), spustená v roku 2018, výrazne zvýši kvalitu a zefektívni fungovanie nemocníc.** S počtom výkonov v rámci zariadenia rastie ich kvalita, preto po novom dostanú nemocnice povolenie poskytovať plánované výkony v danej špecializácii iba ak dosiahnu predpísaný minimálny počet výkonov.
- **Prebiehajú rekonštrukcie budov a obnova technického vybavenia nemocníc.** V roku 2018 boli zo štátneho rozpočtu nad rámec zdravotného poistenia financované rekonštrukcie budov nemocníc, urgentných príjmov a nákupy modernej prístrojovej techniky a ďalšieho vybavenia nemocníc, v celkovej hodnote 62 mil. eur²⁴.
- **Platy zdravotných sestier boli od januára 2019 zvýšené o 10 % nad rámec platového automatu²⁵.** Zdravotné sestry tak budú zarábať 1,07 násobok priemerného platu, čím sa dostávajú takmer na priemer EÚ 28 (1,1 násobok). S 5,75²⁶ sestrami na 1000 obyvateľov Slovensko zaostáva za OECD krajinami. Zvýšenie plátov pomáha riešiť nedostatok aj nepriaznivú vekovú štruktúru zdravotných sestier.

²² Celkový počet zdravotníckych pracovníkov zahŕňa všetky zdravotnícke povolania (lekár, laboratórny pracovník, sanitár, sestra, fyzioterapeut...) pričom služby elektronického zdravotníctva sú zatiaľ dostupné len pre určitú skupinu z nich (lekár, sestra, lekárnik).

²³ Celkový počet všeobecných a špecializovaných nemocníc na Slovensku je 113.

²⁴ Čerpanie 2018, údaj z marca 2019. Finálne údaje za december 2018 neboli v čase tvorby dokument k dispozícii – hodnota je zatiaľ odhadom.

²⁵ Platový automat je odmeňovanie odvodzované od násobku priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa priznáva základná zložka mzdy. Násobok je špecifický pre jednotlivé kategórie pracovníkov.

²⁶ Údaje za rok 2016

2. Dlhodobá nezamestnanosť a zamestnanosť žien a vzdelávanie

Špecifické odporúčanie Rady: Posilniť aktivačné opatrenia a opatrenia na zvyšovanie kvalifikácie vrátane kvalitnej a cielenej odbornej prípravy a individualizovaných služieb pre znevýhodnené skupiny, a to najmä plnením akčného plánu pre dlhodobo nezamestnaných. Podporovať zamestnanosť žien, a to najmä rozšírením možností získať cenovo dostupnú a kvalitnú starostlivosť o deti. Zlepšiť kvalitu a inkluzívnosť vzdelávania, a to aj zvyšovaním účasti rómskych detí na hlavnom prúde vzdelávania už od raného detstva.

Pokračujú projekty zvyšovania kvalifikácie nezamestnaných a implementácia akčného plánu na znižovanie dlhodobej nezamestnanosti, prostredníctvom ktorých boli podporené tisíce znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. S cieľom zlepšiť možnosti zosúladovania rodinného a pracovného života boli pripravené podmienky na finančnú podporu zariadení starostlivosti o deti do troch rokov, ako aj flexibilných foriem starostlivosti o deti a flexibilných foriem práce pre matky detí v predškolskom veku. Implementovali sa projekty na zlepšenie sociálnej integrácie rómskej populácie. Novoprijatá dlhodobá stratégia Národný program pre rozvoj výchovy a vzdelávania (NPRVV) obsahuje opatrenia, ktoré sú predmetom aj Národného programu reforiem. Medzi kľúčové opatrenia v prvom akčnom pláne patrí zvyšovanie tarifných platov učiteľov s cieľom zatraktívnenia tejto profesie. Nový zákon o pedagogických a odborných zamestnancoch okrem iného podporuje profesijný rozvoj učiteľov²⁷. V oblasti vysokého školstva sa ukončil legislatívny proces reformy akreditačného procesu, od ktorého sa očakáva zvýšená kvalita vysokoškolského vzdelávania. Pokračuje sa v projektoch podporujúcich inkluzívne vzdelávanie na základných školách.

Podpora znevýhodnených skupín na trhu práce

Prebieha implementácia schváleného akčného plánu²⁸ na podporu integrácie dlhodobo nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie (UoZ):

- Do októbra 2018 pokračovala podpora v rámci projektu *Cesta z kruhu nezamestnanosti* formou finančných príspevkov zamestnávateľom na vytvorené pracovné miesta a na pracovného tútora. Vytvorilo sa vyše 6 tisíc pracovných miest.
- Projekt *Šanca na zamestnanie* do decembra 2018 finančne podporil zamestnávateľov pri vytvorení pracovného miesta (celkovo približne 12 tisíc) najmä pre dlhodobo nezamestnaných vo vybraných oblastiach verejného zamestnávania.
- Projekt *Cesta na trh práce* špeciálne zameraný na najmenej rozvinuté okresy Slovenska podporuje vytváranie pracovných miest v súkromnom aj verejnom sektore. V rámci tohto projektu sa podporuje aj samozamestnávanie UoZ v poľnohospodárskej výrobe. Celkovo od 2017 bolo podporených vyše 8 tisíc pracovných miest.
- V rámci projektu *Podpora individualizovaného poradenstva pre dlhodobo nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie*:
 - Začiatkom roka 2018 bolo na úrady práce postupne prijatých 129 odborných poradcov, ktorí poskytujú podporu najmä ťažko umiestniteľným dlhodobo nezamestnaným UoZ pri nachádzaní pracovného uplatnenia. Prostredníctvom tohto poradenského programu bolo podporených vyše 11 tisíc UoZ.
 - Koncom roka 2018 začala realizácia bilancie kompetencií prostredníctvom externých dodávateľov. Táto poradenská podpora má pomôcť dlhodobo nezamestnaným nájsť svoje uplatnenie na trhu práce. Za krátky čas realizácie bolo v roku 2018 podporených iba vyše 300 UoZ.
 - Absolvovanie oboch aktivít projektu je pri splnení stanovených podmienok podporené finančným príspevkom na krytie výdavkov spojených s účasťou (cestovné, stravné a pod.).
- V rámci projektu *Reštart – Príležitosť pre dlhodobo nezamestnaných vrátiť sa na trh práce* sa poskytujú finančné motivácie dlhodobo nezamestnaným UoZ, ktorí si po spolupráci s úradom práce nájdu zamestnanie alebo si prehĺbia praktické zručnosti pre trh práce.

²⁷ Schválený parlamentom v apríli 2019.

²⁸ [Akčný plán na posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v SR.](#)

Pokračujú projekty na zvyšovanie kvalifikácie nezamestnaných zamerané primárne na znevýhodnené skupiny uchádzačov o zamestnanie. Od začiatku 2018 prebieha v rámci aktívnych opatrení trhu práce (AOTP) nový projekt formou vzdelávania a prípravy pre trh práce, rekvalifikácie, posilnením kľúčových kompetencií alebo vzdelávaním a prípravou pre trh práce z vlastnej iniciatívy. V priebehu roka bolo na aktivity zaradených viac ako 22 tisíc UoZ. Do konca roka 2018 bolo podporených 5 tisíc UoZ cez špecializované programy zamerané na odborné vzdelávanie v strojárenskej oblasti. Od decembra 2017 sa realizuje výzva *Rozvoj sektorových zručností* zameraná na odborné kurzy, školenia zamestnancov formou vnútrofirmy tréningov (prijatých do pracovného pomeru aj z radov UoZ a znevýhodnených UoZ)²⁹. Implementujú sa projekty aj na podporu zamestnávania iných znevýhodnených skupín na trhu práce – mladých UoZ formou absolventskej praxe, podpora zamestnávania UoZ nad 50 rokov a ľudí so zdravotným postihnutím.

Podpora sociálnej ekonomiky má pomôcť najťažšie zamestnateľným skupinám dostať sa na trh práce. Od decembra 2018 sa spustil projekt na podporu zamestnanosti znevýhodnených osôb formou poskytovania finančných príspevkov integračným sociálnym podnikom, ako novej formy implementácie AOTP zameranej na podporu registrovaných integračných sociálnych podnikov a ich zamestnancov z radov znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb. Cieľovú skupinu predstavujú napríklad dlhodobo nezamestnaní, starší a nízko kvalifikovaní, ako aj občania so zdravotným postihnutím, príslušníci k národnostnej či etnickej menšine, či obyvatelia najmenej rozvinutých okresov. Celková finančná alokácia na túto novú formu AOTP predstavuje približne 50 mil. eur na oprávnené obdobie do októbra 2023.

Zosúlad'ovanie rodinného a pracovného života

Za účelom zosúlad'ovania rodinného života a pracovného života sa podporí rozvoj a dostupnosť zariadení starostlivosti o deti do troch rokov. Po schválení tzv. jasličkového zákona v roku 2017, ktorý definuje legislatívny rámec pre činnosť zariadení starostlivosti o deti do troch rokov, sa pripravili podmienky finančnej podpory pre čerpanie finančných zdrojov z EÚ v programovom období na roky 2014 až 2020. V novembri 2018 bola vyhlásená z IROP výzva na podporu a rozvoj služieb starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa na komunitnej úrovni s celkovou alokáciou 13,5 mil. eur³⁰. V rámci OP LZ boli podporené dopytovo orientované projekty na rozvoj flexibilných foriem starostlivosti o deti a rozšírenie flexibilných foriem práce pre matky malých detí. Podiel otcov poberajúcich materské sa každoročne výrazne zvyšoval, oproti roku 2016 sa približne strojnásobil na 15 % z priemerného mesačného počtu poberateľov materskej. Od roku 2019 môžu navyše dvaja rodičia čerpať materské súbežne v prípade, že majú viac ako jedno dieťa vo veku do troch rokov³¹.

Integrácia sociálne vylúčených a marginalizovaných rómskych komunit

Implementujú sa viaceré projekty a opatrenia na podporu inklúzie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Pokračuje sa v realizácii projektu *Škola otvorená všetkým* s alokáciou takmer 30 mil. eur z EÚ zdrojov, ktorý podporuje implementáciu modelu inkluzívneho vzdelávania detí so špeciálnymi potrebami v MŠ a ZŠ a neformálne vzdelávanie detí z MRK. K januáru 2019 bolo podporených 19 106 žiakov ZŠ, 5 353 detí MŠ a 2 027 pedagogických a odborných zamestnancov zvyšujúcich si odborné kompetencie v celkovo 130 základných a 50 materských školách. V rámci dopytovo orientovanej výzvy *V základnej škole úspešnejší* z decembra 2016 s alokáciou 50 mil. eur z EÚ zdrojov takisto zameranej na zvýšenie inkluzívnosti vzdelávania sa finančne podporuje tvorba nových pracovných miest pre pedagogických asistentov a odborných zamestnancov inkluzívneho tímu, ako napríklad špeciálny a sociálny pedagóg, školský psychológ a asistent učiteľa. K januáru 2019 bolo celkovo uzatvorených 474 zmlúv vo výške 47 mil. eur. Pokračovaním tejto výzvy je výzva *V základnej škole úspešnejší II* vyhlásená v novembri 2018 s alokáciou 9,5 mil. eur. K podpore detí a žiakov zo znevýhodneného prostredia prispieva aj schválenie „obedov zadarmo“, dotácie pre podporu výchovy k stravovacím návykom pre deti posledného ročníka MŠ od januára 2019 a žiakov základných škôl od septembra 2019.

²⁹ V implementácii je 24 projektov.

³⁰ V rámci danej výzvy sa uplatňuje dvojkoľový proces výberu projektov. Výzva na predkladanie projektových zámerov bola uzavretá 19.9.2018 a predložených bolo 68 projektových zámerov v sume 24,17 mil. eur. V rámci výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok sa prvé hodnotiace kolo uzatvára 30.4.2019.

³¹ Každý z rodičov poberá materské na iné dieťa.

Pokračujú projekty na podporu inklúzie vylúčených komunít formou poskytovania vybraných sociálnych služieb a terénnej sociálnej práce. K októbru 2018 bolo vo výkone 93 poskytovateľov v komunitnom centre, nízkoprahovom dennom centre alebo nízkoprahovej sociálnej službe pre deti a rodinu. Počet klientov zúčastnených na pravidelných aktivitách dosiahol takmer 37 tisíc. Od októbra 2015 do septembra 2019 sa implementuje projekt *Terénna sociálna práca v obciach I.* vo všetkých krajoch Slovenska s celkovou výškou finančnej alokácie 29,3 mil. eur. Projekt je zameraný na pomoc osobám, ktoré žijú v riziku chudoby, sú ohrozené sociálnym vylúčením alebo sú sociálne vylúčené. V súčasnosti je zapojených 233 subjektov (224 obcí a 9 mimovládnych organizácií) a 523 pracovníkov terénnej sociálnej práce.

Pokračuje implementácia viacerých projektov na zvýšenie zamestnanosti, vzdelanosti a zlepšenie životných podmienok obyvateľov z marginalizovaných rómskych komunít. Terénna sociálna práca a komunitné centrá sa podporujú aj v obciach s prítomnosťou MRK. Terénna sociálna práca prebieha v 139 obciach a do projektu komunitných centier je zapojených 52 poskytovateľov sociálnych služieb. Do podpory predprimárneho vzdelávania detí z MRK sa v priebehu roka 2018 zapojilo 80 obcí, v súčasnosti je už zapojených 103 obcí. Cieľom projektu je vyšším počtom detí z MRK navštevujúcich materské školy zabezpečiť zvyšovanie vzdelanostnej úrovne populácie z MRK³². Za účelom zlepšenia životných podmienok v osidlaniach MRK prebieha projekt podpory vysporiadavania pozemkov v obciach s prítomnosťou MRK. Aktuálne je zapojených 143 obcí. K januáru 2019 sa prostredníctvom projektov *Zdravé komunity* pod organizáciou *Zdravé regióny* zamestnalo celkom 261 asistentov osvetly zdravia s pôsobením v 271 obciach vo všetkých krajoch Slovenska. Cieľom projektov je znižovanie rozdielov v zdraví a súčasne priniesť zlepšenie v oblasti prístupu k zdravotným službám pre ľudí z MRK.

Vyššia kvalita a lepšia podpora učiteľov

Pokračuje sa v opatreniach podporujúcich lepšie finančné ohodnotenie učiteľov a vyššiu kvalitu vo vzdelávaní. Pedagogickým a odborným zamestnancom v regionálnom školstve sa zvýšili platové tarify o 10 % od januára 2019³³. Ďalšie zvyšovanie o 10 % sa bude realizovať od januára 2020. Nad rámec plošného zvyšovania počítá rozpočet na rok 2019 s navýšením tarifných plátov začínajúcich učiteľov od začiatku nového školského roka s cieľom zvýšiť atraktivitu učiteľskej profesie. K zvýšeniu kvality a podpory učiteľského povolania schválil parlament v apríli 2019 nový zákon o pedagogických a odborných zamestnancoch. Zákon ustanovuje nový mechanizmus atestačného konania, ktorý zlepšuje väzbu medzi kvalitou a odmeňovaním spojeným s vyšším kariérovým stupňom. Ustanovuje sa mechanizmus kontroly kvality vzdelávania v profesijnom rozvoji učiteľov na základe výsledkov poskytovateľov.

Prepojenie vzdelávania a potrieb trhu práce

Novela o odbornom vzdelávaní a príprave posilnila motivácie na zapojenie sa do systému duálneho vzdelávania³⁴. Podporil sa vstup malých a stredných podnikov do systému duálneho vzdelávania prostredníctvom poskytovania príspevku na kompenzáciu časti nákladov na duálne vzdelávanie. Zjednodušil sa administratívny postup pri overovaní spôsobilosti zamestnávateľov poskytovať praktické vyučovanie a zaviedla sa možnosť absolvovať praktické vyučovanie mimo vlastných kapacít zamestnávateľa alebo vytvoriť pracovisko praktického vyučovania aj viacerými zamestnávateľmi naraz. Odstránilo sa krátenie normatívu na praktické vyučovanie pre stredné školy, čo bolo jednou z hlavných bariér pre ich účasť v systéme. Na potreby trhu práce reaguje aj nová regulácia počtu žiakov stredných škôl, pričom sa definovali záväzné kritériá pre určovanie najvyššieho počtu žiakov prvých ročníkov pre jednotlivé študijné a učebné odbory v rámci samosprávnych krajov.

Vysoké školstvo, veda a výskum

Opatrenia sa sústreďujú na systémové zmeny v zabezpečovaní kvality výstupov. S účinnosťou od novembra 2018 sa legislatívne upravilo zriadenie nezávislej Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo s cieľom naplniť európske štandardy pre zabezpečenie kvality vzdelávania. Podobne ako u pedagogických a odborných zamestnancov v regionálnom školstve sa plošne navyšujú tarifné platy vysokoškolským učiteľom, výskumným a vývojovým pracovníkom. Aj v tomto prípade rozpočet na rok 2019

³² [Národný projekt Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít I.](#)

³³ Od začiatku volebného obdobia sa platy zvyšovali o 6 % v septembri 2016 a takisto v 2017.

³⁴ Novela bola schválená v júni 2018.

počíta s navýšením tarifných platov na začiatku kariéry, plánovaným od septembra 2019. Medziročne sa navýšil objem finančných prostriedkov v grantových schémach pre vedu a výskum VEGA, KEGA a APVV, čo prispeje k podpore súťaživosti pri alokácii prostriedkov na vedu a výskum.

3. Efektívnosť a transparentnosť verejnej správy, podnikateľské prostredie

Špecifické odporúčanie Rady: Zvýšiť vo verejnom obstarávaní uplatňovanie kritérií kvality a nákladov životného cyklu. Potlačiť korupciu aj tým, že sa zabezpečí presadzovanie platných právnych predpisov a zlepši sa zodpovedanie sa zo strany polície a prokuratúry. Zvýšiť účinnosť justičného systému najmä zaistením nezávislosti menovania sudcov. Zmenšiť rozdrobenosť systému verejného výskumu a povzbudzovať inovácie – aj v malých a stredných podnikoch.

V roku 2018 bol na základe Správy k stave justície vypracovaný akčný plán s návrhom opatrení zameraných na efektívnosť súdov. Od roku 2018 sa v oblasti verejného obstarávania zavádza plná elektronizácia procesov. Novelou zákona o verejnom obstarávaní sa zefektívňujú a zjednodušujú postupy pri zadávaní zákaziek.

Súdnictvo

Na základe Správy k stave justície bol vypracovaný akčný plán s návrhom opatrení zameraných na efektívnosť súdov. V novembri 2017 bola publikovaná Správa k stave justície vypracovaná Európskou komisiou pre efektívnosť súdnictva CEPEJ³⁵. Akčný plán implementácie nových opatrení pre sudy bol spracovaný na základe správy CEPEJ v septembri 2018, kedy bol aj predložený ako jeden z výstupov projektu *AUDIT* na riadiaci orgán (MV SR). Akčný plán vychádza zo siedmich prioritných tém, na ktoré sa rezort spravodlivosti zamerá a rieši aktuálny stav rozpracovaných tém a predpokladaný ďalší postup s časovým harmonogramom. Medzi kľúčové témy patrí vypracovanie súdnej mapy a návrhu špecializácie súdov a sudcov, či riešenie starých exekúcií.

Verejné obstarávanie

Plná elektronizácia, účinná od októbra 2018, prináša zrýchlenie procesov a zvýšenie efektívnosti verejného obstarávania. V roku 2018 bola tiež schválená veľká novela zákona o verejnom obstarávaní, ktorej cieľom je zefektívniť a zjednodušiť postupy verejného obstarávania. Spresňuje postup zadávania zákaziek s nízkou hodnotou, zavádza sa nové jednoduchšie zadávanie podlimitných zákaziek, umožňuje fakultatívne zriadenie komisie na vyhodnocovanie ponúk, či predloženie jednoduchého čestného vyhlásenia ako predbežnej náhrady dokladov o splnení podmienok účasti.

Podpora výskumu, vývoja a inovácií

Podporila sa medzinárodná spolupráca v oblasti podnikového výskumu a vývoja. Vláda v novembri 2018 schválila návrh inštitucionálneho zabezpečenia slovenskej inovačnej diplomacie, ktorého súčasťou je aj financovanie na podporu vývoja a inovácií slovenských produktov a služieb a ich prienik na globálne trhy. Slovensko tak bude mať prvých štyroch inovačných diplomatov v histórii v štyroch krajinách sveta s najväčším inovačným potenciálom: vo Fínsku, v USA, Izraeli a Číne. Rada vlády SR pre vedu techniku a inovácie na svojich rokovaniach prijala opatrenia na posilnenie systému riadenia implementácie *Stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR (RIS3)*. Zrealizovaný bol EDP proces³⁶ v piatich doménach RIS3: Dopravné prostriedky pre 21. storočie, Priemysel pre 21. storočie, Digitálne Slovensko a kreatívny priemysel, Zdravie obyvateľstva a zdravotnícke technológie, Zdravé potraviny a životné prostredie. V roku 2018 začali prípravné práce na aktualizácii RIS3 v spolupráci s EK³⁷ s plánom schválenia v roku 2020. Stratégia bude reagovať na urgentnú potrebu zvýšiť účinnosť národného systému výskumu, vývoja a inovácií v kontexte digitálnej transformácie, aby pri zachovaní zásad trvalo udržateľného rozvoja prispieval k zlepšeniu konkurencieschopnosti hospodárstva.

³⁵ [Správa k stavu justície](#)

³⁶ Entrepreneurial Discovery Proces – proces podnikateľského objavovania.

³⁷ Program na podporu štrukturálnych reforiem – SRSP (Structural Reform Support Programme).

4. Najvýznamnejšie zmeny v ostatných oblastiach

Výber daní a cla

Pokračovala implementácia opatrení na boj proti daňovým únikom. V oblasti zvýšeného výberu spotrebných daní bol úspešne ukončený legislatívny proces pre označovanie minerálneho oleja značkovačom (tzv. *nanomarker*)³⁸. Cieľom navrhovanej právnej úpravy je zabrániť daňovým únikom na spotrebnej dani z minerálnych olejov. Koncom roka 2018 bolo spustené používanie indexu daňovej spoľahlivosti. Viac ako 294 tisíc daňovým subjektom bolo v priebehu decembra 2018 odoslané prvé oznámenie o osobitných daňových režimoch. V decembri 2018 bola prijatá právna úprava, ktorá upravuje online prepojenie elektronických registračných pokladníc so systémami finančnej správy (tzv. *eKasa*). V roku 2019 sa na systém *eKasa* postupne napoja všetci podnikatelia. Okrem toho Finančné riaditeľstvo SR (FR SR) pokračovalo v aktivitách súvisiacich s dobudovaním analytických kapacít.

V októbri 2018 bola prijatá legislatíva, ktorou sa zavádza ročné zúčtovanie v sociálnom poistení. Aktuálne prebieha implementácia legislatívy na strane Sociálnej poisťovne, ktorá bude pre spustenie ročného zúčtovania do praxe kľúčová. Poistné na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie a poistenie v nezamestnanosti sa začne platiť preddavkovo za obdobie od januára 2022 a ročné zúčtovanie sa prvýkrát vykoná v roku 2023 za rok 2022. Okrem spravodlivejšieho nastavenia odvodového zaťaženia príjmov zo zárobkovej činnosti prinesie ročné zúčtovanie v sociálnom poistení do verejného rozpočtu približne 53 mil. eur.

Podpora pracovnej mobility

Riešenie nedostatku pracovných síl je podporované aj uľahčením zamestnávania pracovníkov z tretích krajín. V roku 2018 bola až tretina nových miest obsadená pracovníkmi z tretích krajín. V rámci novely zákona o službách zamestnanosti sa od mája 2018 zjednodušujú podmienky zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín vo vybraných profesiách, kde je preukázaný nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily a v okresoch s priemernou mierou evidovanej nezamestnanosti nižšou ako 5 %. Pripravila sa *Stratégia pracovnej mobility cudzincov v SR*, ktorá navrhuje opatrenia najmä na znižovanie administratívnych bariér pri zamestnávaní pracovníkov z tretích krajín. Prvú schválenú zmenu z konca roka 2018 predstavuje skrátenie vybavovania povolení na sezónne zamestnania a prechodný pobyt pri zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily alebo v technologickom centre.

Zvyšovanie motivácie osôb v hmotnej núdzi

V rámci systému pomoci v hmotnej núdzi sa zvyšuje motivácia uplatniť sa na trhu práce a výška súm pomoci v hmotnej núdzi. S účinnosťou od apríla 2019 sa zvyšuje suma aktivačného príspevku pre osoby v hmotnej núdzi, ktoré si nájdu zamestnanie s mesačnou mzdou minimálne na úrovni minimálnej mzdy. V záujme zvýšenia motivácie dlhodobo nezamestnaných alebo dlhodobo neaktívnych osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi zamestnať sa, obdobie poskytovania osobitného príspevku sa predlžuje z 12 na 18 mesiacov. Zároveň sa zvyšujú aj sumy pomoci v hmotnej núdzi o 5 % (dávka v hmotnej núdzi, aktivačný príspevok, ochranný príspevok a príspevok na nezaopatrené dieťa). Zavádza sa tiež mechanizmus pravidelnej úpravy súm pomoci v hmotnej núdzi vždy od začiatku kalendárneho roka v nadväznosti na úpravu súm životného minime v predchádzajúcom kalendárnom roku.

Podpora integrácie osôb s ťažkým zdravotným postihnutím

V rámci systému peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia sa od júla 2018 zvýšila výška peňažných príspevkov určených na kompenzáciu odkázanosti osôb s ťažkým zdravotným postihnutím na pomoc inej fyzickej osoby. Výrazne sa zvýšil peňažný príspevok na opatrovanie nielen pre ľudí v produktívnom veku, ale aj pre poberateľov dôchodku a peňažný príspevok na osobnú asistenciu.

³⁸ Zákon č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja.

Podnikateľské prostredie

Boli schválené ďalšie akčné plány na znižovanie regulačného zaťaženia podnikateľov. V máji 2018 bol vládou SR schválený druhý antibyrokratický podnikateľský balíček, ktorý obsahuje 23 opatrení, s cieľom napríklad uľahčiť rodinné podnikanie alebo zjednodušiť proces posudzovania vplyvov na životné prostredie. Súčasťou balíčka sú návrhy na realizáciu analýz, ktoré budú neskôr podkladom na nové opatrenia³⁹. Novela zákona o DPH s účinnosťou od januára 2019 výrazným spôsobom odbúrava administratívnu ako aj finančnú záťaž budúcich platiteľov dane. Na základe analýzy finančnej správy došlo napríklad k vypusteniu povinnosti skladať zábezpeku na daň pri registrácii za platiteľa DPH.

V nadväznosti na predchádzajúce opatrenia bol vo februári 2019 schválený aj tretí antibyrokratický podnikateľský balíček. Obsahuje 37 opatrení zameraných hlavne na zjednodušenie procesu otvárania prevádzok a sprehľadnenie ich kontroly. Jeho prijatím sa znížia a sprehľadnia povinnosti podnikateľov vo vzťahu napríklad k regionálnym úradom verejného zdravotníctva, Slovenskej obchodnej inšpekčii alebo k stavebným úradom. Znížia sa tiež niektoré povinnosti podnikateľov vo vzťahu k daňovým úradom a ďalším inštitúciám.

Začiatkom roka 2018 vláda SR prijala Stratégiu lepšej regulácie – RIA 2020 na zvyšovanie kvality zákonov a odbúranie nadbytočnej regulácie. Strategický materiál obsahuje sériu nástrojov, analýzy a opatrenia týkajúce sa odstraňovania a predchádzania *goldplatingu*, nahliadania na regulácie a ich tvorbu behaviorálnymi prístupmi či odskúšanie metódy *one-in one-out* (za každú novú reguláciu by malo dôjsť k odstráneniu inej). Cieľom je dbať na dôsledné posudzovanie vplyvu zákonov na podnikateľov a vytvárať tlak na znižovanie priamych nákladov vyvolaných legislatívou.

Analytické kapacity

Posilnili sa kapacity štátnej správy. Naďalej prebiehala podpora v rámci operačného programu *Efektívna verejná správa* prostredníctvom projektov *Hodnotenie efektívnosti verejných výdavkov* (revízia výdavkov) a *Budovanie a rozvoj kapacít analytických útvarov na vybraných ústredných orgánoch štátnej správy*. Personálne sa posilňovali existujúce analytické útvary a v priebehu roka 2018 vznikli aj nové analytické útvary na rezorte obrany, na rezorte pôdohospodárstva a tiež na ÚPVII.

IT a dopravná infraštruktúra

Projekty informatizácie verejnej správy prispejú k zníženiu administratívnej záťaže v kontakte občanov a podnikateľov so štátom. V roku 2018 vstúpil do platnosti zákon o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii). Cieľom je zavedenie princípu *jedenkrát a dosť*, teda zrušenie povinnosti predkladať orgánom verejnej moci listinné výpisy, ktoré si orgány verejnej moci vedia preveriť. Ide o výpisy z listu vlastníctva, z obchodného registra, zo živnostenského registra a výpisy z registra trestov.

Podľa nových pravidiel hodnotenia ekonomickej efektívnosti IT investícií bolo posúdených 14 projektov v hodnote 268 mil. eur. Nový metodický pokyn pripravený ÚPVII spolu s MF SR spresňuje pravidlá pre analýzy prínosov a nákladov projektov. Expertné odhady prínosov sú nahradené kvantifikáciou na základe skutočných meraní, čím sa znižuje miera neistoty pri výbere projektov. V oblasti nákladov nové pravidlá kladú dôraz na prevádzkovú efektívnosť, uplatňovanie zliav z cenníkových cien a od júna 2019 na povinné vykonávanie predbežných trhových konzultácií. Výdavky na nákup informačných technológií nad 1 mil. eur podliehajú kontrole a IT systémy s nákladmi nad 1 mil. eur sú v rozpočte uvádzané samostatne. Pre investičné projekty s nákladmi nad 5 mil. eur je potrebné spracovať štúdiu uskutočniteľnosti.

V roku 2018 v rámci projektu *Hodnota za peniaze* pokračovalo plnenie opatrení revízie výdavkov na dopravu. MDV SR implementuje celkovo 31 opatrení, pričom za prvý polrok 2018 boli záväzky MDV SR naplnené na 74 %⁴⁰. V tomto roku došlo najmä k aktualizácii metodiky hodnotenia projektov (CBA) a zásadnému rozšíreniu rozsahu zverejňovaných dát zazmluvnených projektov Operačného programu

³⁹ Napríklad analýza postupov udeľovania prechodných pobytov cudzincov reaguje na potreby slovenského trhu práce a nepriamo nadväzuje na novelu zákona o službách zamestnanosti z roku 2018, ktorá zjednodušuje zamestnávanie cudzincov.

⁴⁰ [Podľa priebežnej implementačnej správy za prvý polrok 2018.](#)

Integrovaná infraštruktúra 2014 - 2020. V spolupráci s MF SR a JASPERS došlo k vypracovaniu metodiky multimodálneho posudzovania dopravných stavieb s využitím Dopravného modelu SR. V spolupráci s MF SR došlo k vypracovaniu metodiky a minimálnych štandardov dopravného modelovania⁴¹, ktorých cieľom je zjednotiť spôsob spracovania dopravných prognóz pre podobné typy investičných alebo prevádzkových opatrení a ktoré slúžia napr. pre posudzovanie efektivity dopravných projektov. V rámci projektu *Hodnota za peniaze* sa dosiahli čiastočné výsledky v rámci spracovania štúdie realizovateľnosti železničného uzla Bratislava.

Transformácia regiónu horná Nitra

Na problematiku transformácie regiónu horná Nitra po ukončení podpory ťažby hnedého uhlia reaguje *Návrh problematiky transformácie regiónu horná Nitra*⁴². ÚPVII v spolupráci s MH SR a relevantnými rezortami⁴³ predstaví komplexný plán postupného útlmu štátnej podpory ťažby hnedého uhlia. V rámci implementácie *Iniciatívy EÚ pre uhoľné regióny v transformácii* má v priebehu roka 2019 vzniknúť akčný plán. Hlavným cieľom je transformovať víziu o ekonomickej budúcnosti regiónu s postupným útlmom ťažby uhlia do konkrétnych projektov v iných oblastiach. Od februára 2019 prebieha zber projektových zámerov. Spolu s transformáciou regiónu Horná Nitra má byť zaistená aj energetická bezpečnosť dobudovaním trafostanice Bystričany.

Environmentálna udržateľnosť a energetika

Opatrenia rezortu životného prostredia prijaté v roku 2018 sa zameriavajú primárne na potrebu zlepšenia kvality ovzdušia a odpadového hospodárstva. S účinnosťou od januára 2019 bol novelizovaný zákon o poplatkoch za uloženie odpadov. Cieľom zvýšenia poplatkov je prispieť na Slovensku k nižšej miere skládkovania a zároveň vyššej recyklácii. Aktualizovala sa *Stratégia adaptácie SR na zmenu klímy*, ktorá sa snaží prepojiť scenáre a možné dôsledky zmeny klímy s návrhmi vhodných adaptačných opatrení. Zároveň bol schválený aj *Akčný plán na riešenie dôsledkov sucha a nedostatku vody*, ktorého ambíciou je predchádzať suchu preventívnymi opatreniami a eliminovať tak negatívne dôsledky zmeny klímy. S cieľom zvyšovať úroveň environmentálnej výchovy na Slovensku podporil *Zelený vzdelávací fond* 25 projektov⁴⁴ a vyhlásený bol už aj druhý ročník.

⁴¹ [Metodika dopravného modelovania a dopravných prognóz.](#)

⁴² Dokument bol schválený vládou SR v roku 2018.

⁴³ MD SR, MŽP SR, MPSVR SR a MŠVVŠ SR.

⁴⁴ Finančná alokácia na projekty predstavuje 142 tisíc eur.

3 Makroekonomický rámec a strednodobá prognóza

Makroekonomickú a fiškálnu stabilitu považuje vláda SR za základný predpoklad zdravého vývoja ekonomiky a rastu kvality života. Nasledujúca kapitola obsahuje základný makroekonomický výhľad.

Rast ekonomiky bude podporený najmä domácim dopytom

Slovenská ekonomika dosiahla v roku 2018 svoj cyklický vrchol v podobe medziročného rastu HDP v stálych cenách na úrovni 4,1 % a v tomto roku sa predpokladá rast o 4 %. Nepriaznivý vývoj zahraničného dopytu sa odzrkadlí aj na exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky, ktorú však čiastočne podporí pokračujúci nábeh výroby vo Volkswagene (VW) a Jaguar Land Rover (JLR). Aktuálny vývoj tak pripomína obdobie rokov 2012 a 2013, keď nová produkcia vo VW podržala export aj napriek spomaleniu v EÚ. Tohtoročný rast podporí najmä spotreba domácností, ktorá si vďaka zvyšovaniu miezd a sociálnym opatreniam udrží dynamiku porovnateľnú s predchádzajúcimi rokmi. Nepriaznivý vývoj zahraničného prostredia, kumulujúce sa riziká a aj bazický efekt spôsobia spomalenie tvorby investícií.

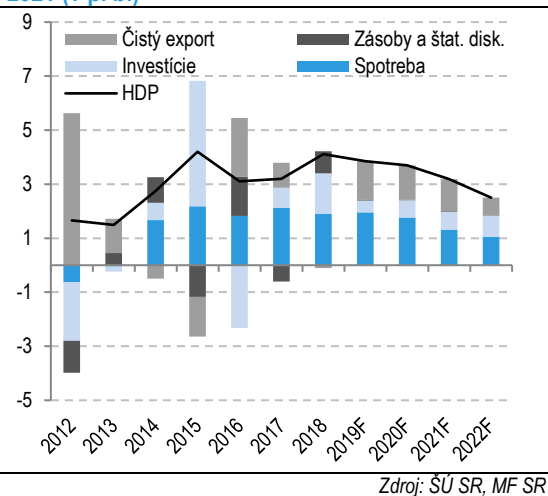
V nasledujúcom roku stúpne slovenská ekonomika o 3,7 % a rovnako aj jej potenciál. Produkčná medzera sa tak zastabilizuje tesne nad úrovňou 1 % potenciálneho HDP a nebude sa ďalej otvárať. Výkon ekonomiky sa bude opierať o domácu spotrebu a export, čo je klasický obraz slovenskej ekonomiky v posledných rokoch. Export bude ešte stále benefitovať z novej výroby v JLR, kde sa očakáva štart produkcie druhého modelu. Zvyšovanie miezd, najmä vo verejnom sektore, podporí spotrebu domácností a investície sa čiastočne zotavia po predchádzajúcom prepade. Počnúc rokom 2021 sa ekonomika začne približovať svojmu dlhodobému potenciálu a zvolní. Export bude opäť najdôležitejším ťahúňom, keď by mal JLR dosiahnuť plnú produkciu. Kvôli nižšej dynamike miezd sa očakáva aj spomalenie spotreby domácností. Investície môžu mierne zrýchlovať s blížiacim sa záverom tretieho programovacieho obdobia. Výraznejšia tvorba verejných investícií financovaných z fondov EÚ sa však očakáva až v nasledujúcom roku.

Trh práce v roku 2019 mierne zvolní a zamestnanosť sa zvýši o 1,1 %. V ekonomike vznikne takmer 30 tisíc nových pracovných miest, polovica v sektore trhových služieb. Aktívne obyvateľstvo mierne ubudne, no na druhej strane ubudne aj počet pracujúcich Slovákov v zahraničí. Zároveň bude pokračovať trend prítoku pracovníkov zo zahraničia. Tých bolo podľa ÚPSVR na konci uplynulého roka takmer 70 tisíc a pomohli zvýšiť rast zamestnanosti až o tretinu. V tomto roku proces ich najímania uľahčí skrátenie administratívnych úkonov pri vybavovaní pracovného povolenia. Spomalenie ekonomickej aktivity spolu so stagnáciou ekonomicky aktívneho obyvateľstva v nasledovných rokoch zmierni dynamiku zamestnanosti smerom k 0,5 % na konci horizontu prognózy. Miera nezamestnanosti klesne v tomto roku na 6 %⁴⁵. Mierne zvyšovanie miery participácie na trhu práce bude pokračovať aj vďaka neskorším odchodom do dôchodku a znižovaniu počtu Slovákov odchádzajúcich do zahraničia. Pokračujúci nárast zamestnanosti pomôže znížiť počet ľudí bez práce v každom roku prognózovaného horizontu. V roku 2022 klesne miera nezamestnanosti k 5,3 %. Rast nominálnych miezd dosiahne 6,7 % a reálne mzdy stúpnu o 4 %.

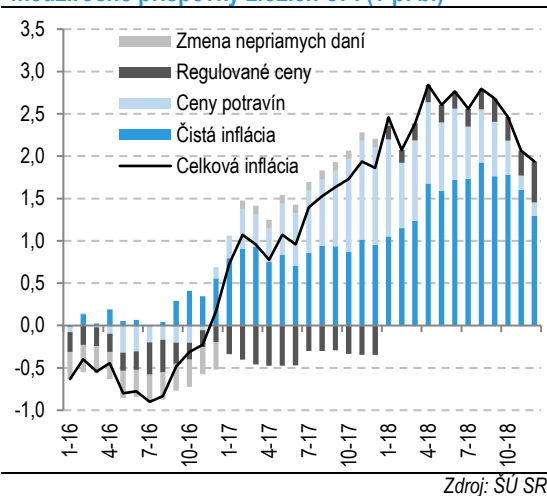
Očakáva sa, že ceny v tomto roku stúpnu o 2,6 %, potiahnu ich najmä vyššie platy a ovplyvni ich aj legislatíva. Prehrievanie trhu práce tlačí nahor rast cien služieb, ktoré budú aj v roku 2019 hlavným motorom inflačného vývoja. Tento rok však ceny ovplyvnia aj legislatívne zmeny (spolu do 0,3 p.b.). Opačným smerom budú pôsobiť obedy zdarma najmä v materských školách a ceny sa marginálne znížia aj pre nižšiu sadzbu DPH z ubytovania. Rast cien potravín bude v prvej polovici roka ovplyvnený bazickým efektom, ktorý bude tlmiť vplyv odvodu z reťazcov. Regulované ceny stúpnu najmä pre zvýšenie cien energií, nadol ich však stiahne vyššie uvedené zavedenie obedov zdarma. Ceny pohonných hmôt klesnú v reakcii na klesajúcu cenu ropy. Ceny obchodovateľných tovarov vzrastú zrkadlovo s cenovým vývojom v zahraničí. V ďalších rokoch bude inflácia miernejšia. Ceny energií by mali po počiatočnom miernom náraste začať postupne mierne klesať na základe vývoja cien energetických komodít na svetových trhoch a vývoja future kontraktov. V roku 2020 ovplyvnia infláciu aj obedy zdarma na základných školách. Rast cien služieb bude odrážať pokračujúce prehrievanie trhu práce a s ním spojený mzdový vývoj. Dynamika cien služieb udrží celkovú infláciu v strednodobom horizonte na úrovni 2,4 %.

⁴⁵ Vykazovaná pomocou Výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR.

Graf 3: Príspevky k rastu HDP na Slovensku, 2012 – 2021 (v p. b.)

Graf 4: Štruktúra spotrebiteľskej inflácie – medziročné príspevky zložiek CPI (v p. b.)

Rast v minulom roku ťahali najmä investície a spotreba domácností

Slovenská ekonomika vlani vzrástla o 4,1 %. Najväčší príspevok k rastu zaznamenali investície a spotreba domácností. Investície výrazne podporili najmä JLR a samosprávy. Spotreba domácností sa oprela o zvyšujúcu sa mzdovú bázu, pričom ostatné zložky disponibilného príjmu domácností rástli len pozvoľne. Export v druhom polroku rástol najmä vďaka automobilovému priemyslu, keď výraznejšie stúpila nová produkcia vo VW. Nová produkcia v JLR začala nabiehať iba postupne. Celoročnú produkciu automobilov na Slovensku na úrovni 1,08 mil. kusov tak JLR ovplyvnila zatiaľ iba minimálne.

Trh práce expandoval aj v roku 2018. Zamestnanosť sa zvýšila o takmer 50 tisíc osôb a presiahla úroveň 2,4 milióna ľudí. Zvýšenie počtu pracujúcich o 2 %⁴⁶ viedlo k poklesu miery nezamestnanosti (podľa metodiky VZPS)⁴⁷ na nové minimum na úrovni 6,6 %⁴⁸. Zamestnanosť v najvyššej miere vzrástla v stavebníctve (medziročne o 3,9 % – najvyšší nárast od roku 2008) a ďalej v sektore služieb s prevažujúcim príspevkom z nižšie kvalifikovaných odvetví ako obchod, doprava a skladovanie. Rekordne rástol počet cudzincov pracujúcich na Slovensku (nárast o 16 tisíc), ktorí obsadili každé tretie novovytvorené pracovné miesto.

Nominálna priemerná mzda zamestnanca hospodárstva SR za rok 2018 presiahla hranicu 1 000 eur. Rast miezd akceleroval nad 6 %, čo je najviac od krízy. Zrýchlenie inflácie nezastavilo akceleráciu reálnych miezd. Tie vlani stúpili o 3,6 % a rástli rýchlejšie ako produktivita. V nasledovných rokoch sa nožnice medzi rastom priemernej mzdy v ekonomike a produktivity práce postupne uzavrujú.

Inflácia v roku 2018 zrýchlila najmä kvôli vyšším cenám potravín. Celoročne stúpili ceny merané indexom CPI o 2,5 % (rovnako aj HICP⁴⁹). K vyššej inflácii tlačil predovšetkým rast cien služieb reagujúci na rastúce mzdy. Pokračoval aj silný rast cien potravín, významne tiež stúpili ceny pohonných hmôt. Zrýchlil aj rast cien obchodovateľných tovarov v reakcii na oživenie inflácie v zahraničí. K rastu prispelo aj zvýšenie regulovaných cien energií od začiatku roka.

⁴⁶ Podľa konceptu národných účtov (ESA).

⁴⁷ Výberového zisťovania pracovných síl (ŠÚ SR).

⁴⁸ Celoročný priemer.

⁴⁹ Harmonizovaný index spotrebiteľských cien.

Box 1: Očakávaný vplyv Brexitu na slovenskú ekonomiku

Tvrдый Brexit spomalí slovenskú ekonomiku, podľa odhadu IFP, v dlhom horizonte o 0,7 až 1,4 % HDP. V prípade tzv. mäkkého Brexitu možno očakávať negatívne efekty vo výške 0,4 až 0,9 % HDP. Ide o kumulatívne vplyvy v dlhšom časovom horizonte, ktoré vychádzajú z priamych i nepriamych obchodných väzieb. Tento odhad neuvažuje s negatívnymi vplyvmi zaznamenanými už v rokoch 2016 až 2018 v reakcii na výsledky hlasovania v referende. Hoci Slovensko je malá otvorená ekonomika s vyššou volatilitou HDP, ekonomická previazanosť s UK je relatívne nízka v dôsledku vyššej vzájomnej fyzickej vzdialenosti krajín. Ekonomika spomalí najmä kvôli poklesu priamych exportov zo Slovenska do UK, relatívne malý príspevok predstavujú nepriame exporty cez našich obchodných partnerov a výpadok produkcie JLR⁵⁰.

Odhadý medzinárodných inštitúcií predpovedajú v prípade tvrdého Brexitu pokles hospodárskeho výkonu Slovenska v rozmedzí 0,3 až 1,9 % HDP a v prípade mäkkého Brexitu od 0,1 do 0,6 % HDP. Veľká neistota ohľadom odhadov je výsledkom predovšetkým rôznych odhadov importných elasticít (ϵ) v reakcii na zmenu colných sadzieb, na výške ktorých nie je v odbornej literatúre konsenzus. Zdrojom veľkej variability odhadov je aj použitie rôznych modelov a predpokladov ohľadom reakcie Britskej libry a nepredvídateľnej reakcie sentimentu na trhoch.

Ekonomika celej eurozóny by bola podľa odbornej literatúry zasiahnutá tvrdým Brexitom vo výške 0,3 až 1,5 % HDP (IMF 2018), čo je podobný rozsah ako v prípade Slovenska.

Vplyv Brexitu na ekonomiku Slovenska (v % HDP)

	Tvrдый Brexit (pravidlá WTO)		Mäkký Brexit (zóna voľného obchodu)	
	$\epsilon = 2,3$	$\epsilon = 5$	$\epsilon = 2,3$	$\epsilon = 5$
Priame export	0,56	1,21	0,34	0,74
Nepriame exporty	0,04	0,09	0,02	0,05
JLR	0,06	0,14	0,04	0,08
Spolu vplyv podľa IFP	0,7	1,4	0,4	0,9
Spolu vplyv podľa iných inštitúcií	0,3	1,9	0,1	0,6

Zdroj: IFP, [IMF \(2018\)](#), [Vandenbussche et al. \(2017\)](#)

Odhadnutý dlhodobý vplyv je nutné rozložiť na dlhšie obdobie, spravidla 5 až 10 rokov. Tento dlhodobý vplyv možno označiť ako efekt na potenciál ekonomiky. V prípade tvrdého Brexitu však predpokladáme, že pokles výkonu ekonomiky bude výraznejší v prvých dvoch rokoch a následne bude dochádzať k postupnému znižovaniu straty.

Pokles výkonu ekonomiky by mal negatívne vplyvy aj na rozpočet verejnej správy, nakoľko vedie k nižším daňovo-odvodovým príjmom. Štrukturálny výpadok príjmov dosiahne v dlhom horizonte 0,2 až 0,5 % HDP.

Forma Brexitu (soft vs. hard) má iba minimálny vplyv na diskusiu k rozpočtu EÚ po roku 2020. Samotný návrh EK k viacročnému finančnému rámcu EÚ pre roky 2021 až 2027 už totiž počíta iba s 27 štátmi (členské štáty tento postup EK nespochybňujú)⁵¹. V prípade vystúpenia UK z EÚ bez dohody vzrastú požiadavky na navýšenie odvodov SR do rozpočtu EÚ o dodatočných 47 mil. eur v roku 2019 a o 70 mil. eur v roku 2020.

⁵⁰ Okolo 17 % produkcie automobilov Land Rover Discovery má svojich zákazníkov priamo vo Veľkej Británii.

⁵¹ V prípade soft Brexitu by do rozpočtu EÚ ešte niekoľko rokov prúdili príspevky UK súvisiace s finančným vyrovnaním medzi UK a EÚ. Ich očakávaný objem (približne 20 mld. eur) je zanedbateľný k celkovému objemu viacročného finančného rámca EÚ (návrh EK vo výške 1,279 bn. eur) a predstavoval by pozitívne riziko pre súčasný odhad MF SR pre odvody do rozpočtu EÚ na roky 2020 až 2022.

4 Plánované opatrenia v štrukturálnych témach

Táto kapitola popisuje opatrenia, ktoré sa vláda SR zaväzuje plniť v nasledujúcom období. Opatrenia sa týkajú oblastí ekonomiky, sociálnej agendy a verejnej správy. Nasledujúca tabuľka zhrňa najdôležitejšie z plánovaných opatrení, ktoré reagujú na jednotlivé špecifické odporúčania Rady (CSR).

Najdôležitejšie plánované opatrenia NPR v štruktúre podľa CSR

CSR	Názov úlohy	Termín	Gestor
1	Zavedenie predvolenej sporiacej stratégie pre sporiteľov v II. pilieri	31.12.2020	MPSVR SR
1	Implementácia výsledkov revízie výdavkov na zdravotníctvo	31.12.2019	MZ SR
1	Implementácia stratifikácie nemocníc	31.12.2019	MZ SR
2	Služby zamestnanosti a AOTP so zameraním na znevýhodnenú skupinu	31.12.2019	MPSVR SR
2	Zlepšenie podmienok zamestnanosti pre matky s malými deťmi	31.12.2019	MPSVR SR, MPRV SR
2	Integrácia marginalizovaných rómskych komunít (vzdelávanie, trh práce, sociálna inklúzia a iné oblasti)	31.12.2019	MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MV SR, ÚSVRK
2	Vyššia kvalita a lepšia podpora učiteľov	31.12.2019	MŠVVŠ SR
2	Prepojenie vzdelávania a potrieb trhu práce	31.12.2019 ⁵²	MŠVVŠ SR
2	Dokončenie procesu prípravy pre fungovanie Slovenskej akreditačnej komisie a príprava metodiky pre periodické hodnotenie tvorivej činnosti vysokých škôl	30.6.2020	MŠVVŠ SR
2	Zvýšenie podielu grantového financovania vedy a výskumu na VŠ	31.12.2019	MŠVVŠ SR
3	Implementácia opatrení z balíčkov na znižovanie administratívnej a regulačnej záťaže podnikateľského prostredia	31.12.2019	MH SR
3	Implementácia <i>Akčného plánu nových opatrení pre súdy</i> na základe Správy k stave justície (CEPEJ 2017)	31.12.2019	MS SR
3	Riešenie súdnych exekúcií	31.12.2019	MS SR
3	Akčný plán na posilnenie boja proti korupcii a podvodom	31.12.2019	ÚPVII
3	Elektronizácia verejnej správy	31.12.2019	ÚPVII, MF SR

⁵² Návrh optimalizácie siete stredného odborného školstva bude pripravený do konca roku 2020.

4.1 Fiškálna politika a verejné financie

V uplynulom období sa podarilo významne zvýšiť efektívnosť výberu daní, najmä pri DPH. Od roku 2019 sa implementujú nové opatrenia na boj proti daňovým únikom. Do konca volebného obdobia sa pripravujú viaceré varianty stanovenia výdavkových stropov na nadchádzajúce volebné obdobie. Legislatívne sa ukotvuje projekt Hodnoty za peniaze v rozpočtovej praxi s účinnosťou viacerých zmien od roku 2020. Od roku 2019 sa rozširuje rozsah povinne rozpočtovaných výdavkov a príjmov pre samosprávy.

Výsledkové indikátory pre fiškálnu politiku a verejné financie

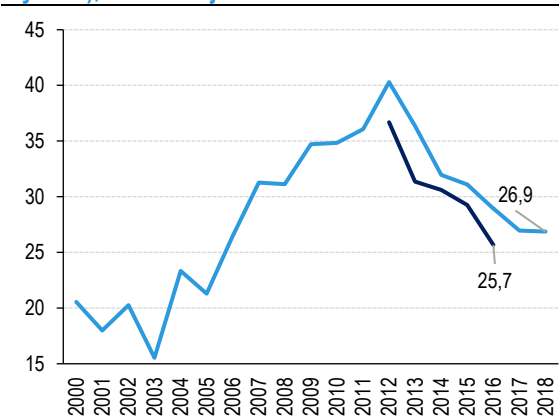
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Cieľ 2020
Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (GAP)⁵³ (% HDP)	SK	9,5	9,2	7	4	1,9	1,4	0,4	-0,1	1,1	-	-
	EÚ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efektívnosť výberu DPH (% HDP)	SK	55,5	54,3	54,3	49,8	54,7	57,2	58,1	59,9	61,1	-	-
	EÚ	64,1	65,3	66,0	66,0	66,3	67,7	67,0	68,9	67,3	-	-
Medzera DPH (% potenciálneho výnosu)	SK	34,7	34,8	36,1	40,3	36,4	32,0	31,1	28,9	27,0	26,9	-
	EÚ	-	-	-	15,4	15,2	14,3	13,2	12,3	-	-	-

Podľa správy Rady pre rozpočtovú zodpovednosť z apríla 2018 dosiahol ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti v roku 2017 hodnotu 1,1 % HDP. Základným cieľom rozpočtovej politiky je zabezpečenie efektívnych a dlhodobo udržateľných verejných financií podporujúcich udržateľný hospodársky rozvoj a zvyšovanie kvality života v kontexte starnutia obyvateľstva a pri zohľadnení podmienených záväzkov. Tento cieľ je zakotvený aj v ústavnom zákone o rozpočtovej zodpovednosti a ovplyvňuje tým pravidelnú aktualizáciu stratégie riadenia verejných financií. Podľa tejto správy by tak nemala byť prekročená horná hranica ústavného limitu dlhovej brzdy (na úrovni 50 % HDP) až do roku 2043 (po zohľadnení očakávaného makroekonomického scenára, demografického vývoja a pôsobenia súčasných politík bez zmeny legislatívy). Aby dlh neprekročil horný limit na celom 50-ročnom horizonte základného scenára (do roku 2067), v porovnaní so základným scenárom by bolo potrebné prijať opatrenia vo výške 1,1 % HDP.

Efektívnosť výberu daní

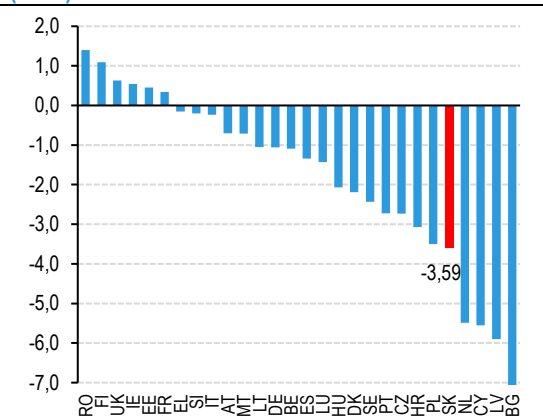
Od roku 2012 sa znížila medzera výberu na DPH z vyše 40 % potenciálneho výberu dane na 26,9 %. Na základe posledných údajov z národnej metodiky došlo k stabilizácii medzery DPH, pričom nové opatrenia by mohli opätovne dopomôcť k uzatváraniu medzery. Tento pozitívny trend je potvrdený aj metodikou využívanou v rámci EÚ, ktorá pre rok 2016 odhadla daňovú medzeru na úrovni 25,7 %, čo predstavuje piate najrýchlejšie uzatváranie daňovej medzery v danom roku.

Graf 5: Daňová medzera na DPH (% potenciálneho výnosu), národná aj EK metodika

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

Graf 6: Zmena daňovej medzery na DPH v EÚ (2016)

Zdroj: ŠÚ SR

⁵³ Údaje sú dostupné iba pre Slovensko.

Implementuje sa projekt **eKasa a elektronická faktúra**, ktoré zelektronizujú transakcie medzi subjektmi súkromného sektora a štátom. Návrh navyše počíta s liberalizáciou v oblasti koncových zariadení, pričom na vydávanie bločkov bude môcť slúžiť nielen pokladnica, ale napríklad aj mobil či tablet, ktoré sú pripojené na internet a zároveň budú doplnené o tlačiareň na tlač pokladničných dokladov. Okrem boja proti daňovým únikom je cieľom projektu pomôcť podnikateľom znížením nákladov a administratívnej záťaže. Podnikatelia sa k systému eKasa celoplošne pripoja k júlu 2019. Pokračuje implementácia elektronickej fakturácie. V roku 2021 budú mať ústredné orgány štátnej správy pri verejných obstarávaní povinnosť prijímať a spracovávať elektronické faktúry. Od roku 2022 bude táto povinnosť platiť pre všetkých verejných a neverejných obstarávateľov.

Na základe schváleného legislatívneho rámca pre zavedenie systému označovania pohonných látok predávaných v SR identifikačnou látkou, tzv. nanomarkerom, nastúpi po splnení zákonom ustanovených podmienok jeho implementácia do praxe. Cieľom opatrenia je najmä zvýšenie efektivity výberu spotrebnej dane z minerálnych olejov, ale aj zvýšenie kvality predávaných pohonných hmôt a zlepšenie konkurenčného prostredia v oblasti výroby a predaja pohonných hmôt. V súčasnosti prebiehajú kroky na zabezpečenie dodávateľa nanomarkera, s následnou testovacou fázou systému označovania pohonných látok identifikačnou látkou.

Finančná správa pokračuje vo zvyšovaní proklientského prístupu voči daňovníkom a zvyšovaní používania elektronickej komunikácie. Prvýkrát budú v roku 2019 všetky dotknuté subjekty podávať daňové priznania za rok 2018 v elektronickej forme, čo významným spôsobom zníži chybovosť podaných priznaní.

Technická príprava na riadenie rozpočtu cez výdavkové stropy

Na základe štúdie MF SR⁵⁴ z konca roka 2018 pokračuje verejná diskusia v oblasti výdavkových stropov, ako potenciálneho hlavného operatívneho rozpočtového pravidla. V nadväznosti na diskusnú štúdiu sa vo februári 2019 uskutočnil aj pracovný seminár s domácimi a zahraničnými inštitúciami⁵⁵, ktorého výstup slúži k budovaniu konsenzu v rámci odbornej verejnosti.

Po zohľadnení prebiehajúceho dialógu s odbornou verejnosťou pripraví MF SR do konca aktuálneho volebného obdobia varianty stanovenia výdavkových limitov. Jednotlivé alternatívy budú vychádzať z existujúcich európskych ako aj národných rozpočtových pravidiel a budú rozpracované do detailnej podoby, aby bolo možné simulovať ich fungovanie, ako aj potrebné inštitucionálne zmeny. Diskusia k výberu najvhodnejšej alternatívy bude prebiehať v priebehu nasledujúceho volebného cyklu. Na základe simulácie bude nadchádzajúca vláda môcť rozhodnúť o najlepšej alternatíve pre slovenskú rozpočtovú prax a upraviť legislatívu.

Pokračovanie implementácie novely zákona o rozpočtových pravidlách z roku 2016

S účinnosťou od januára 2019 sa zavádza povinnosť samospráv rozpočtovať príjmy a výdavky súvisiace s ich podnikateľskou činnosťou. Táto zmena zvýšila transparentnosť rozpočtového procesu, keďže dochádza k zníženiu objemu prostriedkov, ktoré doteraz neboli povinne rozpočtované. Okrem toho prispeje aj k lepšiemu analytickému porovnávaniu schváleného rozpočtu v porovnaní so skutočne dosiahnutými výsledkami.

⁵⁴ MF SR publikovalo v októbri 2018 [diskusnú štúdiu](#), ktorá otvorila verejnú debatu o možnej podobe výdavkových stropov na Slovensku

⁵⁵ MF SR v spolupráci so Zastúpením Európskej komisie na Slovensku organizovalo 21. februára workshop k implementácii výdavkových stropov. Viac na [webe MF SR](#).

4.2 Vzdelávanie, veda a inovácie

Výsledky na všetkých stupňoch vzdelávania spolu s vedeckými výstupmi sú v medzinárodnom porovnaní podpriemerné. Najvýraznejšie zaostávame v oblasti kvality základného školstva a zhoršujeme sa aj v schopnosti udržať žiakov v systéme vzdelávania nad rámec povinnej školskej dochádzky. Vzdelávací systém nedostatočne vyrovnáva rozdiely spôsobené sociálnym znevýhodnením žiakov. V medzinárodnom porovnaní takisto zaostávajú výdavky na vzdelávanie a výskum, čo sa najvýraznejšie prejavuje v zaostávajúcich platoch učiteľov v porovnaní s vysokoškolskými vzdelanými zamestnancami. Na výzvy v oblasti vzdelávania reaguje novoprijatá stratégia Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania (NPRVV).

K zatraktívneniu učiteľského povolania má prispieť schválené opakované zvýšenie tarifných plátov, navýšenie plátov na začiatku kariéry a previazanosť kvality výkonu s kariérnym rastom úpravou atestačného konania. Podporí sa zvýšenie objemu praxe študentov vysokých škôl, ktorí sa pripravujú na povolanie učiteľa. V rámci racionalizácie siete škôl sa upravia podmienky zaraďovania a vyradovania škôl. Prehodnotí sa ponuka existujúcich študijných programov a odborov. V oblasti vysokých škôl sa očakáva vznik orgánov novovzniknutej Slovenskej akreditačnej agentúry a rozšírenie ponuky profesijne orientovaných bakalárskych programov. V rámci všetkých stupňov vzdelávania sa posilnia prvky inkluzívneho vzdelávania, ako napríklad príprava na rozšírenie povinnej školskej dochádzky od posledného ročníka MŠ, adresnejšie financovanie potrieb detí so špeciálnymi potrebami a zo sociálne znevýhodneného prostredia a debarierizácia akademického prostredia vo vysokom školstve.

Výsledkové indikátory pre vzdelávanie, vedu a inovácie

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Cieľ 2020
PISA (priemer dosiahnutých bodov)	SK	488	-	-	472	-	-	463	-	-	505
	OECD	497	-	-	497	-	-	492	-	-	-
Predčasné ukončenie školskej dochádzky (% vo vekovej skupine 18 - 24 rokov)	SK	4,9	4,7	5,1	5,3	6,4	6,7	6,9	7,4	9,3	6
	EÚ	14,2	13,9	13,4	12,7	11,9	11,2	11	10,7	10,6	10
Citácie (%, 100 = priemer EÚ)	SK	33	32	33	41	42	46	56	56	47	70
	EÚ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie (% vo vekovej skupine 30 - 34 rokov)	SK	17,6	22,1	23,2	23,7	26,9	26,9	28,4	31,5	34,3	40
	EÚ	32,3	33,8	34,8	36	37,1	38	38,7	39,2	39,9	40
Výdavky na vedu a výskum (% HDP)	SK	0,47	0,62	0,66	0,81	0,82	0,88	1,17	0,79	0,88	1,2
	EÚ	1,93	1,92	1,97	2	2,02	2,03	2,04	2,04	2,07	3
High-tech export (% na celkovom exporte)	SK	5,9	6,6	6,6	8,2	9,6	9,9	10	9,7	10,6	14
	EÚ	17,1	16,1	15,4	15,7	15,3	15,6	17	17,9	17,8	-

Výsledky vzdelávacieho systému sú neuspokojivé. Podpriemerné výsledky v medzinárodnom testovaní zručností 15-ročných žiakov (PISA) v kombinácii s rastúcim podielom žiakov nedosahujúcich ani základnú úroveň v testovaní, podpriemernou participáciou v predprimárnom vzdelávaní⁵⁶ a nadpriemerným vplyvom socioekonomického zázemia na výsledky žiakov dominujú rebríček výziev v školstve⁵⁷. Vo všeobecnosti

⁵⁶ Podľa OECD zaškolenosť detí vo vekovej skupine 3 až 5 rokov v roku 2016 bola na Slovensku na úrovni 73,4 %, priemer OECD je 86,3 % (OECD Family Database).

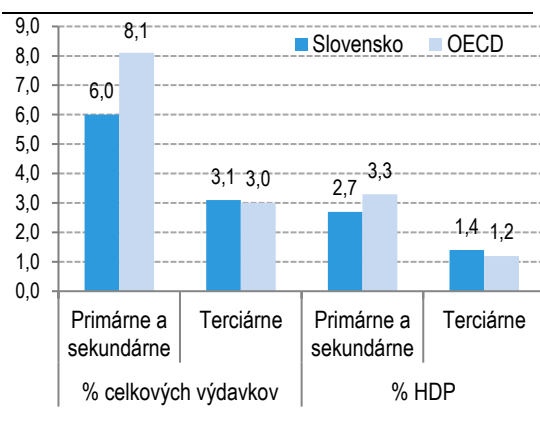
⁵⁷ Vplyv socioekonomického zázemia v PISA vyjadruje mieru rovností príležitostí v školstve. V testovaní čitateľskej gramotnosti bol tento vplyv na Slovensku v roku 2015 na úrovni 17 % (percento výkonu vysvetlené rodinným zázemím žiaka), v OECD 12 % a z krajín V3 malo lepšiu hodnotu len Poľsko na úrovni 12,5 %.

široko dostupné vzdelávanie⁵⁸ vykazuje zvyšujúci sa podiel žiakov, ktorí vypadávajú zo vzdelávacieho systému po ukončení najviac základnej školy, čo zhoršuje ich budúce vyhliadky na trhu práce a obmedzuje ich sociálnu mobilitu. Podiel slovenských študentov študujúcich v zahraničí rastie⁵⁹, čo môže byť prejavom nízkej atraktivity slovenských vysokých škôl pre najlepších žiakov⁶⁰. Celoživotné vzdelávanie nie je na Slovensku dostatočne rozvinuté⁶¹, pričom dopĺňanie zručností aj po ukončení formálneho vzdelávania je nevyhnutné pre schopnosť flexibilne reagovať na meniace sa podmienky na trhu práce.

V kvalite výskumu a inovačnej aktivite zaostávame za európskym priemerom. Napriek zdvojnásobeniu podielu vysokoškolsky vzdelanej populácie medzi mladými za poslednú dekádu, inovačná výkonnosť meraná podielom high-tech produktov⁶² na exporte za posledné roky mierne stagnuje. Kvalita výstupu slovenských vedcov meraná citáciami na výskumníka je na úrovni približne polovice európskeho priemeru.

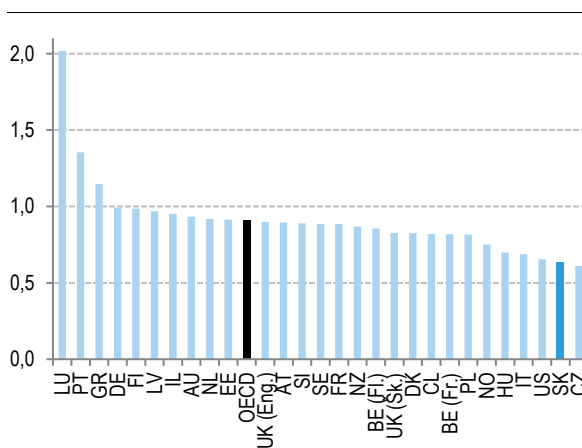
Výdavky na vzdelávanie zaostávajú za priemerom krajín OECD. Najväčší rozdiel vo výdavkoch na vzdelávanie je vidieť pri základnom a strednom školstve. Napriek opakovanému zvyšovaniu zostávajú mzdy učiteľov v medzinárodnom porovnaní podpriemerné. Po realizácii plánovaného zvýšenia miezd učiteľov v rokoch 2019 a 2020 by mala byť priemerná mzda učiteľov približne na úrovni 68 % mzdy VŠ vzdelaných (berúc do úvahy očakávaný celkový rast miezd)⁶³.

Graf 7: Verejné výdavky na vzdelávanie, 2015

Zdroj: OECD (Education at a Glance 2018, Tab C4.1)

Graf 8: Priemerné platy pedagógov druhého stupňa ZŠ v pomere k platom zamestnancov s VŠ vzdelaním (2016)

Zdroj: OECD (Education at a Glance 2018, Tab D3.2)

Financovanie vedy a výskumu je naďalej podpriemerné, zaostávanie vo výsledkoch je ale ešte výraznejšie. V roku 2015 celkové výdavky na vedu a výskum jednorazovo narástli na 1,2 % HDP vďaka dočerpávaniu EÚ fondov, no v roku 2016 sa vrátili na predošlú úroveň 0,9 % HDP, hlavne z dôvodu nedostatočného čerpania zdrojov z OP Výskum a inovácie. Klesajúci podiel výskumníkov publikuje nad priemerom krajín V3, avšak kvalita publikácií meraná citovanosťou publikácií dlhodobo stagnuje pod priemerom V3.

⁵⁸ Až zhruba 90 % populácie vo vekovej skupine 20 až 24 rokov ukončí najmenej stredoškolské vzdelanie (ISCED 3-8), čo je nad priemerom EÚ (Eurostat, edat_lfse_03).

⁵⁹ Podiel slovenských VŠ študentov študujúcich v zahraničí (17 %) je druhý najvyšší v krajinách OECD, pričom priemer OECD krajín je 6 %. V roku 2010 bol tento podiel 13 %.

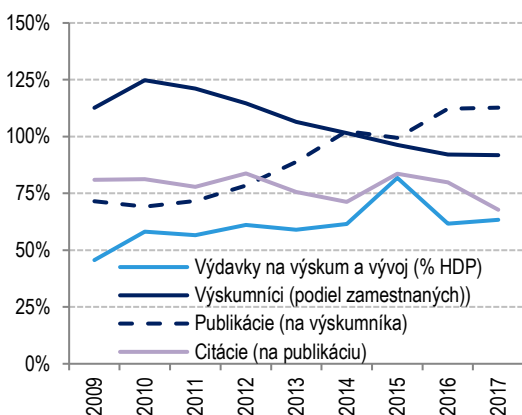
⁶⁰ Podľa komentára IVP [Mat volá](#) Slováci žijúci v Česku mali vyššie platy v porovnaní so Slovákmi žijúcimi v SR aj po zohľadnení demografických faktorov. Takisto dosahovali v priemere vyššiu úroveň v testovaní matematickej a čitateľskej gramotnosti dospelých (PIAAC). Slováci s VŠ vzdelaním v ČR získali diplom až v ČR.

⁶¹ V roku 2017 sa len 3,4 % dospeléj populácie zúčastnilo programov formálneho alebo neformálneho vzdelávania (za posledné štyri týždne v prieskume). Priemer krajín EÚ je 11 % (Eurostat [trng_lfse_01]).

⁶² Produkty high-tech sú vybrané produkty nasledovných odvetví podľa klasifikácie SITC: letecký priemysel, počítače a kancelárske stroje, elektronické telekomunikačné zariadenia, farmaceutický priemysel, vedecké prístroje, elektrické stroje, chemický priemysel, neelektronické prístroje, obranný priemysel.

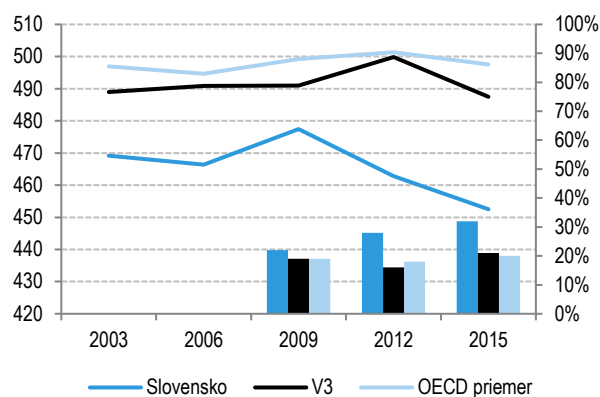
⁶³ V roku 2020 by tak priemerná mzda učiteľov mala byť zhruba na úrovni priemernej mzdy zamestnancov v národnom hospodárstve.

Graf 9: Vstupy a výstupy pre výskum a vývoj ako % priemeru V3

Zdroj: Eurostat ([rd_p_persocc], [nama_10_pe], [rd_e_gerdsc]), Scimago Journal Rank

Graf 10: Výsledky testovania PISA v čitateľskej gramotnosti (ľavá os) a podiel žiakov nedosahujúcich základnú úroveň v % (pravá os)

Zdroj: PISA 2015, OECD

Novo navrhnutá transformácia kreditového príplatku negarantuje prepojenie odmeňovania na hodnotenie kvality výkonu. Obťažnosť zavádzania výraznejších zmien v školstve demonštruje aj formálne ukončenie kreditového príplatku za kontinuálne vzdelávanie učiteľov. Revízia výdavkov odporúčala zrušiť príplatky za získavanie kreditov v prospech vyššieho podielu netarifnej zložky platu. Toto opatrenie má za cieľ eliminovať negatívne motivácie učiteľov absolvovať kurzy kontinuálneho vzdelávania za účelom získania príplatku a umožnilo by využiť uvoľnené prostriedky na odmeňovanie, ktoré by sa odvíjalo od hodnotenia kvality výkonu (osobné príplatky). V súčasnom návrhu zákona je kreditový príspevok pretransformovaný na príplatoč za profesijný rozvoj, ktorého získanie sa opäť viaže na absolvovanie definovaných druhov vzdelávania⁶⁴.

Dlhodobá stratégia reaguje na najväčšie výzvy vo vzdelávaní. V júni 2018 bol schválený Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania (NPRVV)⁶⁵. Ide o dlhodobú koncepciu rozvoja výchovy a vzdelávania, ktorá pokrýva zámery a ciele SR v uvedenej oblasti na obdobie 10 rokov. Ministerstvo bude naplňovať opatrenia prvého akčného plánu NPRVV, ktorý schválila vláda na roky 2018 a 2019. Kľúčové opatrenia z prvého akčného plánu sú aj súčasťou Národného programu reforiem 2019. Do konca roka 2019 pripraví ministerstvo aktualizáciu opatrení akčných plánov NPRVV na ďalšie roky.

4.2.1 Regionálne školstvo

Zvyšovanie atraktivity, podpora učiteľského povolania a vyššia kvalita výstupov

V oblasti regionálneho školstva sa bude pokračovať vo zvyšovaní atraktivity učiteľského povolania. Platy učiteľov sa budú naďalej postupne približovať platom vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov⁶⁶. Platové tarify v školstve sa zvýšili od januára 2019 o 10 %, rovnaké navýšenie sa bude realizovať aj od januára 2020. Nad rámec týchto zvýšení rozpočet uvažuje s navýšením tarifných plátov pre začínajúcich učiteľov od septembra 2019⁶⁷. V roku 2019 sa zverejní analýza výsledkov prieskumu atraktivity učiteľského povolania⁶⁸ pre adresnejšie odporúčania v danej oblasti.

⁶⁴ §64 ods. 2 nového zákona o pedagogických a odborných zamestnancoch. Príplatoč za profesijný rozvoj bude možné získať za rozširujúce, špecializačné a inovačné vzdelávanie a štátnu jazykovú skúšku.

⁶⁵ [Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania](#).

⁶⁶ Podľa OECD v roku 2016 podiel priemernej mzdy v školstve ku priemernej mzde VŠ vzdelaných zamestnancov predstavoval 64 %. Po navýšení miezd v školstve v roku 2020 očakávame tento podiel na úrovni 68 % berúc do úvahy predpokladaný rast miezd v súkromnom sektore (prepočty ÚHP).

⁶⁷ Na zvyšovanie plátov začínajúcim učiteľom od septembra 2019 sú v rozpočte SR alokované zdroje v sume 10 mil. eur.

⁶⁸ Prieskumu sa zúčastnili stredoškolskí študenti maturitných odborov, študenti VŠ učiteľských/neučiteľských študijných programov, učelia ZŠ a SŠ.

Rezort školstva sa zameria aj na opatrenia zlepšujúce manažment v regionálnom školstve a kvalitu kultúry školy. Budú vydané záväzné požiadavky na obsah vzdelávania pre riadiacich pracovníkov v školstve s cieľom zlepšenia kvality riadenia a zverejní sa *Etický kódex učiteľa*. Upraví sa podmienky na zaraďovanie a vyradovanie škôl do/zo siete s cieľom zvýšenia efektívnosti využívania verejných zdrojov. Pripraví sa zákon o správe v školstve a školskej samospráve⁶⁹, v ktorom sa nanovo ustanoví najmä výkon správy škôl a školských zariadení, kompetencie riaditeľa, úlohy orgánov štátnej správy vo vzťahu ku školám a školským zariadeniam, kompetencie zriaďovateľov, orgánov školskej samosprávy (rada školy a žiacka rada) a Štátnej školskej inšpekcie. V oblasti externých testovaní žiakov sa zabezpečí väčšia objektivita písomných skúšok zavedením externého dozoru.

Prepájanie vzdelávania s potrebami trhu práce

Nové opatrenia reagujú aj na potrebu lepšieho zosúladenia zručností s požiadavkami trhu práce. Vypracujú sa východiská a postupy pre tvorbu vzdelávacích programov post- sekundárneho vzdelávania⁷⁰ s cieľom posilniť formálnu prípravu pre odbornú zručnosť s vyššou kvalifikáciou, ktorá v súčasnosti absentuje. Možnosť získať vyššiu úroveň kvalifikácie v odbornom vzdelávaní a príprave zároveň podporí zvýšenie jeho atraktivity v kontexte očakávaných zmien na trhu práce v dôsledku digitalizácie a automatizácie výroby. Pre sledovanie uplatnenia absolventov a znižovanie informačnej asymetrie pri rozhodovaní uchádzačov o štúdium sa zabezpečí prepojenie administratívnych databáz Sociálnej poisťovne, ÚPSVR a MŠVVŠ SR. Zrealizujú sa aj absolventské a zamestnávateľské prieskumy. V rámci projektu OECD *Národná stratégia zručností pre Slovenskú republiku* sa v spolupráci s kľúčovými aktérmi nastaví odporúčania týkajúce sa zručností v štyroch prioritných oblastiach⁷¹.

Stredné odborné školstvo

Zoptimalizuje a zefektívni sa sieť stredného odborného školstva. Upraví sa podmienky na zaraďovanie a vyradovanie škôl. V roku 2019 sa zoptimalizujú kritériá na určovanie najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka stredných škôl. Nové pravidlá zohľadnia primárne kvalitu strednej školy, priestorové a materiálno-technické vybavenie, personálne zabezpečenie a uplatnenie absolventov. Návrh optimalizácie siete stredného odborného školstva bude pripravený do konca roku 2020. Vypracuje sa systém experimentálneho overovania a zdefinujú sa kritériá pre zaradenie, resp. vyradenie odboru vzdelávania stredných odborných škôl. Optimalizácia sústavy odborov stredných odborných škôl má za cieľ odstrániť duplicity v sieti odborov a odstrániť ich fragmentáciu.

Podporí sa posilnenie zručností študentov stredných škôl pre potreby praxe. Bude vyhlásená dopytovo-orientovaná výzva pre stredné odborné školy zameraná na prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou. V rámci Iniciatívy EÚ pre dobiehajúce regióny sa pilotne zrealizuje projekt tzv. investičného bloku vybraných stredných odborných škôl zabezpečujúci väčšiu previazanosť výučby a praxe a posilnenie spolupráce škôl so zamestnávateľmi.

Inkluzívne vzdelávanie

V oblasti inkluzívneho vzdelávania sa opatrenia sústreďujú najmä na žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Od roku 2020 sa plánuje ustanovenie povinného predprimárneho vzdelávania v materskej škole pre všetky deti od piatich rokov. Pre jeho úspešnú implementáciu sa bude pokračovať v rozširovaní kapacít MŠ zo štrukturálnych fondov EÚ⁷². Bude sa priebežne aktualizovať analýza kapacít MŠ, ktorej cieľom je identifikácia ďalších potrieb rozšírenia kapacít. Pripraví sa transparentnejší, objektívnejší a spravodlivejší spôsob pridelovania finančných prostriedkov na asistentov učiteľa pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením. Navrhne sa nová forma financovania podpory detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia čiastočným začlenením časti financovania do normatívneho financovania, čo zabezpečí lepšiu predvídateľnosť prostriedkov pre školy. Rezort školstva predloží analýzu

⁶⁹ Ide o pracovný názov zákona.

⁷⁰ Ide o pomaturitné špecializačné štúdium a vyššie odborné štúdium

⁷¹ Stratégia definuje prioritné oblasti nasledovne: posilňovanie zručností mladých ľudí vrátane znevýhodnenej populácie, znižovanie nesúladu zručností na trhu práce, podpora účasti na celoživotnom vzdelávaní, posilňovanie zručností na pracovisku.

⁷² V rámci operačných programov spadajúcich pod MV SR, MPRV SR.

o možnostiach prijímania žiakov špeciálnych ZŠ na štúdium učebných odborov stredných škôl poskytujúcich nižšie stredné vzdelanie. Pre zníženie odlivu žiakov z hlavného vzdelávacieho prúdu sa prijímanie žiakov do päťročných bilingválnych stredných škôl umožní až po ukončení štúdia v základnej škole v deviatom ročníku. V súčasnosti sa do týchto škôl prijímajú žiaci po ukončení ôsmeho ročníka základnej školy, čím sa znižuje význam inkluzívneho prístupu vo vzdelávaní.

4.2.2 Vysoké školstvo, výskum a vývoj

Podpora zamestnancov vo vysokom školstve

Zvyšovanie plátov vo vysokoškolskom vzdelávaní zatraktívnia pedagogickú aj výskumnú činnosť. Aj v prípade učiteľov vysokých škôl, výskumných a vývojových pracovníkov boli k januáru 2019 zvýšené platové tarify tak ako u pedagogických a odborných zamestnancov v regionálnom školstve. Rovnako sa očakáva zvýšenie plátov na začiatku kariéry od septembra 2019 a opakované zvýšenie plátov o 10 % v roku 2020.

Kvalita a dostupnosť vysokoškolského vzdelávania

Spoločným menovateľom viacerých opatrení v oblasti vysokého školstva je zlepšenie kvality a dostupnosti štúdia. Vypracuje sa stratégia internacionalizácie vysokého školstva s cieľom podporiť mobilitu študentov a zamestnancov VŠ a znížiť bariéry v prístupe na štúdium v SR. *Akčný plán debarierizácie akademického prostredia* navrhne opatrenia na podporu inklúzie vo vysokom školstve. Upraví sa legislatívne podmienky poskytovania podnikových štipendií a spresní sa možnosti financovania vysokého školstva zo súkromných zdrojov, čo predpokladá posilnenie orientácie vysokoškolského vzdelávania na potreby hospodárstva. Podporí sa tvorba a inovácia profesijne orientovaných bakalárskych programov prostredníctvom dopytovo orientovanej výzvy *Vysoká škola pre prax* s alokáciou 15 mil. eur. Následne sa vyhlási výzva na podporu samotej implementácie profesijne orientovaných bakalárskych programov. Slovenská akreditačná agentúra predstaví návrh štandardov na zabezpečovanie kvality vysokoškolského vzdelávania. Rezort školstva dokončí revíziu sústavy študijných odborov. Na základe schválenej novely zákona o vysokých školách sa pripraví metodika nových záväzných pravidiel pre hodnotenie výskumnej činnosti vysokých škôl⁷³.

Opatrenia na zlepšenie kvality výučby budú klásť dôraz na zvýšenie podielu praktickej prípravy budúcich učiteľov. Zverejní sa dopytová orientovaná výzva zameraná na skvalitnenie prípravy učiteľov, v rámci ktorej sa posilní spolupráca medzi vysokými školami poskytujúcich vzdelávanie v učiteľských odboroch a školami umožňujúcimi praktickú prípravu budúcich učiteľov. Takisto sa zverejní analýza systému prípravy učiteľov v porovnaní so zahraničím s cieľom identifikovať slabé a silné stránky súčasného stavu.

Celoživotné vzdelávanie

Posilní sa význam celoživotného vzdelávania pre rozvoj zručností po ukončení formálneho vzdelávania. Podporí sa systém overovania kvalifikácií a výsledkov neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa prostredníctvom pripravovaného národného projektu Systém overovania kvalifikácií v SR. Nástroj hodnotenia kompetencií dospelých *Education and Skills Online* umožní overovanie zručností aj nízko-kvalifikovaných osôb, čím sa bude naplňať iniciatíva EU s názvom *Cesty zvyšovania úrovne zručností – nové príležitosti na vzdelávanie dospelých*. Pripraví sa revízia *Stratégie celoživotného vzdelávania s výhľadom do roku 2024*.

Výskum a vývoj

Podpora vedy, výskumu a inovácií sa sústreďuje na posilnenie medzinárodnej spolupráce. Štátne programy výskumu a vývoja podporia spoluprácu VŠ výskumu a hospodárskej sféry. Zintenzívni sa podpora

⁷³ Novela zákona o VŠ prijatá v septembri 2018: Podľa §88a ods. 5 zákona 131/2002 ministerstvo zabezpečuje periodické hodnotenie tvorivej činnosti škôl (výskum, vývoj, umelecká činnosť) prostredníctvom hodnotiteľskej komisie, ktorej členmi sú spravidla zahraniční odborníci. Novelizáciou zákona 131/2002 (zákon o VŠ) a prijatím zákona 269/2018 o zabezpečení kvality VŠ, hodnotenie kvality vzdelávania na VŠ bude mať v kompetencii novovytvorená Akreditačná agentúra a hodnotenie výskumnej činnosti na VŠ bude v kompetencii poradného orgánu ministerstva.

stážových pobytov v európskych a medzinárodných výskumných infraštruktúrach, v ktorých je SR zapojená. Prostredníctvom programov Agentúry na podporu výskumu a vývoja (APVV) sa budú podporovať spoločné medzinárodné projekty výskumu a vývoja v rámci bilaterálnej spolupráce. Zintenzívni sa podpora medzinárodného sieťovania národných platforiem do štruktúr EU, najmä zapájanie sa do výskumných infraštruktúr v rámci ESFRI⁷⁴. Aktualizuje sa Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR na programové obdobie 2021 – 2027. Posilňovanie medzinárodnej spolupráce bude realizované aj prostredníctvom slovenskej inovačnej diplomacie.

Stimulácia výskumných aktivít v súkromnom sektore bude podporená zefektívnením existujúcich daňových nástrojov. V roku 2019 sa plánuje zvýšenie daňového superodpočtu na vývoj a výskum z doterajších 100 % na 150 % a na 200 % v nasledujúcom roku. Po realizácii zvýšenia daňového superodpočtu bude Slovensko ponúkať najvýhodnejšie podmienky v regióne V4 a Rakúska pre investície do aktivít s vysokou pridanou hodnotou, ktorých rozvoj patrí medzi hlavné priority vlády.

⁷⁴ Európske strategické fórum o výskumných infraštruktúrach (ESFRI – European Strategy. Forum on Research Infrastructures).

4.3 Zamestnanosť, penzijný systém a sociálna inklúzia

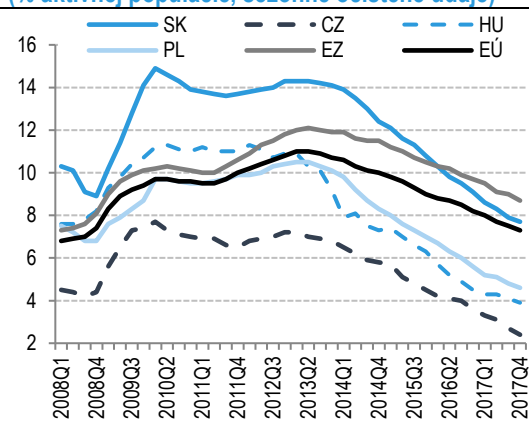
Slovenský trh práce dosahuje historicky najlepšie výsledky. Výrazné zlepšenie vidieť nielen v celkovej miere zamestnanosti a nezamestnanosti, pokrok bol dosiahnutý aj v znížení miery dlhodobej nezamestnanosti. Napriek tomu zostáva podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných výrazne vyšší v porovnaní s priemerom EÚ, ako aj krajinami V3. Pokračovať sa preto bude v implementácii akčného plánu na znižovanie dlhodobej nezamestnanosti. Zlepšenie situácie najťažšie zamestnateľných na trhu práce sa dosiahne prístupom k personalizovaným službám vrátane špecializovaného poradenstva. S cieľom zvýšenia zamestnanosti žien sa podporia kapacity zariadení starostlivosti pre deti do troch rokov. Pokračuje implementácia projektov na zvýšenie sociálnej integrácie marginalizovaných rómskych komunít. Novou výzvou pre trh práce je nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, a to najmä v západnej časti Slovenska.

Výsledkové indikátory pre zamestnanosť, penzijný systém a sociálnu inklúziu

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Cieľ 2020
Miera dlhodobej nezamestnanosti (% aktívneho obyvateľstva nad 15 rokov)	SK	6,5	9,2	9,2	9,4	10,0	9,3	7,6	5,8	5,1		3,0
	EÚ	2,9	3,8	4,1	4,6	5,1	5,0	4,5	4,0	3,4		-
Miera zamestnanosti (% vo vekovej skupine 20 - 64 rokov)	SK	66,4	64,6	65,0	65,1	65,0	65,9	67,7	69,8	71,1		72,0
	EÚ	69	68,6	68,6	68,4	68,4	69,2	70,1	71,1	72,2		75,0
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením (% populácie)	SK	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	18,4	18,1	16,3	-	17,2
	EÚ	23,3	23,7	24,3	24,7	24,6	24,4	23,8	23,5	23,5	-	19,4
Miera náhrady (Benefit ratio) (priemerná dôchodková dávka, % z priemernej mzdy)	SK	-	43,7	-	-	45,7	-	-	46,6	-	-	-
	EÚ	-	41,4	-	-	44,0	-	-	43,5	-	-	-

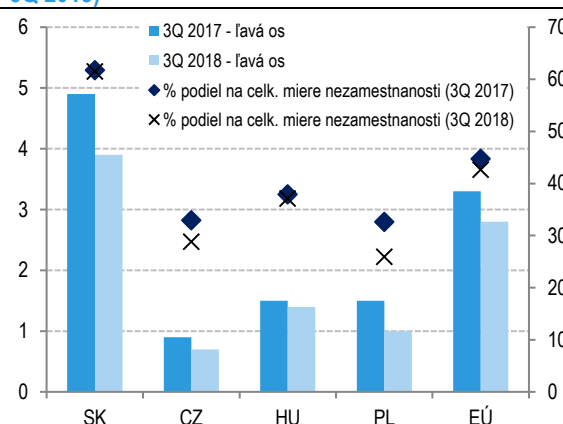
Slovensko dosahuje historicky pozitívne výsledky na trhu práce. V roku 2018 sa vytvorilo takmer 50 tisíc nových pracovných miest⁷⁵. Slovensko dosiahlo cieľovú hodnotu zamestnanosti 72 % definovanú v stratégii Európa 2020. Zahraniční pracovníci obsadili každé tretie novovytvorené pracovné miesto, čo naznačuje akútny nedostatok kvalifikovaných pracovných síl pri historicky najnižších hodnotách miery nezamestnanosti. Sezónne očistená miera nezamestnanosti klesla vo štvrtom kvartáli 2018 na úroveň 6,1 %, čo predstavuje najlepšiu hodnotu od roku 1993. Miera nezamestnanosti sa tak dostala pod priemer krajín EÚ a eurozóny. Stále však zostáva výrazne nad priemerom krajín V3.

Graf 11: Kvartálny vývoj miery nezamestnanosti (% aktívnej populácie, sezónne očistené údaje)⁷⁶

Zdroj: Eurostat (une_rt_q), ŠÚ SR

Graf 12: Dlhodobá nezamestnanosť (v %, 3Q 2017, 3Q 2018)

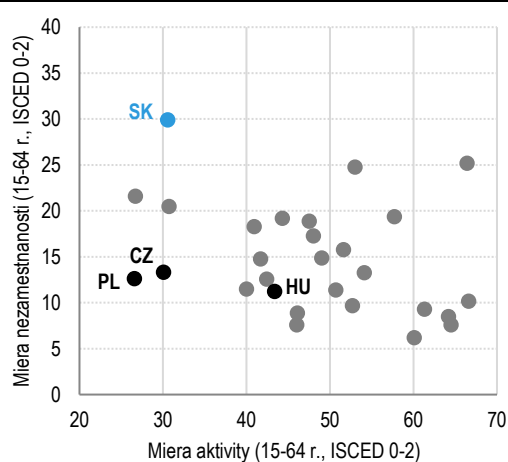
Zdroj: Eurostat (une_ltu_q), ŠÚ SR

⁷⁵ Podľa konceptu národných účtov (ESA).

⁷⁶ Vykazovaná pomocou Výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR.

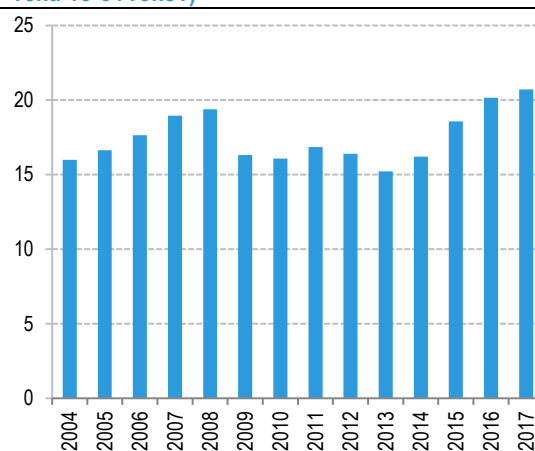
Výsledky znevýhodnených skupín na trhu práce patria dlhodobo medzi hlavné výzvy štrukturálnych politik. Miera dlhodobej nezamestnanosti poklesla medziročne v treťom kvartáli 2018 zo 4,9 % na 3,9 %. Podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných sa však medziročne takmer nezmenil a predstavuje druhú najvyššiu hodnotu v rámci krajín EÚ (61,5 %), výrazne nad priemerom V3 a EÚ (30,6 % a 42,6 %). Dlhodobá nezamestnanosť tiež úzko súvisí s kvalifikáciou nezamestnaných. Nízka kvalifikácia predstavuje výrazné bariéry na trhu práce. Miera aktivity a miera nezamestnanosti ľudí s najnižším vzdelaním patrí dlhodobo medzi najnižšie, respektíve najvyššie v EÚ. Len 32 % rómskej populácie dosahuje stredoškolské a vyššie vzdelanie⁷⁷. Nízka kvalifikácia predstavuje výrazné bariéry na trhu práce. Zamestnanosť rómskej populácie sa s pozitívnym ekonomickým vývojom mierne zlepšuje, no stále výrazne zaostáva za majoritou (21 % v porovnaní s 51 % vo väčšinovej populácii žijúcej v tých istých obciach⁷⁸).

Graf 13: Nizkokvalifikovaná pracovná sila na trhu práce (% , 2017)

Zdroj: Eurostat (Ifsa_argaed), ŠÚ SR

Graf 14: Miera zamestnanosti Rómov z obcí s koncentrovanými osídleniami (v %, populácia vo veku 15-64 rokov)

Poznámka: zamestnanie aspoň 6 mesiacov v roku vrátane dohôd a SZČ; Zdroj: IFP podľa údajov Sociálnej poisťovne

Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia je na Slovensku pod priemerom krajín EÚ. V roku 2017 dosiahla úroveň 16,3 % (čo predstavuje 856 tis. ľudí), pričom priemerná hodnota za celú EÚ predstavovala 23,5 %. Voči východiskovej hodnote za rok 2008 sa podarilo vymaniť približne 255 tisíc ľudí z rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia, čím sa podarilo splniť národný cieľ až na 150 %⁷⁹. Napriek tomu, ľudia z MRK čelia výraznej miere chudoby. Miera rizika chudoby presahuje pre túto populáciu 80 %⁸⁰. Dieťa z obce s rómskymi koncentrovanými osídleniami má 70 % šancu, že bude v dospelosti nezamestnané alebo bude zarábať menej ako minimálnu mzdu v nepravidelnom zamestnaní⁸¹.

Aj napriek pozitívnemu vývoju na trhu práce, nízka miera zamestnanosti matiek s deťmi z dôvodu rodičovskej dovolenky zostáva jednou z výrazných výziev trhu práce. Najväčšie rozdiely v zamestnanosti žien oproti priemeru EÚ sa týkajú mladších vekových skupín z dôvodu starostlivosti o deti. Rozdiel v miere zamestnanosti medzi pohlaviami vo vekovej kohorte 25 až 29 rokov je oproti priemeru EÚ takmer dva a pol násobne väčší (23,7 p.b. SR vs. priemer EÚ s 10,1 p.b.). Vo zvyšku ženskej populácie dosahuje miera zamestnanosti žien na Slovensku rovnakú alebo dokonca vyššiu mieru zamestnanosti ako v EÚ (s výnimkou vekovej skupiny 60 – 64 rokov z dôvodu nižšieho dôchodkového veku).

⁷⁷ [Second European Union Minorities and Discrimination Survey - Main results.](#)

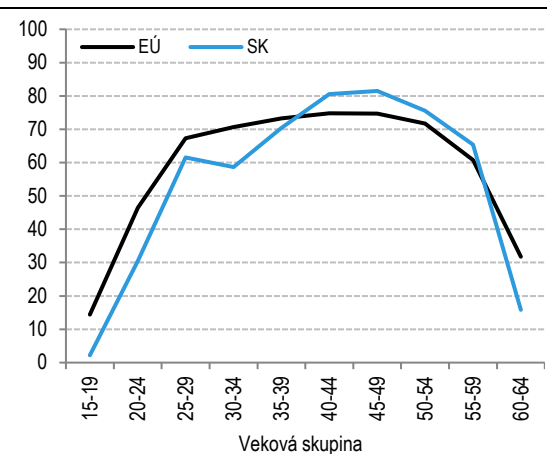
⁷⁸ Komentár IFP 18/2018: [Inklúzia Rómov je celospoločenskou výzvou.](#)

⁷⁹ Vymaniť z rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia do roku 2020 aspoň 170 tis. ľudí.

⁸⁰ [Second European Union Minorities and Discrimination Survey - Main results.](#)

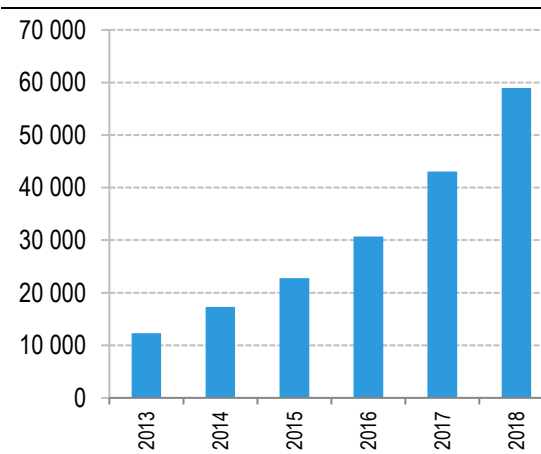
⁸¹ [Ekonomický prehľad Slovenska 2019.](#)

Graf 15: Miera zamestnanosti žien (% , 2017)

Zdroj: Eurostat (lfsa_ergan), ŠÚ SR

Graf 16: Zamestnávanie pracovníkov zo zahraničia

Poznámka: Údaje obsahujú cudzincov z tretích krajín, EÚ/EHP
Zdroj: ÚPSVR

Pretrvávajúce regionálne rozdiely potvrdzujú rozdiely v miere nezamestnanosti a počte voľných pracovných síl. Kým evidovaná celková miera evidovanej nezamestnanosti (ÚPSVR) začiatkom roka 2019 dosiahla 5,3 %, v 12 z 20 najmenej rozvinutých okresoch⁸² sa stále pohybuje nad 10 %. Naopak okresy s najnižšou mierou evidovanej nezamestnanosti na západnom Slovensku vykazujú aj historicky najvyššie čísla voľných pracovných miest (napríklad trnavský, galantský a bratislavské okresy).

Rekordne nízke miery nezamestnanosti narážajú na nedostatok kvalifikovaných síl. Počet zamestnancov pochádzajúcich zo zahraničia vzrástol oproti roku 2013 takmer 5-násobne. Stále však tento počet predstavuje len 2,4 % z celkovej pracovnej sily. Väčšinu z aktuálne prichádzajúcich cudzincov tvoria manuálni pracovníci, ktorí sa zamestnávajú v okresoch s najnižšou nezamestnanosťou. Znižovanie bariér zamestnávania cudzincov rieši akútny problém nedostatku pracovných síl.

V dlhodobom horizonte bude Slovensko čeliť riziku automatizácie pracovných miest spojenej so starnutím obyvateľstva. OECD odhaduje, že až tretina pracovných miest bude čeliť vysokému riziku automatizácie, čo je najviac spomedzi rozvinutých krajín⁸³. Najviac by pritom mali byť ovplyvnené okresy, ktoré v súčasnosti čelia najväčšiemu nedostatku pracovných síl⁸⁴. V dlhodobom horizonte by sa preto ekonomika mala zamerať na zvyšovanie zručností existujúcich alebo budúcich pracovných síl, či tzv. „inteligentnú“ migráciu⁸⁵. Tá bude dôležitá špeciálne v kontexte starnutia populácie, keďže Slovensko patrí k najrýchlejšie starnúcim krajinám v EÚ⁸⁶.

4.3.1 Zamestnanosť

Aktivačné opatrenia pre znevýhodnené skupiny

Napriek zlepšeniam na trhu práce sprevádzaným výraznou tvorbou pracovných miest, je pretrvávajúcou výzvou dlhodobá nezamestnanosť najťažšie zamestnateľných skupín. Inovujú sa aktivačné opatrenia pre znevýhodnené skupiny. Bude sa pokračovať v implementácii *Akčného plánu pre posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v SR*⁸⁷. Týka sa znevýhodnených osôb na trhu práce, najmä s nízkou kvalifikáciou, marginalizovaných rómskych komunit a mladých ľudí bez dostatočného vzdelania. Zlepšenie situácie v ich integrácii na trhu práce sa dosiahne komplexným prístupom k

⁸² <http://www.nro.vlada.gov.sk/>

⁸³ [Ekonomický prehľad Slovenska 2019.](#)

⁸⁴ OECD (2018), Job creation and Local Economic Development 2018: Preparing for the Future of Work, OECD Publishing, Paris

⁸⁵ [Ekonomický prehľad Slovenska 2019.](#)

⁸⁶ [Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States \(2016-2070\).](#)

⁸⁷ [Akčný plán na posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v SR.](#)

personalizovaným službám poskytovaním špecializovaného poradenstva, bilanciou kompetencií znevýhodnených UoZ, pokračovaním zavádzania nového systému vytvárania profilov a poskytovaním cieľených programov navrhnutých zamestnávateľmi na základe potrieb regionálneho trhu práce.

Potreby trhu práce v krátkodobom až strednodobom horizonte

Adaptabilita zamestnancov a podnikov bude predmetom opatrení zameraných na oblasť inteligentného priemyslu, identifikáciu ohrozených profesií a regiónov. Príkladom je región Horná Nitra v dôsledku útlmu ťažby hnedého uhlia. Spustí sa preto národný projekt *Sektorovo riadenými inováciami k efektívnemu trhu práce v SR*, ktorý zlepší predvídanie potrieb v oblasti zručností a zamestnaní, zvýši kvalitu a kapacity verejných služieb zamestnanosti a najmä zintenzívni spoločné úsilie aktérov na dosiahnutie súladu ponuky a dopytu na trhu práce. Národný projekt *Prognózy vývoja na trhu práce v SR⁸⁸* sa zameriava na hodnotenie uplatniteľnosti absolventov a krátkodobé a strednodobé prognózy trhu práce. Identifikujú sa vznikajúce a zanikajúce pracovné miesta vrátane potreby kvalifikovanej pracovnej sily na Slovensku. Na dlhodobý horizont potrieb trhu práce sa pozerá projekt OECD *Národná stratégia zručností pre Slovenskú republiku* v spolupráci s rezortom školstva a s kľúčovými aktérmi. Výsledkom bude návrh odporúčaní pre systém zručností.

Zosúladenie rodinného a pracovného života

V súvislosti s rozvojom a dostupnosťou zariadení pre starostlivosť o deti do troch rokov sa spustia viaceré podporné projekty. Umožní sa zvyšovanie alebo získanie kvalifikácie pre opatrovateľov, ktorí nespĺňajú zákonom stanovené podmienky pre výkon tejto činnosti, ako aj podpora vzdelávacích aktivít. Vyhlásenie výzvy je plánované v priebehu roka 2019. Pre zvýšenie zamestnanosti osôb s rodičovskými povinnosťami, najmä žien, ako aj osamelých rodičov starajúcich sa aspoň o jedno dieťa, sa podporia flexibilné formy zamestnávania. Predpokladaný počet podporených predstavuje tisíc UoZ s finančnou alokáciou 11 mil. eur.

Podpora pracovnej mobility

Viacere pripravované opatrenia cielia zníženie bariér mobility pracovnej sily na Slovensku. Za účelom zvýšenia mobility pracovnej sily sa v rámci Štátneho fondu rozvoja bývania zavedie nový účel podpory, ktorým je obstaranie ubytovacieho domu. Ide o budovu s dlhodobým ubytovaním určenú predovšetkým na bývanie pre zamestnancov firiem, ktoré zamestnávajú ľudí aj zo vzdialenejších regiónov Slovenska, resp. zahraničných pracovníkov. S cieľom podpory mobility pracovnej sily sa tiež v daňovej legislatíve od roku 2019 zavádza oslobodenie nepeňažného príjmu z dôvodu čiastočnej úhrady nákladov na ubytovanie zo strany zamestnávateľa do výšky maximálne 60 eur. Zatraktívnenie a zvýšenie záujmu súkromného sektora o oblasť nájomného bývania bude podporené zvýhodnenými úverovými podmienkami pre obstaranie tohto typu bývania. V rámci schválenej *Stratégie pracovnej mobility cudzincov v SR⁸⁹* budú zavedené ďalšie opatrenia na zníženie bariér pre zamestnávanie cudzincov, napríklad zjednodušenie uznávania kvalifikácie a vzdelania.

S účinnosťou od januára 2020 sa zlepšia podmienky podpory výstavby nájomných bytov pre podnikateľov aj samosprávy. Podnikateľom sa upraví podmienky výhodného úveru zo ŠFRB na financovanie obstarania nájomných bytov. Ide najmä o zvýšenie limitu maximálnej výšky úveru a priemernej podlahovej plochy a odstránenie limitu celkových maximálnych oprávnených nákladov na m² podlahovej plochy bytu. Výhodnejšie podmienky budú platiť aj pre samosprávy, a to tak v prípade dotácii MDV SR, ako aj podmienok čerpania úveru zo ŠFRB. Nová úprava zvýši všeobecný limit maximálnych obstarávacích nákladov a zároveň zohľadní špecifiká krajských miest.

⁸⁸ <https://www.employment.gov.sk/praca-zamestnanost/podpora-zamestnanosti/np-prognozy-vyvoja-trhu-prace-sr-ii/>

⁸⁹ [Stratégia pracovnej mobility cudzincov v SR.](#)

Box 2: Podpora nájomného bývania v kontexte zvýšenia mobility pracovnej sily

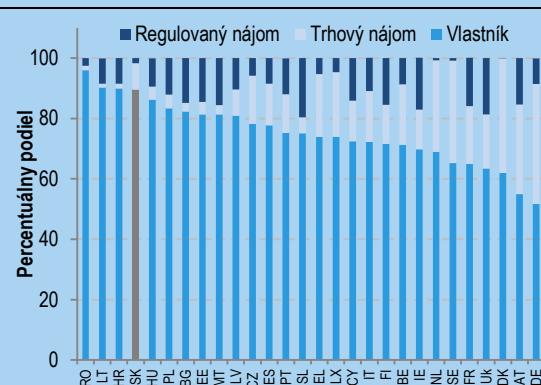
Nezamestnanosť je na Slovensku výrazne regionálne diferencovaná. Na Západnom Slovensku sú dnes viditeľné znaky prehrievania pracovného trhu – značné množstvo neobsadených pracovných miest, nízka miera nezamestnanosti, tlak na prílev pracovnej sily zo zahraničia. Na východnom a južnom Slovensku je pritom miera nezamestnanosti v niektorých okresoch stále nad 15 %. Výrazné rozdiely v nezamestnanosti prispievajú k stále sa prehľbujúcim rozdielom ekonomickej výkonnosti a životnej úrovne medzi regiónmi.

Nízka regionálna mobilita zamestnancov je jeden zo zdrojov nedostatočného využitia pracovnej sily. V medzinárodnom porovnaní sa Slováci sťahujú za prácou oveľa menej než v susedných krajinách EÚ⁹⁰. Flexibilita a mobilita pracovnej sily vedie k jej efektívnejšej alokácii medzi firmami a vytvára ekonomicky aktívnemu obyvateľstvu väčšie možnosti na lepší výber zamestnania.

Trh s bývaním je jedným z faktorov vplývajúcich na regionálnu mobilitu pracovnej sily. Podľa OECD⁹¹ politiky bývania majú vplyv na celkovú ekonomickú výkonnosť a životný štandard. Ovplyvňujú použitie úspor domácností ako aj mobilitu pracovnej sily. Vysoký podiel vlastníckeho bývania v kombinácii s nedostatočne rozvinutým trhom cenovo dostupného nájomného bývania môže spôsobovať neochotu sťahovania sa za prácou a nepriamo tak zvýšiť mieru nezamestnanosti⁹².

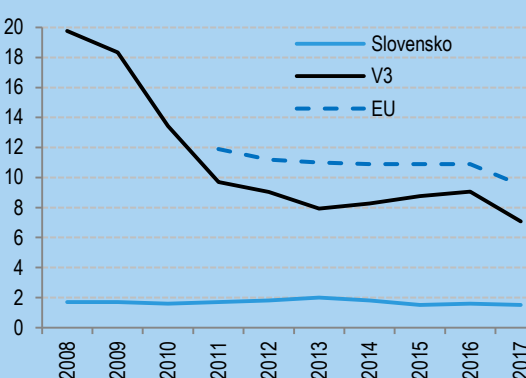
Slovensko patrí v EÚ medzi krajiny s najslabšie rozvinutým trhom s nájomným bývaním. Podiel nájomných bytov s regulovaným nájomom je na Slovensku oproti EÚ výrazne podpriemerný. Trhové, ako aj regulované nájomné sa vyznačuje slabou ponukou a vysokým dopytom. Nedostatočná ponuka nájomných bytov tak ďalej tlačí na rast cien nájomov a zhoršuje dostupnosť nájomného bývania.

Graf 17: Podiel bytov podľa vlastníctva (% , 2016)

Zdroj: Eurostat

Graf 18: Podiel bytov s regulovaným nájomom na všetkých bytoch (%)

Zdroj: Eurostat

Vyššia efektívnosť podpory nájomného bývania si vyžaduje jasnú formuláciu cieľov, priorít a nové opatrenia, ktoré nebudú deformovať trh s nájomným bývaním či daňový systém. Podpora dopytu po nájomnom bývaní by mala byť kompenzovaná opatreniami na zvýšenie ponuky nájomných bytov, aby nedošlo k nežiaducemu nárastu cien nájomov bez vplyvu na reálnu dostupnosť. Podobne ani nové daňové opatrenia by nemali mať za cieľ neprimerane zvýhodniť napr. sektor stavebníctva. Nesystémové zásahy do daňového systému a nové výnimky sú neefektívne a komplikujú daňovú legislatívu. Preto je potrebné hľadať iné ciele nástroje v oblasti verejného regulovaného nájomného bývania, kde nebude dochádzať k umelej deformácii reálného trhu a k zbytočným rizikám pre hospodársku politiku.

⁹⁰ OECD database (2019). Regional demography, inter-regional migration

⁹¹ OECD, 2011: Housing and Economy: Policies for Renovation, Chapter from Economy Policy Reforms

⁹² Blanchflower a Oswald (2013). Does High Home-ownership Impair The Labor Market?, NBER Working Paper Series

Zvýšenie ponuky verejných nájomných bytov a zlepšenie dostupnosti nájomného bývania sa dá doceliť prijatím rôznych opatrení. Na základe skúseností zo zahraničia je vhodné sa inšpirovať napríklad:

- **zavedením povinného podielu bytov s regulovaným nájomom v nových developerských projektoch⁹³.** V prípade zavedenia povinného podielu nájomných bytov na Slovensku je dôležitá úzka spolupráca s mestami. Uvedený model by mohol byť efektívnym riešením zvyšovania cenovo dostupného nájomného bývania vo väčších mestách. Mesto by stanovovalo max. výšku nájmu v týchto bytoch ako %-ný podiel z priemernej/mediánovej mzdy v danom kraji a zohľadňovalo by aj príjem rodiny. Mesto by malo do bytov vyberať nájomcov podľa transparentne zverejnených kritérií a poradovníkov.
- **zavedením poukážky na nájomné bývanie⁹⁴ pre pracujúcich** Zavedenie poukážok na nájomné bývanie však musí byť sprevádzané nárastom ponuky bytov, aby nedošlo k umelému nárastu cien nájomov. Zavedenie poukážok podporí mobilitu pracovnej sily.
- **umožnením primeraného zvyšovania nájomov v bytoch s regulovaným nájomom.** Možnosť zvýšenia nájomov v bytoch s regulovaným nájomom obciam umožní financovať politiku bývania aj v dlhom období pokrytím režijných nákladov, ktoré v čase značne narastajú.

V kontexte slovenských podmienok by bolo vhodné zjednodušiť schému poskytovania dotácií MDV SR a úverov zo ŠFRB a zároveň zabezpečiť, aby nájomný charakter takto podporených nájomných bytov zostal zachovaný počas ich celej životnosti. Po ukončení splácania úveru zo ŠFRB je v súčasnosti možné podporené nájomné byty predať do súkromného vlastníctva. K zvýšeniu fondu bytov nájomného bývania by pomohlo, ak by zostal zachovaný nájomný charakter týchto bytov počas celej doby ich životnosti.

Podmienky čerpania podpory zo ŠFRB a MDV SR upravujú viaceré legislatívne predpisy⁹⁵. Napríklad žiadosť o úver zo ŠFRB je spojená so značnou byrokraciou. Zjednodušenie týchto procesov by mohlo viesť k zvýšeniu záujmu o tento typ podpory.

Efektívnejšie by malo byť aj využívanie existujúcich nástrojov na podporu rozvoja nájomného bývania samosprávami. Systém podporných nástrojov v oblasti rozvoja bývania zo strany štátu vytvára výhodné podmienky pre rozvoj nájomného bývania na úrovni obcí, miest a samosprávnych krajov. Kombináciou dotácií MDV SR na obstaranie nájomných bytov a súvisiacej technickej vybavenosti a úveru zo Štátneho fondu rozvoja bývania je možné financovať obstaranie verejného nájomného bývania vo výške 100 % oprávnených nákladov. Takáto forma podpory je z hľadiska výšky jedinečným nástrojom pre rozvoj nájomného bývania aj v porovnaní v rámci štátov Európskej únie. Obce a predovšetkým mestá sú zodpovedné za ekonomický a sociálny rozvoj v oblasti bývania. Mali by preto efektívnejšie využívať existujúce finančné nástroje a aktívne pristupovať k rozvoju nájomného bývania na svojom území.

⁹³ V Londýne musí byť z nových developerských projektov 35 % bytov cenovo dostupných pre slabšie sociálne skupiny. Závazok starostu je zvýšiť ich podiel na 50 %. V New Yorku musí byť podiel cenovo dostupných bytov v nových projektoch v rozmedzí od 10 % do 25 %. Nájomné je vo výške 40 % až 70 % lokálneho mediánového príjmu domácností.

⁹⁴ Rôzne schémy implementácie príspevkov na bývanie (*housing allowances*) sú uvedené napr. v publikácii [Recent changes in housing policies and their distributional impact across Europe](#).

⁹⁵ Napr. zákon č. 150/2013 o Štátnom fonde rozvoja bývania v znení neskorších predpisov, vyhláška Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR č. 284/2013 Z. z. o podrobnostiach o výške poskytovanej podpory zo ŠFRB, o všeobecných podmienkach poskytnutia podpory a o obsahu žiadosti v znení neskorších predpisov, Zákon č. 443/2010 o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní, vyhláška Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR č. 326/2015 Z. z. o výške dotácie na obstaranie nájomného bytu, opatrenie Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR č. 304/2017 Z. z., ktorým sa ustanovujú vzory žiadostí o poskytnutie dotácie na rozvoj bývania a ďalšie.

4.3.2 Penzijný systém

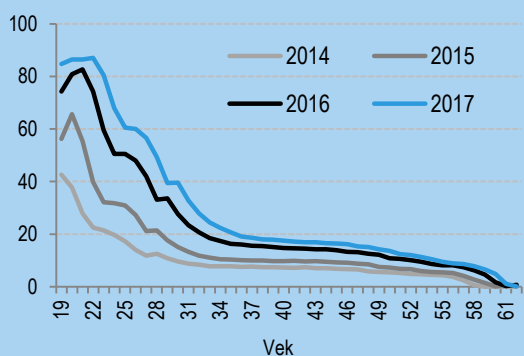
Revízia výdavkov na politiky trhu práce a sociálne politiky pomenovala potrebu implementácie opatrení na zvýšenie efektívnosti dôchodkového sporenia. Medzi hlavné odporúčané opatrenia patria zlepšenie informovanosti klientov II. a III. piliera a najmä zosúladienie investičnej stratégie II. piliera aktuálnych sporiteľov s časovým horizontom ich sporenia.

Box 3: Zavedenie predvolenej sporiacej stratégie v II. pilieri

Väčšina sporiteľov si dnes v II. pilieri sporí príliš konzervatívne a ich úspory sa preto nezhodnocujú tak, ako by sa mohli. Na konci roku 2017 sa nachádzalo až 79 % úspor v II. pilieri v málo výnosných dlhopisových garantovaných fondoch. Revízia výdavkov na politiky trhu práce a sociálne politiky schválená vládou SR v roku 2017 identifikovala ako hlavný problém II. piliera práve nesúlad medzi zložením majetku sporiteľov a ich časovým horizontom sporenia. Negarantované fondy investujúce do akcií sú síce krátkodobo rizikovejšie, no dlhodobo výrazne výnosnejšie. Celoživotné investovanie do konzervatívnych dlhopisových fondov síce znižuje riziko krátkodobého poklesu úspor, paradoxne však v dlhodobom horizonte zvyšuje riziko ich nedostatočného zhodnotenia a tým aj riziko neadekvátneho dôchodku.

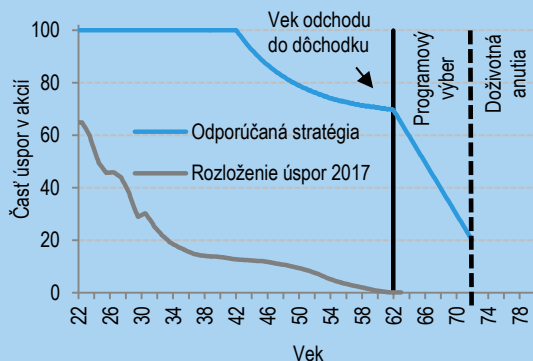
Zavedenie predvolenej sporiacej stratégie pomôže bežnému sporiteľovi lepšie zhodnotiť svoje úspory v II. pilieri. Predvolená stratégia by určila optimálny podiel úspor v akciách vzhľadom na vek sporiteľa bez toho, aby si sporiteľ musel svoje úspory aktívne spravovať. Aktívnym sporiteľom, ktorí sa rozhodnú manažovať si úspory sami, by zostala možnosť voľby ľubovoľnej investičnej stratégie – tak ako doteraz.

Graf 19: Podiel sporiteľov s úsporami v negarantovaných fondoch v roku 2017 (%)

Zdroj: Dáta poskytnuté jednotlivými DSS, IFP

Graf 20: Odporúčaný podiel úspor investovaných do akcií a skutočnosť v roku 2017 (%)

Zdroj: Dáta poskytnuté jednotlivými DSS, IFP

Najlepší pomer výnosu k riziku poskytuje tzv. akumulácia sporiaca stratégia s desaťročným programovým výberom a následným zakúpením doživotnej anuity. V akumuláčnej stratégii investuje sporiteľ prvú polovicu sporenia výlučne do akcií. V druhej polovici ponechá majetok v akciovom fonde a nové príspevky posielajú do dlhopisového fondu. Akumulácia stratégia pritom prináša výrazne vyšší výnos a zároveň nižšie riziko, než v prípade celoživotného investovania do dlhopisov. Pre dosiahnutie ešte vyššieho dôchodku je vhodné kombinovať akumuláciu stratégiu s desaťročným programovým výberom. Aj po odchode do dôchodku by si sporiteľ nechal časť majetku v akciách. Alokáciu úspor do akcií by počas čerpania dôchodku programovým výberom znižoval a vo vysokom veku by bol povinný zakúpiť si anuitu, aby predišiel riziku nedostatočných úspor v prípade dlhovekosti.

Sporenie v odporúčanej predvolenej stratégii je výhodné nie len pre nových, ale aj pre súčasných sporiteľov. Problém neadekvátneho rozloženia úspor medzi rizikové a konzervatívne aktíva je aktuálny najmä pre súčasných sporiteľov, zavedenie predvolenej stratégie len pre nových sporiteľov by bolo len parciálnym riešením hlavného problému II. piliera pomenovaného revíziou výdavkov. Napriek tomu, že počet sporiteľov v negarantovaných fondoch každoročne rastie, toto zvýšenie je len minimálne u sporiteľov

starších ako 30 rokov. Pre väčšinu z nich platí, že prestup do predvolenej stratégie by bol pre nich ziskový, keďže je ich horizont sporenia dostatočne vzdialený.

Zvýšeniu efektívnosti zhodnotenia úspor v II. pilieri a lepším dôchodkom by pomohli tieto opatrenia:

- **Automatický vstup do predvolenej stratégie pre všetkých nových sporiteľov v II. pilieri.** Ako predvolenú stratégiu odporúčame vyššie uvedenú akumuláciu stratégiu.
- **Úprava výplatnej fázy: výplata dôchodku programovým výberom prvých 10 rokov (sporiteľ naďalej investuje časť majetku do akcií) a následná povinná anuitizácia.**
- **Presun súčasných sporiteľov do predvolenej sporiacej stratégie.**

Viac o opatreniach zvyšujúcich efektívnosť dôchodkového sporenia a podrobnostiach nastavenia predvolenej stratégie možno nájsť v [komentári IFP](#), alebo v [technickej analýze IFP](#).

4.3.3 Sociálna inklúzia

Podpora marginalizovaných rómskych komunít

Na zlepšenie sociálnej integrácie bude pokračovať implementácia viacerých projektov. V priebehu roka 2019 sa predpokladá schválenie projektových zámerov a zabezpečenie kontinuálneho pokračovania druhých fáz národných projektov *Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou MRK a Komunitné centrá*. Bude sa pokračovať v implementácii národných projektov zameraných na podporu inklúzie vylúčených komunít v oblastiach sociálnych služieb a sociálnej práce, vo vzdelávaní, pri vysporiadávaní pozemkov a pri monitorovaní a vyhodnocovaní politik⁹⁶.

Box 4: Sociálna inklúzia rómskej populácie

[OECD Ekonomický prehľad Slovenska 2019](#) odporúča zlepšiť politiky sociálnej integrácie ľudí z MRK na Slovensku. Publikácia identifikuje slabý prístup MRK k verejným službám (školsťvo, zdravotníctvo a bývanie), nízku účasť rómskych detí na predškolskom vzdelávaní, zlé výsledky rómskych žiakov na základných školách a zlé výsledky na trhu práce. OECD preto navrhuje tieto hlavné odporúčania pre Slovensko:

Integrovaný prístup k inklúzii MRK

- Zvýšiť úlohu Splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity pri koordinácii politik a zabezpečovaní integrovaného prístupu pri poskytovaní verejných služieb.
- Zahnúť Rómov do rozvoja a poskytovania integrovaných verejných služieb v zdravotníctve a vo vzdelávaní, či pri poskytovaní verejných služieb zamestnanosti.
- Rozšíriť úspešné programy financované z EÚ fondov a zahrnúť ich do rozpočtu verejnej správy pre ich stabilné financovanie.
- Zbierať štatistiky na monitorovanie a hodnotenie efektívnosti programov.

Inklúzia vo vzdelávaní

- Pokračovať v rozširovaní dostupnosti kvalitného predškolského vzdelávania, informovať rodičov o benefitoch a odstrániť finančné bariéry.
- Zlepšiť financovanie škôl so znevýhodnenými žiakmi, špeciálne pre asistentov učiteľov a platy učiteľov v týchto školách.
- Zvýšiť počet asistentov učiteľov hovoriacich rómskym jazykom a poskytovať pomoc rómskym deťom

⁹⁶ Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou MRK, Komunitné centrá v mestách a obciach s prítomnosťou MRK - I. Fáza, Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít I., Podpora vysporiadávania pozemkov v marginalizovaných rómskych komunitách a Národný projekt Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politik a ich dopad na marginalizované rómske komunity, ktorý podporuje v rámci OP LZ komplexné monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politik a vyhodnotenie ich dopadu na marginalizované rómske komunity

pri slovenskom jazyku.

- Znížiť účasť rómskych detí na špeciálnych školách zlepšenou diagnostikou a spoluprácou s rodičmi.

Prístup k trhu práce

- Realokovať výdavky na účinné tréningové programy pre nezamestnaných.
- Spustiť a rozvíjať sieť poskytovateľov „druhošancové“ vzdelávanie.

Životné podmienky MRK

- Poskytovať právnu, finančnú a technickú podporu pri vysporiadavaní pozemkov pre dotknuté samosprávy a domácnosti.
- Rozšíriť projekty podpory bývania formou mikropôžičiek na národnú úroveň.
- Zlepšiť verejné investície do základnej infraštruktúry v rómskych osídleniach.

Prístup MRK k zdravotnej starostlivosti

- Rozšíriť programy zdravotných asistentov s dôrazom na zlepšenie informovanosti o materstve a účasti na preventívnych prehliadkach pre matky.
- Zvážiť odpustenie časti poplatkov pre lieky a zdravotnícke pomôcky pre znevýhodnené skupiny.
- Podporiť financovanie programov pre vakcináciu, dezinfekciu a deratizáciu v rómskych osídleniach.

Finančná gramotnosť MRK

- Zaviesť možnosti mikropôžičiek spojených s finančným vzdelávaním pre ľudí z MRK.

4.4 Zdravie

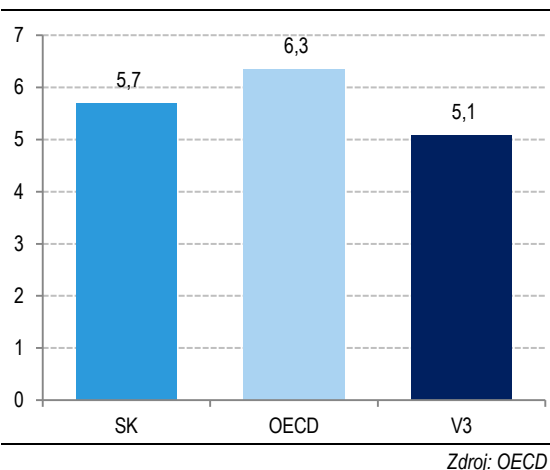
Revízia výdavkov v zdravotníctve z roku 2016 a priebežná správa druhej revízie z roku 2018 identifikovali viaceré dôležité systémové problémy a aj ich riešenia. Ich postupná implementácia priebežne zlepšuje nákladovú efektívnosť vybraných častí systému⁹⁷. Projekt stratifikácie ústavnej zdravotnej starostlivosti má v roku 2019 pokračovať schválením potrebnej legislatívy a zverejnením konkrétneho plánu zmien v sieti nemocníc. Prvé štandardné diagnostické a liečebné postupy boli schválené a budú sa zavádzať do praxe, ďalšie budú dopĺňané. Zavedenie systému rozpočtovania založeného na výsledkoch pomôže naviazať pridelované zdroje na výsledky. Od roku 2018 začala prevádzka systému eHealth, jeho ďalšie moduly budú dopĺňané v roku 2019. Systém úhrad za diagnostickú skupinu (DRG) sa bude rozširovať o výkony jednodňovej starostlivosti a zobrazovacie vyšetrenia.

Výsledkové indikátory pre zdravie

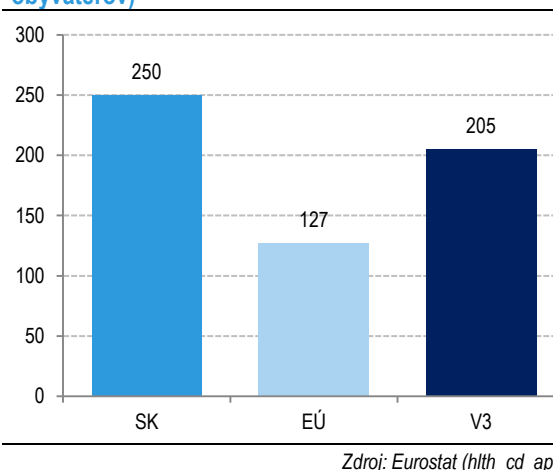
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Cieľ 2020 ⁹⁸
Úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou (na 100 tisíc obyvateľov)	SK	-	-	262	261	262	243	250	-	-
	EÚ	-	-	138	135	131	126	127	-	-
Očakávaná dĺžka života pri narodení (očakávaný počet rokov pri narodení)	SK muži	71,4	71,8	72,3	72,5	72,9	73,3	73,1	73,8	-
	EÚ muži	75,2	75,6	76,0	76,1	76,5	76,8	76,8	77,1	-
	SK ženy	79,1	79,3	79,8	79,9	80,1	80,5	80,2	80,7	-
	EÚ ženy	81,7	82,0	82,2	82,2	82,5	82,8	82,6	83,0	-

Dobre fungujúce zdravotníctvo patrí medzi priority hospodársky vyspelých krajín. Zdravotný stav obyvateľov ovplyvňuje nielen individuálnu kvalitu života, ale aj ekonomický a sociálny rozvoj celej spoločnosti. Náklady na zdravotníctvo preto predstavujú jednu z najväčších výdavkových položiek rozpočtu verejnej správy.

Graf 21: Verejné výdavky na zdravotníctvo, 2017 (% HDP)

Graf 22: Úmrtia odvrátiteľné zdravotnou starostlivosťou, 2015 (štandardizované na 100 tis. obyvateľov)

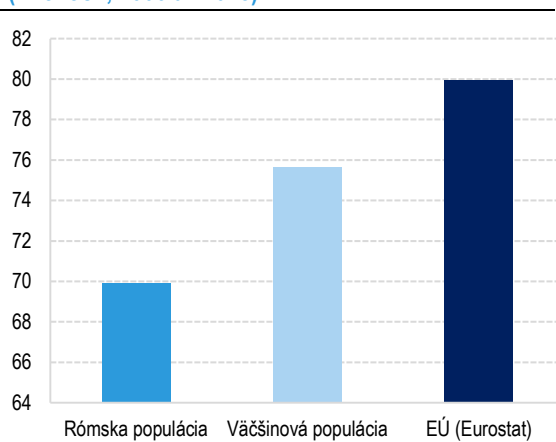
⁹⁷ Implementačný plán zdravotníctvo (november 2018).

⁹⁸ Na základe oprávnenej kritiky bol zmenený indikátor *Zdravé roky života* na nový indikátor *Očakávaná dĺžka dožitia pri narodení* pre mužov a ženy zvlášť podľa aktualizácie dokumentu *Tri výzvy slovenskej ekonomiky – aktualizácia* (marec 2019). Nový cieľ bude pri novom indikátore stanovený pre obdobie 2020+.

Celkové výdavky na zdravotníctvo rastú v súlade s medzinárodnými trendami. V rokoch 2011-2015 si Slovensko udržiavalo stabilnú úroveň verejných výdavkov na zdravotníctvo (5,5 % HDP), následne vzrástli na úroveň 5,7 % HDP v roku 2017, v roku 2019 sa očakáva rast na úroveň 5,8 % HDP. Slovenské výdavky vyjadrené ako podiel na HDP zaostávajú za priemerom EÚ aj OECD, avšak prevyšujú priemer ostatných krajín V4. V kontexte starnutia populácie sa očakáva, že budú ďalej značne rásť. To vytvára významný tlak na nákladovú efektívnosť celého systému.

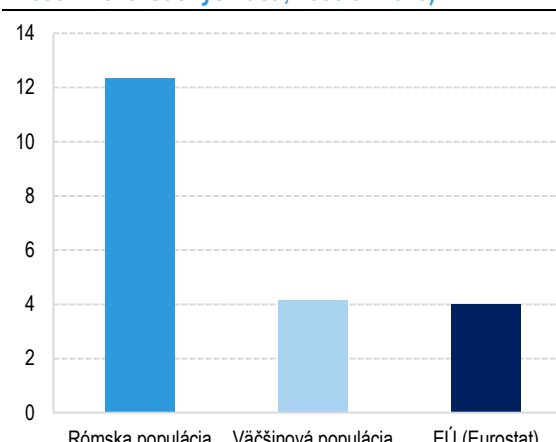
Slovensko v medzinárodnom porovnaní zaostáva v hlavných výsledkových ukazovateľoch zdravotníctva. Horšie výsledky máme v porovnaní s priemerom EÚ aj ostatných krajín V4. Dosahujeme nižšiu očakávanú dĺžku života a miera úmrtnosti odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou⁹⁹ je dvojnásobná v porovnaní s priemerom EÚ. Zdravotný stav rómskej populácie¹⁰⁰ je v porovnaní s majoritnou populáciou výrazne horší. V dôsledku toho, očakávaná dĺžka života pri narodení a doječenská úmrtnosť výrazne zaostáva v porovnaní s väčšinovou populáciou.

Graf 23: Očakávaná dĺžka života pri narodení (v rokoch, 2006 až 2015)

Zdroj: IFP, Eurostat (demo_mlexpec)

Graf 24: Doječenská úmrtnosť (počet úmrtí doječiat na 1 000 živonarodených detí, 2006 až 2015)

Zdroj: IFP, Eurostat (hlth_cd_apr)

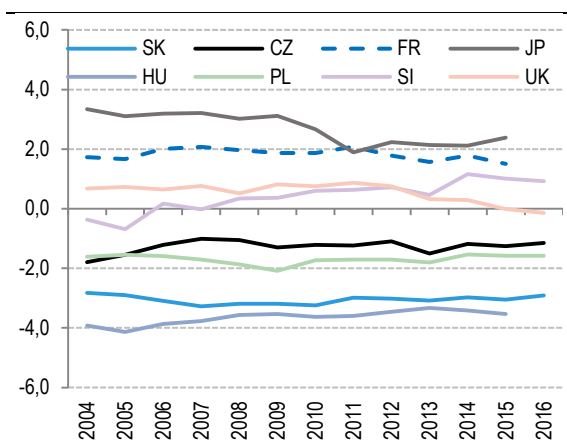
Z pohľadu výdavkov je slovenské zdravotníctvo v porovnaní s priemerom krajín OECD dlhodobou menej efektívne. V rámci krajín V4 dosahuje Slovensko lepšie výsledky ako Maďarsko, avšak horšie ako Česko a Poľsko. Výrazne nás predbieha aj Slovinsko¹⁰¹.

⁹⁹ Celková miera odvrátiteľnej úmrtnosti sa skladá z dvoch indikátorov. Prvý indikátor *Miera úmrtnosti odvrátiteľnej zdravotnou starostlivosťou* alebo inými slovami *miera liečiteľnej úmrtnosti* (prezentovaný vyššie) zahŕňa úmrtia, ktoré je možné odvrátiť včasnou a efektívnou diagnostikou či adekvátnym zásahom zdravotnej starostlivosti a liečbou. Okrem liečiteľných úmrtí sa používa aj indikátor *Predchádzateľná úmrtnosť*. Tá sa dá zlepšiť pomocou opatrení zameraných na prevenciu ochorení (napr. podpora zdravého životného štýlu).

¹⁰⁰ Výsledok sa nesústreďuje na celú rómsku populáciu, ale len na Rómov z obcí, kde je aspoň jedno koncentrované osídlenie. Identifikovaná populácia predstavuje vyše 80 % z rómskej populácie podľa Atlasu rómskych komunit 2013 a približne 6 % z celkovej populácie Slovenska. Z toho približne 71 % tvorí rómska populácia z obcí s koncentrovanými osídleniami. Podľa komentára IFP [Inklúzia Rómov je potrebná aj v zdravotníctve](#).

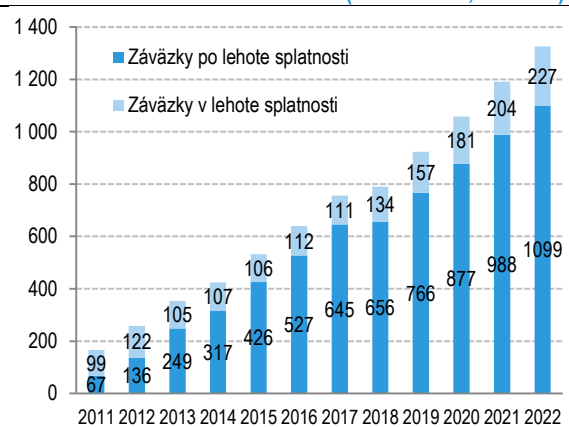
¹⁰¹ Odchýlka od priemeru je vysvetlená najmä nepozorovanými faktormi špecifickými pre Slovensko, medzi ktoré môže patriť napr. kvalita inštitúcií, či životný štýl.

Graf 25: Efektívnosť zdravotníctva krajín OECD¹⁰²

Zdroj: IFP na základe údajov z OECD

Graf 26: Závazky 13 fakultných a univerzitných nemocníc rezortu zdravotníctva (31.12. 2018, mil. eur)

Poznámka: Lineárna projekcia na roky 2019-2022

Zdroj: MZ SR

Nemocnice a poskytovatelia zdravotnej starostlivosti

Úroveň záväzkov fakultných a univerzitných nemocníc (FAUN) sa aj napriek prvej etape oddlžovania zvýšila. V novembri 2017 vyslovil parlament súhlas s oddlžením zdravotníckych zariadení. V prvej etape v roku 2018 bolo uhradených 28 mil. eur záväzkov Národnej transfúznej služby a 113 mil. eur záväzkov nemocníc voči ich dodávateľom¹⁰³. Napriek tomu v roku 2018 záväzky FAUN medziročne opäť vzrástli. Záväzky po lehote splatnosti medziročne vzrástli o 11 mil. eur. a tempo rastu týchto záväzkov sa nespomalilo. V roku 2019 sa bude realizovať druhá etapa oddlžovania nemocníc¹⁰⁴. Podmienkou účasti v tejto etape je, aby nemocnice predložili svoj ozdravný plán, MZ SR ho schválilo, a zriadili dozorný orgán s predsedom nominovaným MZ SR. Ak by záväzky po splatnosti napriek oddlžovaniu rástli rovnakým tempom ako doteraz, v roku 2022 by mohol ich objem dosiahnuť až 1,1 mld. eur. S platnosťou od januára 2019 boli schválené jednotné účtovné pravidlá pre všetky nemocnice v zriaďovateľskej pôsobnosti rezortu, čo umožní porovnanie efektivity ich riadenia aj prostredníctvom analytického rozúčtovania vnútropodnikového účtovníctva. V nemocniciach je podľa revízie výdavkov možné usporiť 46 mil. eur ročne, predovšetkým optimalizáciou procesov a nákupu špeciálneho zdravotníckeho materiálu a liekov.

Projekt stratifikácie ústavnej zdravotnej starostlivosti má v roku 2019 pokračovať schválením potrebnej legislatívy a zverejnením konkrétneho plánu zmien v sieti nemocníc. Realizovaný bude postupne do roku 2030. S počtom výkonov v rámci zariadenia rastie ich kvalita, preto po novom dostanú nemocnice povolenie poskytovať plánované výkony iba ak dosiahnu predpísaný minimálny počet výkonov. Efektívnejšie procesy a manažment pacientov pomôžu uvoľniť zdroje, ktoré sa dajú lepšie využiť v iných oblastiach zdravotníctva, najmä v dlhodobej starostlivosti. Dôležitým krokom je komunikácia s odborníkmi, verejnosťou a samosprávami, keďže v niektorých regiónoch môže dôjsť k reprofiliácii oddelení prípadne nemocníc smerom k zariadeniam dlhodobej starostlivosti a ambulantnej starostlivosti.

Na investície do nemocníc je v rozpočte na rok 2019 vyčlenených 100 mil. eur nad rámec zdravotného poistenia. Vláda schválila komplexnú rekonštrukciu fakultnej nemocnice v Banskej Bystrici, ktorá by mala byť dokončená do roku 2023. Zároveň sa pripravuje projekt novej univerzitnej nemocnice v Martine.

¹⁰² Model vychádza z analýzy IFP [Málo zdravia za veľa peňazí: Analýza efektívnosti slovenského zdravotníctva](#) z roku 2012. Tento model odhaduje implikovanú očakávanú dĺžku života pri zdrojoch, ktoré sú využité na financovanie systému v jednotlivých krajinách. Kladné hodnoty znamenajú, že krajina dosahuje v skutočnosti vyššiu očakávanú dĺžku života než akú jej predikujú zdroje, ktoré využívajú na financovanie. Záporné hodnoty naopak značia nižšiu než priemernú efektívnosť systému a neoptimálne využitie zdrojov. Odhad bol vytvorený na základe údajov z krajín OECD z rokov 1990 až 2017 (alebo najbližší dostupný údaj). Do modelu boli zahrnuté vysvetľujúce premenné z uvedenej štúdie a kontrolné premenné za jednotlivé krajiny a roky.

¹⁰³ 113 mil. eur predstavuje hodnotu záväzkov všetkých nemocníc zapojených do oddlženia, nie iba fakultných a univerzitných nemocníc.

¹⁰⁴ Celková suma oddlženia vo všetkých troch etapách spolu má podľa plánu dosiahnuť 585 mil. eur. V prvej etape sa pôvodný plán 187 mil. eur nere realizoval v plnej miere. V druhej etape boli doteraz uhradené záväzky voči Sociálnej poisťovni vo výške 198 mil. eur. Prevzala ich na seba dcérska spoločnosť MZ SR „Debitum“ a v súčasnosti pripravuje dohody o novácii záväzkov resp. o odpustení dlhu s jednotlivými nemocnicami.

Prvé štandardné diagnostické a liečebné postupy boli schválené a budú sa zavádzať do praxe, ďalšie budú dopĺňané. Umožnia jednoznačné stanovenie potrebnej liečby a vyšetrení v štandardných situáciách a jednoduchšiu orientáciu pacientov i personálu.

Prevenca nádorových ochorení bude posilnená spustením skríningových programov zameraných na ich včasné odhalenie, konkrétne skríningového programu na vyhľadávanie kolorektálneho karcinómu a karcinómu prsníka u žien.

Rozpočtovanie založené na výsledkoch

Dôraz na výsledky v zdravotníctve je možné podporiť zlepšením spôsobu rozpočtovania výdavkov na zdravotníctvo. Zavedenie systému rozpočtovania založeného na výsledkoch pomôže naviazať pridelované zdroje na výsledky. Účinným nástrojom tohto systému je programové rozpočtovanie, ktoré doteraz v zdravotníctve používané nebolo. Počas roka 2019 prebiehajú prípravy na jeho zavedenie. Rozpočet VZP na rok 2020 bude po prvýkrát v detailnej programovej štruktúre s merateľnými a vyhodnocovanými ukazovateľmi pre každú oblasť zdravotníctva.

Zmena spôsobu financovania zdravotníctva umožní lepšie určiť celkový balík výdavkov na zdravotníctvo. Verejné zdravotné poistenie je financované odvodmi pracujúcich poistencov a platbou štátu za ekonomicky neaktívnych poistencov (napr. deti, dôchodcovia, študenti), ktorá je naviazaná na priemernú mzdu. Tento systém kopíruje hospodársky cyklus, čím umožňuje míňať viac, keď ekonomika rastie a núti šetriť, keď sa hospodárstvu nedarí. Po novom budú východiskovým bodom v diskusii o každoročnej platbe štátu reálne potreby rezortu, čím sa zníži prepojenie na ekonomický cyklus. Zmena bola v parlamente schválená v novembri 2018 s platnosťou od januára 2020.

Reformy systému platieb a elektronické zdravotníctvo

Elektronická evidencia prispieva k rastu efektivity zdravotníctva, hoci priamo nezavádza úsporné opatrenia. Hlavné funkcie projektu *eZdravie* sú spustené od začiatku roka 2018. Elektronizácia zdravotnej dokumentácie a elektronická preskripcia zlepšuje revíziu činnosť zdravotných poisťovní aj informovanosť lekára o liekoch, ktoré pacient užíva, a tým znižuje počet nežiadúcich interakcií. Aj bez priameho zavedenia limitov na predpisovanie liekov tak rozpočet na rok 2019 počíta s úsporou 30 mil. eur vďaka zavedeniu elektronickej preskripcie. Cieľom na roky 2019 až 2020 je expanzia funkcionality *eZdravia*, hlavne jednotnej *eLab* žiadanky a rozšírenie *eZdravia* o personalizovanú medicínu a mobilné technológie pre použitie v teréne. Cieľom je taktiež vykonať jeho komplexnú revíziu, aby sa čo najviac zosúladiť dizajn systému s platnými legislatívnymi nariadeniami a metodickými pokynmi. Technologicky sa zjednoduší možnosť pripojenia poskytovateľov zdravotnej starostlivosti do systému a zavedie sa monitoring koncových pripojení. Vybuduje sa vysokodostupná a bezpečná infraštruktúra pre zabezpečenie plynulosti prevádzky systému a efektívnu prácu s vysoko citlivými zdravotnými údajmi.

Systém platieb nemocniciam podľa diagnóz (DRG) má potenciál zvýšiť transparentnosť a spravodlivosť platieb za zdravotnú starostlivosť a zlepšiť efektívnosť hospodárenia nemocníc. V roku 2017 bol spustený mechanizmus úhrad za výkony nemocníc naviazaný na DRG (diagnostické skupiny). Je používaný pre vykazovanie výkonov, ale platby nemocniciam podľa neho zatiaľ nastavené nie sú. V roku 2018 začal päťročný proces približovania individuálnych sadzieb jednotlivých nemocníc. Cieľom je ich úplná konvergencia do jednej celoslovenskej referenčnej základnej sadzby. V roku 2019 sa nastaví forma financovania diagnostických vyšetrení (laboratórne testy, RTG, CT, MR a pod.) a pripraví sa koncepcia výkonov jednodňovej starostlivosti.

Lieky a zdravotnícke pomôcky

V roku 2019 budú upravené pravidlá kategorizácie liekov, ktoré umožnia hospodárnejšie využitie prostriedkov zdravotného poistenia. Úprava pravidiel kategorizácie liekov v zákone zo začiatku roka 2018 viedla k zvýšeniu dostupnosti liekov na zriedkavé ochorenia. Počas roka 2018 však na trh neplánovane vstúpili aj lieky so špekulatívne nastavenými indikačnými obmedzeniami, čo spôsobuje nehospodárne použitie verejných zdrojov. Zákon bol na konci roka 2018 opäť novelizovaný, čo zabráni ďalšiemu vstupu

takýchto liekov na trh, ale nerieši výdavky na tie, ktoré už boli kategorizované počas roka 2018. V roku 2019 bude pripravená ďalšia novela zákona, ktorá nehospodárne použitie zastaví.

Súťaženie o ceny a kvalitu špeciálneho zdravotníckeho materiálu umožní úprava podmienok ich úhrady. V roku 2019 bude vytvorený nový zoznam s definovanými základnými funkčnými typmi plne hrađenými z poistenia a ich alternatívami s doplatkom.

4.5 Modernizácia verejnej správy a podnikateľské prostredie

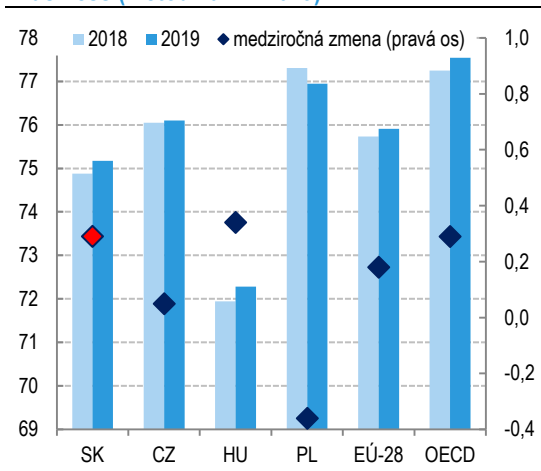
Medzi priority v oblasti súdnictva naďalej patrí riešenie starých exekúcií a flexibilnejšie udeľovanie alternatívnych trestov. V roku 2019 bude pokračovať zlepšovanie poskytovania a zvyšovanie dostupnosti právnej pomoci prostredníctvom Centra právnej pomoci. Od marca 2019 vstupuje do účinnosti nová právna úprava ochrany oznamovateľov korupcie (whistleblower). Pokračuje sa v práci na projekte obchodného registra, ktorého zámerom je znížiť administratívnu záťaž podnikateľov a súdov pri registrácii obchodných spoločností, upraviť poplatky a zlepšiť elektronické služby pre podnikateľov. S cieľom zvýšenia účinnosti a efektivity súdnictva bude zriadený inštitút hosťujúceho sudcu. Budú implementované opatrenia tzv. druhej vlny znižovania administratívnej záťaže pri kontakte verejnosti so štátom. Finančná správa bude naďalej posilňovať proklientský prístup, znižovať administratívnu záťaž, ako aj podporovať dobrovoľné plnenie daňových a colných povinností. Pokračovať bude implementácia opatrení z troch vládou schválených balíčkov zameraných na znižovanie administratívnej záťaže podnikateľov.

Výsledkové indikátory pre modernizáciu verejnej správy a podnikateľské prostredie

		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Cieľ 2020 ¹⁰⁵
Doing Business (poradie v rebríčku Svetovej banky)	SK	-	-	-	34	36	39	42	-
	EÚ	-	-	-	31	32	35	37	-
	V3	-	-	-	33	35	37	40	-
Index regulácie trhu produktov (bodové hodnotenie)	SK	-	1,29	-	-	-	-	-	1,2
	OECD	-	1,44	-	-	-	-	-	-
E-government index (%)	SK	42	33	57	51	48	47	51	71,7
	EÚ	44	41	47	46	48	49	52	-
Vnímanie korupcie (bodové hodnotenie)	SK	46	47	50	51	51	50	50	-
	EÚ	63	63	64	66	65	65	65	-

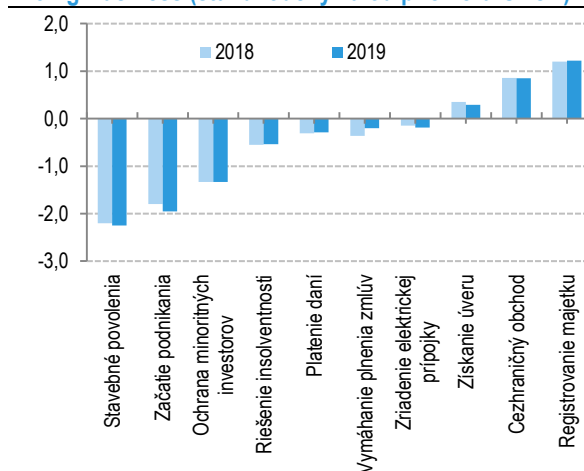
Slovensko sa v **hodnotení regulačného prostredia pre podnikanie** podľa Doing Business 2019 umiestnilo na 42. mieste zo 190 hodnotených krajín s celkovým skóre 75,2. Celkové skóre Slovenska sa oproti minulému roku mierne zlepšilo (nárast o 0,29 bodu). V porovnaní s predchádzajúcim rokom sme sa však posunuli o tri miesta nadol (z pozície 39 na 42). V regióne V4 je za nami len Maďarsko (53. miesto). Za poklesom Slovenska v rebríčku stojí najmä zlepšenie skóre ostatných krajín a naša stagnácia vo viacerých hodnotených oblastiach.

Graf 27: Bodové hodnotenie v rebríčku Doing Business (metodika DB 2019)

Zdroj: DB 2019

Graf 28: Porovnanie jednotlivých oblastí SK v rebríčku Doing Business (štand. odchýlka od priemeru OECD)

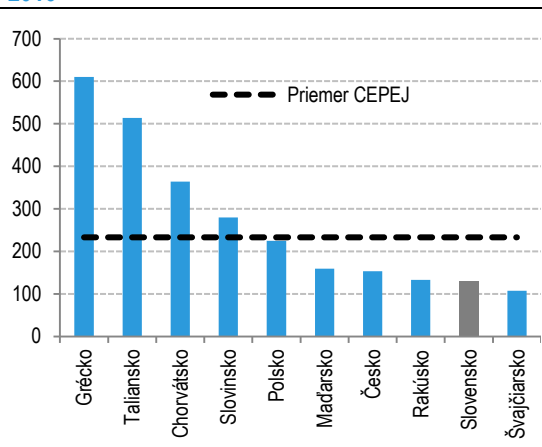
Zdroj: DB 2019

¹⁰⁵ Časté zmeny metodiky Doing Business neumožňujú konzistentné porovnanie poradia krajín medzi rokmi. Svetová banka prerátava skóre krajín podľa dostupnej metodiky len pre posledné tri roky (DB 2019).

Bodovo si Slovensko polepšilo v 6 z 10 oblastí (4 oblasti zostali nezmenené). Najväčším pozitívom je zlepšenie vo vymáhaní plnenia zmlúv vďaka elektronizácii súdnych konaní. Medzi najzaostávajúcejšie oblasti podľa Doing Business patrí získavanie stavebných povolení, začatie podnikania a ochrana minoritných investorov. Do budúca by mohli pomôcť plánované opatrenia týkajúce sa stavebného zákona.

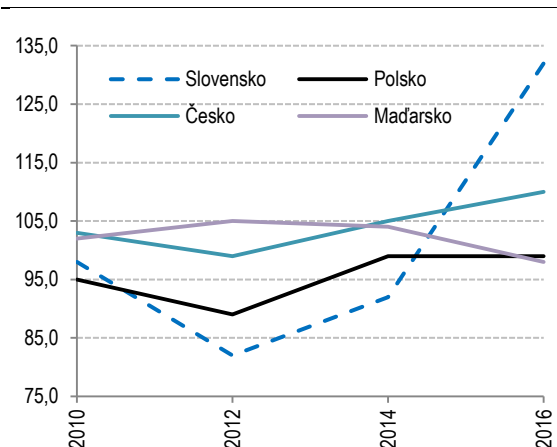
Predpokladom dobre fungujúceho podnikateľského prostredia je vymožitelnosť práva, pri ktorej zohráva zásadnú rolu dĺžka súdnych konaní. Slovenské súdnictvo posledné roky zaostávalo za najlepšimi krajinami hlavne v dĺžke súdnych konaní a v miere vybavenosti konaní. Výrazne zlepšenie v poslednom hodnotiacom kole je výsledkom zvýšenej efektívnosti slovenských súdov, ale aj zmenou metodiky vykazovania údajov¹⁰⁶.

Graf 29: Teoretická dĺžka občianskych a obchodných vecí v dňoch (Disposition time)¹⁰⁷, 2016

Zdroj: CEPEJ 2018¹⁰⁸

Graf 30: Miera vybavenosti konaní V4, občianske a obchodné veci v %, 2010-2016

Zdroj: CEPEJ 2018¹⁰⁹

Transparentné a nekorupčné prostredie vplyva pozitívne na hospodársky rast cez kľúčové faktory, akými sú verejné a súkromné investície, rozvoj ľudského kapitálu a makroekonomická a finančná stabilita. V indikátore vnímania korupcie Slovensko zaostáva za ostatnými krajinami EÚ¹¹⁰. Efektívny boj s korupciou si vyžaduje zvýšenie transparentnosti, kvalitné verejné inštitúcie a zúženie priestoru pre nekalé aktivity pri akomkoľvek nakladaní s majetkom štátu, verejných inštitúcií a samospráv.

¹⁰⁶ Celé porovnanie sa týka súdov prvého stupňa. Zmena metodiky vo vykazovaní voči CEPEJ scoreboard: V roku 2017 sa za rok 2016 poskytli po prvýkrát dáta pre potreby scoreboard (CEPEJ) v štruktúre vecí rozhodnutých a nerozhodnutých a nie v štruktúre vecí vybavených a nevybavených, ako tomu bolo v predošlých obdobiach. Uvedené bolo možné urobiť preto, že z dôvodu auditu realizovaného organizáciou CEPEJ za oblasť súdnictva v roku 2017 a s pokračovaním do dnes, sa urobil jednorazový dozor nerozhodnutých vecí a od roku 2017 sa zber nerozhodnutých vecí zaviedol ako povinný. Zjednotením metodiky s porovnávanými štátmi použitím rozhodnutých namiesto vybavených vecí sa ukazovatele efektivity súdnictva výrazne zlepšili. Rovnako, ak CEPEJ udával disposition time (DT) pred rokom 2016 za SR, počítal ho z pomeru nevybavených vecí ku vybaveným veciam, čo je nesprávny výpočet. Nevybavených vecí na súdoch v SR je viac ako nerozhodnutých, preto DT vychádzal v rokoch pre 2016 horšie ako po 2016, kedy sa už na CEPEJ počítal z nerozhodnutých vecí.

¹⁰⁷ Disposition time – dispozičný čas, jedná sa o vypočítanú veličinu pomeru nerozhodnutých vecí na konci roka a rozhodnutých vecí v danom roku prenásobenú počtom dní v kalendárnom roku t.j. (nerozhodnuté veci/rozhodnuté veci)*365. Jedná sa o odhadovaný čas v dňoch, ktorý má informatívny charakter a indikuje, koľko času by trvalo dorozhodovanie nerozhodnutých vecí na konci roka, ak by súd rozhodoval rovnakou výkonnosťou ako predošlý rok a zároveň by sa ničím iným (nové veci) nezapodieval.

¹⁰⁸ <https://www.coe.int/t/DGHL/cooperation/cepej/evaluation/2016/STAT/default.asp>

¹⁰⁹ <https://www.coe.int/t/DGHL/cooperation/cepej/evaluation/2016/STAT/default.asp>

¹¹⁰ <https://www.transparency.org/cpi2018>

4.5.1 Modernizácia verejnej správy

Súdnictvo

V oblasti súdnictva je naďalej prioritou riešenie starých exekúcií. Viac ako 3 mil. exekúcií výrazne zaťažuje prácu sudcov a súdneho personálu a narušuje tak efektívny chod súdneho systému. Z týchto dôvodov bol v roku 2018 predložený návrh zákona o zastavení starých exekúcií; finálne znenie zákona by malo byť známe v priebehu roka 2019.

Naďalej pokračuje audit v spolupráci s Európskou komisiou pre efektívnu justíciu (CEPEJ). Projekt zahŕňa najmä mapovanie aktuálneho stavu súdneho manažmentu na jednotlivých súdoch a efektívnosť nastavenia personálnych tímov sudcov na vybraných súdoch. V nadväznosti na *Akčný plán implementácie nových opatrení pre súdy* sa bude ministerstvo spravodlivosti okrem riešenia starých exekúcií venovať aj téme špecializácie súdov a sudcov či analytickému zberu dát na lepšie vyhodnocovanie práce súdov a sudcov. Rezort spravodlivosti taktiež začal budovať a posilňovať analytické kapacity.

S cieľom zvýšenia účinnosti a efektivity súdnictva bude zriadený inštitút hosťujúceho sudcu. Cieľom novely je vytvoriť predpoklady pre riešenie situácií, ktoré negatívne ovplyvňujú fungovanie súdov tým, že spôsobujú dočasnú absenciu zákonného sudcu (napríklad materská alebo rodičovská dovolenka, prerušenie výkonu funkcie sudcu, stáž sudcu a pod.)¹¹¹. Možnosť presunu sudcov bude zavedená podľa regionálnej potreby v rámci limitov rozpočtu.

V roku 2019 bude pokračovať projekt, ktorého cieľom je zlepšenie poskytovania a zvyšovanie dostupnosti právnej pomoci prostredníctvom Centra právnej pomoci. Je zameraný na sociálne a ekonomické vylúčené skupiny obyvateľstva. Zámerom projektu je v tejto fáze nielen vybudovanie ďalších kontaktných miest Centra právnej pomoci, ale aj infraštruktúry v podobe web stránky, call centra, či zasieťovania s relevantnými inštitúciami.

S cieľom zlepšenia kvality súdnictva rezort spravodlivosti pripravuje zákon o justičnej štátnej službe. Záujmom je komplexne riešiť problematiku postavenia justičných zamestnancov, vrátane ich kariérneho rastu.

Od roku 2017 sa tiež implementuje spoločný projekt s OECD¹¹² týkajúci sa protikorupčných opatrení. Je zameraný na posilnenie účinnosti a koherentnosti všeobecných stratégií na riadenie rizík spojených s podvodmi a korupciou, zavedenie kontrolných činností, identifikáciu a posudzovanie rizík spojených s podvodmi. Závery projektu budú súčasťou národnej *Stratégie boja s korupciou a podvodmi pri fondoch EÚ*. V roku 2019 bude hlavným výstupom projektu aj akčný plán na posilnenie boja proti korupcii a podvodom v oblasti EÚ fondov.

Budovanie kapacít a zlepšenie efektivity verejnej správy

Prebieha posilňovanie kapacít a koordinácia analytických jednotiek štátnej správy. Praktické fungovanie analytických jednotiek, vrátane druhu úloh, kvality a zverejňovania ich výstupov je nateraz rôznorodé. Prostredníctvom nezáväznej *Metodiky pre budovanie analytických kapacít vo verejnej správe* sa však postupne darí rozdiely eliminovať a procesy zjednocovať a koordinovať. Metodika kladie dôraz na koordináciu vzťahov a procesov medzi analytickými jednotkami, ako aj na kvalitu výberu analytikov a mechanizmus zabezpečenia kvality významných výstupov (napr. peer review). V roku 2019 sa predbežne nepočíta so vznikom ďalších analytických jednotiek, ale skôr s posilňovaním personálnych kapacít existujúcich. Analytické kapacity na posudzovanie vplyvov (*RIA*) by sa mohli posilniť o ostávajúcich 12 miest. V rámci programovej stratégie OP *Efektívna verejná správa* bude možné zabezpečiť financovanie aj iných opatrení reflektujúcich odporúčania, hodnotenia, potreby a výzvy komplexnej reformy verejnej správy.

¹¹¹ Opatrenie vychádza zo zistení auditu v spolupráci s Európskou komisiou pre efektívnosť súdnictva (CEPEJ).

¹¹² <http://www.oecd.org/slovakia/assessment-anti-corruption-legislation-slovak-republic.htm>

V roku 2018 pokračovala EK v **Programe na podporu štrukturálnych reforiem 2017-2020** (*Structural Reform Support Programme*)¹¹³. Cieľom programu je prispieť k inštitucionálnym, administratívnym a štrukturálnym reformám v členských štátoch formou technickej asistencie. Slovensko sa do programu v októbri 2018 zapojilo už po tretíkrát. Prostredníctvom programu sa bude realizovať 11 projektov v celkovej výške 3 miliónov eur na zlepšenie administratívnych kapacít pri príprave opatrení na trhu práce, v podnikateľskom prostredí, justícii, miestnej samospráve, či na zlepšenie kvality ovzdušia.

Projekty v rámci Programu na podporu štrukturálnych reforiem v roku 2019

Stručný opis projektu	Rezort
Budovanie kapacít pri riadení komplexných PPP projektov z hľadiska ich dopadu na verejné financie a hodnotu za peniaze.	MF SR
Analýza mobility na trhu práce v súvislosti so vstupom pracovníkov z tretích krajín.	MPSVR SR
Systém monitorovania a hodnotenia prechodu z inštitucionálnej starostlivosti o deti v náhradnej starostlivosti na komunitnú.	MPSVR SR
Príprava stratégie na posilnenie miestnej samosprávy.	MV SR
Tvorba inovatívneho modelu hodnotiaceho vplyvu znečistenia ovzdušia na zdravie.	MŽP SR
Príprava aktualizovanej <i>Stratégie inteligentnej špecializácie pre roky 2021-27</i> .	ÚPVII
Pokračovanie prebiehajúcej reformy justície vrátane implementácie odporúčaní Rady Európy.	MS SR
Implementácia agilných metód do vývoja informačných systémov vo verejnej správe.	ÚVO
Zefektívnenie činnosti Rady pre rozpočtovú zodpovednosť.	RRZ
Posilnenie odborných kapacít Centra lepšej regulácie s cieľom zvýšiť kvalitu testovania dopadov regulácií na malých a stredných podnikateľov a limitovať neopodstatnené regulačné zaťaženie podnikania.	Slovak Business Agency

4.5.2 Podnikateľské prostredie

Znižovanie administratívnej záťaže podnikateľov a lepšia regulácia

Opatrenia finančnej správy sa zameriavajú na ďalšie posilnenie proklientského prístupu, zníženie administratívnej záťaže a podporu dobrovoľného plnenia daňových a colných povinností. Finančná správa bude pokračovať v rozširovaní obojsmernej elektronickej komunikácie s klientmi finančnej správy ako aj v posilňovaní princípu predvyplnenia dokumentov údajmi, ktoré sú dostupné v jej interných systémoch alebo v systémoch verejnej správy. Pokračovať bude tiež realizácia projektu *Soft warning* s cieľom zasielať individualizované upozorňujúce správy¹¹⁴ daňovým subjektom, pričom v roku 2019 budú implementované nové typy upozornení. Naplánované je taktiež zjednodušenie postupov pri registrácii daňových subjektov na zníženie administratívnej záťaže podnikateľského prostredia pri správe daní. Finančná správa alokuje kapacity na agendu vybraných hospodárskych subjektov s cieľom zavedenia konceptu *cooperative compliance* pre významné podniky. Vypracuje sa návrh zákona o dani z príjmov, ktorý malým a stredným podnikom uľahčí plnenie daňových povinností v podobe zjednodušenia pravidiel pre základ dane.

Implementujú sa opatrenia z troch schválených balíčkov zameraných na znížovanie administratívnej a regulačnej záťaže podnikateľov. V najbližšom roku by tak malo prísť k zefektívneniu procesu získavania stavebných povolení, či zjednodušeniu¹¹⁵ rodinného podnikania. MH SR zároveň plánuje v prvej polovici roku 2019 predložiť odpočet plnenia úloh z prvých dvoch antibyrokratických podnikateľských balíčkov, ktorý bude predmetom *Správy o stave podnikateľského prostredia*.

Prebehne audit legislatívy z pohľadu *goldplatingu*¹¹⁶. Ide o identifikáciu *goldplatingu*¹¹⁷ v právnych predpisoch v pôsobnosti jednotlivých ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy, ktorý

¹¹³ SRSP (*Structural Reform Support Programme*)

¹¹⁴ Napr. upozornenie klientov Finančnej správy SR na zistený rozdiel medzi kontrolným výkazom DPH a daňovým priznaním k DPH. Zároveň ich požiada o overenie správnosti údajov v týchto podaniach a odporučí im, aby ich dali do súladu s platnou legislatívou.

¹¹⁵ Výnimka z nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania priamych rodinných príslušníkov by sa mala rozšíriť aj pre iné formy podnikania novelou zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní.

¹¹⁶ Schválený na rokovani vlády SR vo februári 2019.

¹¹⁷ *Goldplating* – neprimerané rozširovanie obsahu právnych predpisov EÚ nad rámec minimálnych požiadaviek pri ich transpozícii do národného právneho systému.

obsahuje konkrétne opatrenia s cieľom odstrániť identifikovanú neopodstatnenú regulačnú záťaž na podnikateľské subjekty.

Zlepšia sa služby obchodného registra. Upravia sa poplatky a zlepšia sa elektronické služby pre podnikateľov. Zavedením výlučnej elektronickej formy podávania návrhov dochádza k úprave sadzby súdnych poplatkov s ich znížením na polovicu tak, že zodpovedajú poplatkom, ktoré sa už v súčasnosti uhrádzajú za návrhy podávané do Obchodného registra elektronickými prostriedkami. Tiež sa plánuje rozšíriť dostupnosť služieb rozšírením počtu externých registrátorov, ktorý budú môcť zapísať subjekt do registra¹¹⁸.

4.5.3 IT a dopravná infraštruktúra

Informatizácia verejnej správy

Vláda SR bude pokračovať v plnení revízie výdavkov na informatizáciu. Hlavnými cieľmi revízie je vytvorenie dodatočného fiškálneho priestoru, vyššia hodnota investícií a prijatie metodických opatrení na efektívnejšie hodnotenie a riadenie štátneho IT. Vypracovanie záväzného plánu migrácie do cloudu a naviazanie na IT rozpočty, zverejnenie zásobníka IT projektov a jeho verejný odpočet a preskúmanie alternatívnych spôsobov overenia identity voči eID sú prioritami na ďalšie mesiace. Tieto opatrenia môžu priniesť potenciálne benefity pre občanov a zlepšenie riadenia štátneho IT. V druhom polroku 2019 nadobudne účinnosť novela zákona o e-Governmente, ktorého cieľom je zjednotiť používanie ustanovených nástrojov, rozšíriť a zjednodušiť využívanie elektronických služieb (eID, elektronické schránky a pod.).

Projekty informatizácie verejnej správy prispejú v ďalšej fáze k odbúraniu byrokracie. Implementujú sa opatrenia tzv. druhej vlny znižovania administratívnej záťaže, ktoré by mali s účinnosťou od septembra 2019 obsahovať zrušenie predkladania ďalších dokladov (napríklad potvrdenie o návšteve školy, potvrdenie o daňových nedoplatkoch, nedoplatkoch na sociálnom a zdravotnom poistení).

Prípraví sa vízia digitálnej transformácie v oblastiach hospodárstva, verejnej správy, občanov, územia a vedy a výskumu. Koncom roka 2018 začala príprava *Stratégie digitálnej transformácie Slovenska a Akčný plán digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019 – 2022*. Akčný plán obsahuje opatrenia na rozvoj digitálnych zručností vo vzdelávaní a na trhu práce, čo podporí rozvoj digitálneho hospodárstva.

Dopravné projekty

Posilnia sa princípy Hodnoty za peniaze v doprave pomocou prioritizácie produktívnych investícií. Ministerstvo financií v spolupráci s ministerstvom dopravy a výstavby navrhnu analyticky podložený zoznam priorít a plán prípravy a výstavby ciest a diaľnic a plán modernizácie železničnej siete na Slovensku do roku 2030. Základom pre plánovanie výstavby bude výpočet spoločenskej návratnosti projektu. Výber priorít zohľadní dopravné hľadisko, spoločenský prínos projektov, kapacity štátu pripraviť projekty, rozpočtové obmedzenia, kapacitu stavebného sektora a ekonomický cyklus a potenciál pre rozvoj regiónov.

Lepšia prioritizácia projektov umožní zintenzívniť výstavbu v cestnej doprave pri udržaní výšky zdrojov. Do roku 2030 je podľa odhadov MF SR možné spustiť výstavbu 427 km diaľnic, rýchlostných ciest a ciest I. triedy, čo je o 140 km viac ako za predchádzajúce desaťročné obdobie. Zároveň by zostal dodatočný priestor na ďalšie projekty, ktoré predstavujú priority pre rozvoj dopravnej siete na Slovensku.

Nastaví sa stratégia rozvoja železničnej osobnej dopravy a podporí sa presun z cestnej dopravy na železničnú dopravu. Spracuje sa výhľadový cestovný poriadok do roku 2030 pre verejnú osobnú železničnú dopravu, ktorý bude reflektovať na vývoj v oblasti mobility a definuje aj menej náročné investičné zámery v železničnej infraštruktúre, ako aj rozvoj vozidlového parku pre naplnenie schválenej dlhodobých strategických zámerov. Pripraví sa *Koncepcia rozvoja a podpory kombinovanej dopravy a systémovej podpory nákladnej železničnej dopravy* za účelom naplnenia záväzku voči EÚ – presunúť nákladnú dopravu na iný, životné prostredie a cestné komunikácie menej zaťažujúci typ dopravy. Nastavia sa podmienky zníženia nákladov za používanie železničnej dopravnej cesty.

¹¹⁸ Navrhované opatrenie v podobe zavedenia externých registrátorov sa v zmysle nelegislatívneho materiálu *Návrh opatrení na zlepšenie fungovania obchodného registra* (schváleného vládou SR uznesením č. 167/2018) plánuje realizovať až v druhej fáze návrhu opatrení do 31. decembra 2020.

4.6 Environmentálna udržateľnosť a energetika

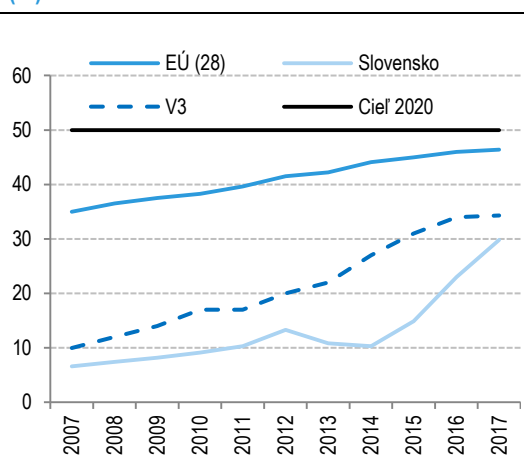
Najväčšími výzvami ochrany životného prostredia na Slovensku sú kvalita ovzdušia a odpady. Pre ich komplexné riešenie boli v roku 2019 schválené stratégie a ďalej budú rozpracované do jednotlivých opatrení a zákonov. V oblasti odpadového hospodárstva sa prijatím zákona o zálohovaní jednorazových nápojových obalov zlepši ich recyklácia a prijímú sa ďalšie opatrenia k minimalizácii vzniku odpadu. Bude sa posilňovať úloha zeleného verejného obstarávania a obehového hospodárstva vo všetkých sektoroch, s dôrazom na štátnu a verejnú správu. K zvýšeniu kvality ovzdušia a dosahovaniu medzinárodných záväzkov SR v oblasti znižovania emisií prispeje podpora prechodu na nízkouhlíkové obehové hospodárstvo a rozvoj elektromobility, či trhu s alternatívnymi palivami. Novela zákona o ochrane prírody a krajiny zefektívni systém manažmentu a ochrany chránených území. Zároveň sa zintenzívni riešenie otázky vlastníckych vzťahov v chránených územiach.

Výsledkové indikátory pre environmentálnu udržateľnosť a energetiku

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Cieľ 2020
Emisie skleníkových plynov mimo ETS¹¹⁹ (%, zmena voči roku 2005)	SK	-0,8	-4,5	-4,6	-10,5	-9,1	-10,6	-10,6	13
	EÚ	-8,3	-9,0	-10,1	-13,2	-11,8	-10,5	-9,9	-10
Podiel OZE¹²⁰ na hrubej konečnej spotrebe energie (%)	SK	10,3	10,4	10,1	11,7	12,9	12,0	-	14
	EÚ	13,2	14,4	15,2	16,1	16,7	17,0	-	20
Konečná energetická spotreba (%, zmena voči priemeru rokov 2001- 2005)	SK	-5,3	-9,6	-7,0	-12,3	-11,4	-8,8	-	-11
	EÚ	-5,3	-5,4	-5,4	-9,3	-7,3	-5,5	-	-7,3

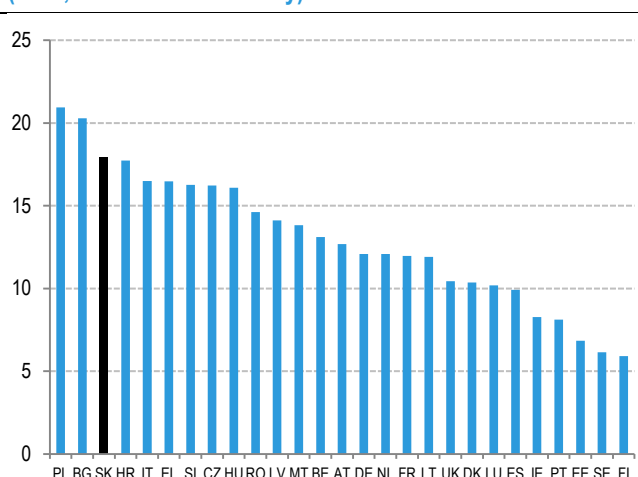
V roku 2018 bola, na základe kompozitného indexu EPI¹²¹, celková kvalita životného prostredia na Slovensku hodnotená ako 28. najlepšia na svete, čo predstavuje zhoršenie o štyri miesta v porovnaní s rokom 2016. Aj naďalej existujú oblasti ako odpadové hospodárstvo a kvalita ovzdušia, v ktorých výrazne zaostávame. Slovensko je pod priemerom krajín EÚ a V3 v miere recyklácie, hoci sa zlepšuje viac ako je priemerná zmena v EÚ. Nadpriemerne veľa obyvateľov Slovenska je vystavených škodlivým prachovým časticám PM_{2,5}.

Graf 31: Miera recyklácie komunálneho odpadu (%)

Zdroj: Eurostat

Graf 32: Priemerné vystavenie obyvateľstva PM_{2,5} v µg/m³ (2017, odhadované hodnoty)

Zdroj: OECD

¹¹⁹ ETS - systém obchodovania s emisiami; SHMÚ má výhradu k spôsobu výpočtu a vlastné dáta považuje za správnejšie. Pri použití dát od SHMÚ dosahuje Slovensko ešte výraznejší pokles (v roku 2016 by bol pokles až -22,2%). SHMÚ poskytuje iba slovenské dáta, za relevantnejšie považujeme porovnanie dát z jednotného – celoeurópskeho - zdroja.

¹²⁰ OZE - obnoviteľné zdroje energie

¹²¹ Environmental Performance Index (Index environmentálnej výkonnosti) je spôsob hodnotenia štátov z hľadiska celkovej ohľadupnosti voči životnému prostrediu. Tento index bol vyvinutý na Yale University, kde sa aj vyhodnocuje pre jednotlivé štáty.

Implementácia revízie výdavkov

V ďalšom období budú realizované opatrenia revízie výdavkov na životné prostredie. V Slovenskom vodohospodárskom podniku prebehol audit, ktorý navrhol opatrenia na zefektívnenie prevádzky. Revízia navrhla tiež opatrenia na zlepšenie manažmentu odpadov a skvalitnenie ovzdušia. Ich realizácia povedie k zvýšeniu hodnoty v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia.

Environmentálne stratégie

Budú predstavené dôležité strategické dokumenty na riešenie hlavných výziev životného prostredia – kvalita ovzdušia a odpady, na podporu alternatívnych palív a ďalších oblastí. Vo februári 2019 bola schválená *Stratégia environmentálnej politiky do roku 2030*, ktorá nastavuje merateľné ciele a navrhuje systémové riešenia pre najväčšie environmentálne výzvy Slovenska ako kvalitu ovzdušia, odpady a ochranu prírodných biotopov. V marci 2019 bol vládou schválený *Návrh akčného plánu rozvoja elektromobility v Slovenskej republike*¹²², ktorého cieľom je zadefinovanie konkrétnych opatrení na podporu rozvoja elektromobility. V oblasti podpory používania alternatívnych palív je vypracovaný *Národný politický rámec pre rozvoj trhu s alternatívnymi palivami*. Dokument zhodnotí opatrenia pre splnenie národných cieľov a opatrenia na podporu zavádzania infraštruktúry pre alternatívne palivá. Okrem toho bude vypracovaná *Nízkouhlíková stratégia*, ktorá identifikuje možnosti rozvoja slovenskej ekonomiky s výhľadom do roku 2050. Národný program riadenia znečisťovania ovzdušia a *Stratégia na zlepšenie kvality ovzdušia* budú schválené vládou a tým prispejú k zvýšeniu kvality ovzdušia a dosahovaniu medzinárodných záväzkov SR v oblasti znižovania emisií. Pre oblasť energetiky sa vypracúva *Národný energeticko-klimatický plán*, ktorý pre obdobie rokov 2021 až 2030 určí základné smery vývoja v oblasti energetiky so zásadným vplyvom na emisie skleníkových plynov, ako aj iné environmentálne vplyvy.

Ochrana prírody a biodiverzity

Dôležitou výzvou životného prostredia bude riešenie ochrany chránených území. Vláde bude na schválenie predložená novela zákona o ochrane prírody a krajiny, ktorá zefektívni systém manažmentu a ochrany chránených území. Zintenzívni sa riešenie otázky vlastníckych vzťahov v chránených územiach. Zväži sa zavedenie inovatívnych zdrojov financovania ochrany prírody.

Obehové hospodárstvo

Prechod na obehové hospodárstvo bude nástrojom nielen environmentálnej, ale najmä hospodárskej politiky štátu. Bude sa posilňovať úloha zeleného verejného obstarávania, environmentálneho označovania a environmentálneho manažmentu vo všetkých sektoroch s dôrazom na štátnu a verejnú správu. Vo februári 2019 bol vládou SR schválený *Program predchádzania vzniku odpadu Slovenskej republiky na roky 2019-2025*. Cieľom programu bude minimalizácia tvorby odpadu a dôsledné dodržiavanie hierarchie odpadového hospodárstva. Nový informačný systém odpadového hospodárstva pomôže zlepšiť kontrolu nad tokmi odpadov. Nový zákon o zálohovaní jednorazových nápojových obalov bude schválený v priebehu roka 2019 a s predpokladanou účinnosťou od januára 2020 zavedie osobitný zálohový systém zberu pre PET fľaše a plechovky. Rezort životného prostredia v roku 2019 pripraví nový *Program odpadového hospodárstva SR pre roky 2021 až 2025*, ktorý určí strategické ciele pre Slovensko v oblasti nakladania s odpadmi. Na základe tohto strategického dokumentu sa budú prijímať ďalšie rozhodnutia v oblasti odpadovej legislatívy.

¹²² [Návrh Akčného plánu rozvoja elektromobility v Slovenskej republike.](#)

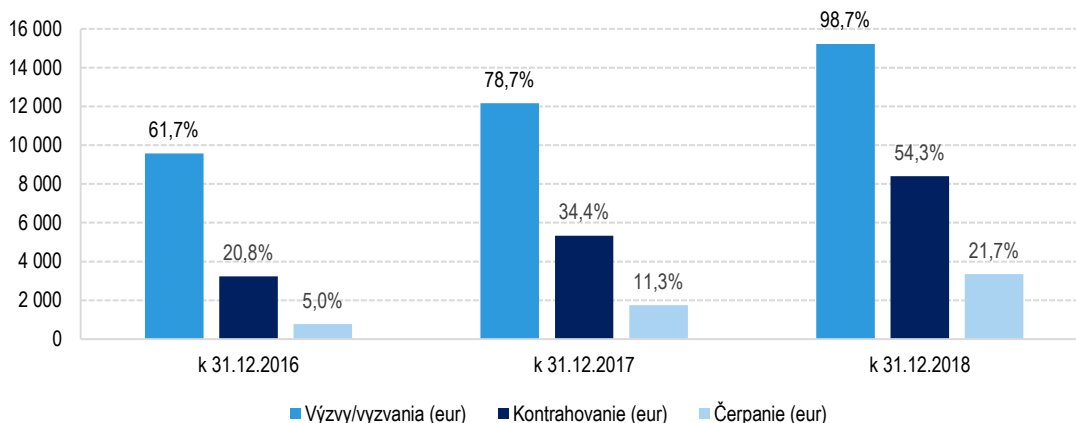
5 Politika súdržnosti EÚ

Politika súdržnosti EÚ dlhodobo patrí medzi kľúčové nástroje sociálno-ekonomického rozvoja SR. Fondy politiky súdržnosti sú naďalej hlavným zdrojom financovania verejných investícií na Slovensku, výrazne prispievajú k napĺňaniu cieľov stratégie Európa 2020 a plneniu časti opatrení každoročných špecifických odporúčaní Rady EÚ pre SR. Koordináciu a metodické usmerňovanie prípravy a implementácie fondov politiky súdržnosti má v kompetencii ÚPVII, ktorý vznikol v júni 2016. Za stratégiu a systém finančného riadenia zodpovedá MF SR, v kompetencii ktorého je aj certifikačný orgán a orgán auditu týchto fondov.

V priebehu roka 2018 prebiehala intenzívna komunikácia s EK ohľadom uzatvárania programového obdobia 2007 – 2013. EK zaslala slovenským orgánom na odsúhlasenie predbežné bilancie 7 programov financovaných z Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Ku koncu roka 2018 bol zo strany EK rovnako ako pred rokom uzatvorený len jeden operačný program obdobia 2007 – 2013: INTERACT II.

Pokračovalo zazmluvňovanie projektov v rámci programového obdobia 2014 – 2020. Z celkovej alokácie 12 operačných programov (vrátane *Programu rozvoja vidieka*) v objeme 15,5 mld. eur bolo ku koncu roka 2018 vyčerpaných 3,3 mld. eur, čo predstavuje čerpanie na úrovni 21,7 %. Celkový objem zazmluvnených projektov dosiahol 8,4 mld. eur, čo je 54,3 % z celkovej alokácie.

Graf 33: Vývoj implementácie EŠIF (mil. eur)

Zdroj: CKO (ÚPVII)

Stav čerpania a zazmluvnenia projektov k 31. 12. 2018

Operačný program	Riadiaci orgán	Alokácia zo zdrojov EÚ (mil. eur)	Čerpanie (mil. eur)	Zazmluvnenosť projektov (mil. eur)
Výskum a inovácie	MŠVVŠ SR	2 204,1	210,7	767,4
Integrovaná infraštruktúra	MDV SR	3 949,2	1 203,7	2 456,7
Ľudské zdroje	MPSVR SR	2 217,3	516,7	1 446,6
Kvalita životného prostredia	MŽP SR	3 137,9	505,7	1 596,5
Integrovaný regionálny OP	MPRV SR	1 738,8	210,2	838,3
Efektívna verejná správa	MV SR	278,4	40,3	158,4
Technická pomoc	ÚV SR	159,1	54,8	82,1
Rybné hospodárstvo	MPRV SR	15,8	0,7	1,4
Interreg V-A SK-CZ	MPRV SR	90,1	2,2	46,3
Interreg V-A SK-AT	MPRV SR	75,9	1,9	36,6
PS INTERACT III	BSK	39,4	11,9	39,4
Spolu		13 906,0	2 758,8	7 469,6
Program rozvoja vidieka	MPRV SR	1 559,7	592,0	935,3
Spolu		15 465,8	3 350,8	8 404,9

Zdroj: CKO (ÚPVII)

Rok 2018 bol kľúčovým z hľadiska dosiahnutia cieľov výkonnostného rámca. Na základe dosiahnutých hodnôt, ktoré budú uvedené vo výročných správach o vykonávaní operačných programov za rok 2018 predkladaných najneskôr do júna 2019, EK posúdi plnenie čiastkových cieľov a rozhodne o pridelení alebo nepridelení výkonnostnej rezervy pre prioritné osi jednotlivých operačných programov.

ÚPVII postupne od roku 2016 zriadil integrovanú sieť Informačno-poradenských centier (IPC), ktoré s výnimkou Bratislavy pokrývajú všetky samosprávne kraje. IPC zabezpečujú bezplatné poradenstvo a pomoc žiadateľom i prijímateľom nenávratného finančného príspevku v oblasti prípravy a predloženia žiadostí o príspevok, implementácie projektu a verejného obstarávania. Od januára 2018 bolo sprístupnené samostatné webové sídlo. Vzhľadom na pozitívne odozvy je existencia IPC predĺžená do konca roku 2021.

Implementuje sa viacero projektov v kontexte zvyšovania informovanosti a transparentnosti čerpania eurofondov. ÚPVII v partnerstve s vysokými školami od jesene 2017 implementuje projekt, ktorého cieľom je vytvorenie nového predmetu venujúceho sa problematike eurofondov. V realizácii je aj projekt technickej pomoci *Efektívne zapojenie občianskej spoločnosti do implementácie a monitorovania EŠIF zavádzaním participatívnych postupov*. Projekt vedie rada zložená zo zástupcov ÚPVII a Úradu splnomocnenca SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. Cieľom je komplexné zmonitorovanie doterajších postupov zapájania partnerov do implementácie a monitorovania EŠIF, ich vyhodnotenie a konkrétne návrhy na zlepšenie. V roku 2018 sa priebežne plnil *Akčný plán na posilnenie transparentnosti a zjednodušenia implementácie EŠIF* schválený vládou SR v septembri 2017. Plán obsahuje celkovo 38 opatrení v rámci 26¹²³ oblastí, za ktorých zavedenie do praxe je zodpovedný hlavne ÚPVII. Na zabezpečenie koordinácie v SR a vytvorenie jednotnej platformy priamo riadených programov s cieľom zlepšiť informovanosť odbornej i laickej verejnosti sa pripravuje národný projekt OP EVS s predpokladom začiatku realizácie v roku 2019.

Za intenzívnej účasti SR pokračuje príprava budúcej podoby politiky súdržnosti po roku 2020. ÚPVII pripravilo *Návrh východiskovej pozície SR k politike súdržnosti po roku 2020*, ktorý v januári 2018 schválila vláda SR. V marci 2018 vláda schválila *Východiská Slovenskej republiky pre rokovania o viacročnom finančnom rámci Európskej únie po roku 2020* a v januári 2019 *Rámcovú pozíciu SR k viacročnému finančnému rámcu EÚ po roku 2020*. ÚPVII vedie Rezortnú koordinačnú skupinu, členovia ktorej sa priebežne vyjadrujú k legislatívnym návrhom pre politiku súdržnosti EÚ 2020+. Do procesu prípravy programového obdobia 2021 až 2027 sú aktívne zapájaní aj sociálno-ekonomickí partneri v rámci pracovnej skupiny Partnerstvo pre politiku súdržnosti 2020+, vytvorenej ÚPVII. V marci 2019 bola zriadená Rada vlády Slovenskej republiky pre politiku súdržnosti 2021 až 2027 ako koordinačný, poradný a iniciatívny orgán vlády SR pre otázky týkajúce sa politiky súdržnosti v programovom období 2021 až 2027. ÚPVII pri koordinácii prípravy budúceho programového obdobia zdôrazňuje potrebu zjednodušovania procesov a dokumentov, ako aj ďalšieho posilňovania výsledkového zamerania fondov politiky súdržnosti.

Príprava budúcej podoby politiky súdržnosti je užšie ako kedykoľvek predtým prepojená s európskym semestrom zavedeným stratégiou Európa 2020. *Správa o Slovensku 2019*, okrem zhodnotenia dosiahnutého pokroku v plnení špecifických odporúčaní pre Slovensko a cieľov stratégie Európa 2020, predstavuje päť politických cieľov budúcej politiky súdržnosti (*Inteligentnejšia Európa, Nízkouhlíková a ekologickejšia Európa, Prepojenejšia Európa, Sociálnejšia Európa, Európa bližšie k občanom*). V rámci nich sú predstavené hlavné investičné potreby ako základ ďalšieho dialógu medzi členskými štátmi EÚ a útvarmi EK o programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 - 2027 (Európsky fond regionálneho rozvoja, Kohézny fond a Európsky sociálny fond plus). *Správa o krajine 2019* a budúcnosť politiky súdržnosti boli predmetom diskusie aj na prvom zasadnutí Rady vlády SR pre politiku súdržnosti 2021 až 2027 a následnom rokovaní s EK v marci 2019. Slovensko svoje investičné potreby v kontexte piatich cieľov budúcej politiky súdržnosti predstavilo EK po prvýkrát v decembri 2018.

¹²³ Pôjde napríklad o vyššie zastúpenie iných subjektov ako ústredných orgánov štátnej správy v monitorovacích výboroch, zavedenie hodnotenia verejných investičných projektov, zvýšenie nárokov na odbornosť hodnotiteľov a jej preukázateľnosť, elektronické žrebovanie hodnotiteľov, rizikovú analýzu výziev, povinné hodnotenie vedecko-výskumných projektov a projektov zavádzajúcich inovácie vrátane národných projektov s výškou NFP nad 10 miliónov eur skupinou expertov, využívanie systému na odhalovanie podvodov *Arachne*, zlepšenie prehľadnosti riadiacej dokumentácie a obmedzenie počtu aktualizácií, možnosť dvojkoľového výberu žiadostí o nenávratný finančný príspevok, či opatrenia týkajúce sa zjednodušovania napr. komunikácie, podpisovania zmlúv v ITMS2014+, povinných príloh atď.

6 Inštitucionálny rámec stratégie Európa 2020 a NPR

NPR vychádza z nového Programového vyhlásenia vlády SR, ktoré si stanovilo za priority posilniť spoločenskú a politickú stabilitu, pružne reagovať na príležitosti a negatíva vonkajšieho prostredia, plynule pokračovať v podpore hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja, prehĺbiť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť Slovenska, posilniť úlohu štátu a ochranu verejného záujmu. Základné smerovanie opatrení zahrnutých v NPR tiež určujú sektorové stratégie. Koordinátorom NPR je Ministerstvo financií SR. Spolupracuje tiež s Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, ktorý priebežne dohliada na premietnutie stratégie do Kohézneho fondu a európskych a štrukturálnych fondov.

Do prípravy a realizácie NPR sú primárne zapojení ministri zodpovední za ekonomickú, sociálnu a školskú agendu. Ostatní ministri, splnomocnenci vlády a zástupcovia ostatných orgánov štátnej správy sa podieľajú na plnení stratégie v rámci spolupráce vo vybraných oblastiach. Konzultácie s partnermi, vrátane tretieho sektora, prebiehajú priebežne počas roka. Počas prípravy NPR prebehlo stretnutie štátnych tajomníkov všetkých zapojených rezortov. Financovanie opatrení NPR bude zabezpečené v rámci stanovených limitov výdavkov a počtu zamestnancov kapitál štátneho rozpočtu.

Na medzinárodnej úrovni predstavuje tento materiál opatrenia na naplnenie cieľov obsiahnutých v stratégii Európa 2020 definovaných v *Ročnom prieskume rastu 2019*¹²⁴ v rámci aktuálneho cyklu európskeho semestra a *Integrovaných usmerneniach pre stratégiu Európa 2020*, ako aj na splnenie špecifických odporúčaní Rady pre SR. NPR tiež reaguje na hodnotenie plnenia špecifických odporúčaní z roku 2018 zverejnených EK vo februári 2019¹²⁵. Dôležitým nástrojom na plnenie cieľov stratégie je politika súdržnosti.

Na základe záverov Rady EÚ pre všeobecné záležitosti prijatých v apríli 2019¹²⁶ možno v budúcnosti očakávať silnejšie prepojenie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj s európskym semestrom a potenciálne aj s viacročným finančným rámcom EÚ. Budúce priority NPR 2020+ budú upravené v závislosti od finálneho návrhu implementácie stratégie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj pripravovaných zo strany EK.

Prílohou NPR je samostatný akčný plán, ktorý obsahuje najdôležitejšie opatrenia s výrazným fiškálnym dopadom spolu s termínom ich plnenia a vecnou zodpovednosťou.

¹²⁴ [2019 European Semester: Annual Growth Survey](#)

¹²⁵ [Správa o krajine 2019](#)

¹²⁶ <https://www.consilium.europa.eu/media/39019/st08286-en19.pdf>

Príloha č. 1: Národné ciele stratégie Európa 2020 a iné indikátory

Výsledkové ukazovatele stratégie Európa 2020 a iných oblastí

			2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Cieľ 2020
Fiškálna politika a verejné financie													
1	Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (GAP) (% HDP)	SK	9,5	9,2	7	4	1,9	1,4	0,4	-0,1	-1,1	-	-
		EÚ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Efektívnosť výberu DPH (%)	SK	55,5	54,3	54,3	49,8	54,7	57,2	58,1	59,9	61,1	-	-
		EÚ	64,1	65,3	66,0	66,0	66,3	67,7	67,0	68,9	67,3	-	-
3	Medzera DPH (%)	SK	34,7	34,8	36,1	40,3	36,4	32,0	31,1	28,9	27,0	26,9	-
		EÚ	-	-	-	15,4	15,2	14,3	13,2	12,3	-	-	-
Vzdelávanie, veda a inovácie													
4	PISA (priemer dosiahnutých bodov)	SK	488	-	-	472	-	-	463	-	-	-	505
		OECD	497	-	-	497	-	-	492	-	-	-	-
EÚ 5	Predčasné ukončenie školskej dochádzky (% vo vekovej skupine 18 - 24 rokov)	SK	4,9	4,7	5,1	5,3	6,4	6,7	6,9	7,4	9,3	-	6
		EÚ	14,2	13,9	13,4	12,7	11,9	11,2	11	10,7	10,6	-	10
6	Citácie (% , 100 = priemer EÚ)	SK	33	32	33	41	42	46	56	56	47	-	70
		EÚ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	-
EÚ 7	Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie (% vo vekovej skupine 30 - 34 rokov)	SK	17,6	22,1	23,2	23,7	26,9	26,9	28,4	31,5	34,3	-	40
		EÚ	32,3	33,8	34,8	36	37,1	38	38,7	39,2	39,9	-	40
EÚ 8	Výdavky na výskum a vývoj (% HDP)	SK	0,47	0,62	0,66	0,81	0,82	0,88	1,17	0,79	0,88	-	1,2
		EÚ	1,93	1,92	1,97	2	2,02	2,03	2,04	2,04	2,07	-	3
9	High-tech export (% na celkovom exporte)	SK	5,9	6,6	6,6	8,2	9,6	9,9	10	9,7	10,6	-	14
		EÚ	17,1	16,1	15,4	15,7	15,3	15,6	17	17,9	17,8	-	-
Zamestnanosť a sociálna inklúzia													
10	Miera dlhodobej nezamestnanosti (% aktívneho obyvateľstva nad 15 rokov)	SK	6,5	9,2	9,2	9,4	10,0	9,3	7,6	5,8	5,1	-	3
		EÚ	2,9	3,8	4,1	4,6	5,1	5,0	4,5	4,0	3,4	-	-
EÚ 11	Miera zamestnanosti (% vo vekovej skupine 20 - 64 rokov)	SK	66,4	64,6	65,0	65,1	65,0	65,9	67,7	69,8	71,1	-	72
		EÚ	69	68,6	68,6	68,4	68,4	69,2	70,1	71,1	72,2	-	75
EÚ 12	Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením (% populácie)	SK	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	18,4	18,1	16,3	-	17,2
		EÚ	23,3	23,7	24,3	24,7	24,6	24,4	23,8	23,5	23,5	-	19,4
13	Miera náhrady (Benefit ratio) (priemerný dôchodok, % z priemernej mzdy)	SK	-	43,7	-	-	45,7	-	-	46,6	-	-	-
		EÚ	-	41,4	-	-	44,0	-	-	43,5	-	-	-
Modernizácia verejnej správy a podnikateľské prostredie													
14	Doing Business (poradie v rebríčku Svetovej banky)	SK	-	-	-	-	-	-	34	36	39	42	-
		EÚ	-	-	-	-	-	-	31	32	35	37	-
		V3	-	-	-	-	-	-	33	35	37	40	-
15	Index regulácie trhu produktov	SK	-	-	-	1,29	-	-	-	-	-	-	1,2

	(bodové hodnotenie)	OECD				-	1,44	-	-	-	-	-	-	
16	E-government (%)	SK			42	33	57	51	48	47	51	71,7		
		EÚ			44	41	47	46	48	49	52	-		
17	Vnímanie korupcie (%)	SK			46	47	50	51	51	50	50	62,6		
		EÚ			63	63	64	66	65	65	65	-		
Zdravie														
18	Úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou (na 100 tisíc obyvateľov)	SK	-	-	262	261	262	243	250	-	-	-	-	
		EÚ	-	-	138	135	131	126	127	-	-	-	-	
19	Dĺžka života (očakávaný počet rokov pri narodení)	SK muži	71,4	71,8	72,3	72,5	72,9	73,3	73,1	73,8	-	-	-	
		EÚ muži	75,2	75,6	76,0	76,1	76,5	76,8	76,8	77,1	-	-	-	
		SK ženy	79,1	79,3	79,8	79,9	80,1	80,5	80,2	80,7	-	-	-	
		EÚ ženy	81,7	82,0	82,2	82,2	82,5	82,8	82,6	83,0	-	-	-	
Environmentálna udržateľnosť														
EÚ	20	Emisie skleníkových plynov mimo ETS (%, zmena voči roku 2005)	SK			-0,8	-4,5	-4,6	-10,5	-9,1	-10,6	-10,6	-	13
			EÚ			-8,3	-9,0	-10,1	-13,2	-11,8	-10,5	-9,9	-	-10
EÚ	21	Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe (%)	SK			10,3	10,4	10,1	11,7	12,9	12,0	-	-	14
			EÚ			13,2	14,4	15,2	16,1	16,7	17,0	-	-	20
EÚ	22	Konečná energetická spotreba (%, zmena voči priemeru rokov 2001- 2005)	SK			-5,3	-9,6	-7,0	-12,3	-11,4	-8,8	-	-	-11
			EÚ			-5,3	-5,4	-5,4	-9,3	-7,3	-5,5	-	-	-7,3

Popis výsledkových ukazovateľov stratégie Európa 2020 a iných oblastí

Názov ukazovateľa	Definícia a zdroj
Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (GAP)	<p>Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti je rozdiel medzi aktuálnou hodnotou a dlhodobou udržateľnou hodnotou štrukturálneho primárneho salda. Dlhodobou udržateľnou hodnotou sa určuje na základe aktuálnej legislatívy a dlhodobých demografických a ekonomických prognóz ovplyvňujúcich príjmy a výdavky verejnej správy (implicitné záväzky), pričom do úvahy sa berú aj podmienené záväzky (napr. PPP projekty)</p> <p>Zdroj: OECD / Eurostat, výpočet Rada pre rozpočtovú zodpovednosť</p>
Efektívnosť výberu DPH	<p>Efektívnosť výberu DPH = výber DPH / [(konečná spotreba domácností + tvorba hrubého fixného kapitálu verejnej správy + medzis potreba verejnej správy – výber DPH) * (základná sadzba DPH / 100)]</p> <p>Tento index porovnáva skutočný výber DPH s potenciálnym výberom DPH. Čím väčšia je hodnota indikátora, tým efektívnejší je výber DPH. Potenciálny výber DPH ukazuje, koľko sa dokáže vybrať DPH z makroekonomickej základne pri zdanení základnou sadzbou DPH.</p> <p>Zdroj: OECD / Eurostat, výpočty MF SR</p>
Medzera DPH	<p>Rozdiel medzi potenciálnym výberom DPH, ktorý by štát získal, ak by sa všetky ekonomické subjekty správali v súlade so zákonom a jeho výkladom vo forme v akej bol prijatý, a skutočne vybranou daňou.</p> <p>Medzera DPH = [teoretická (potenciálna DPH) – aktuálne vybraná DPH] / teoretická (potenciálna DPH)</p> <p>Zdroj: Európska komisia / CASE, výpočty MF SR</p>
Predčasné ukončenie školskej dochádzky	<p>Podiel populácie vo veku 18-24 rokov s najnižším vzdelaním (ISCED 0, 1, 2, 3C), ktorá nepokračuje v ďalšom vzdelávaní. Žiak nepokračuje vo vzdelávaní, ak sa počas posledných štyroch týždňov pred uskutočnením prieskumu nezúčastnil žiadneho typu vzdelávania, pričom sa nezohľadňuje relevantnosť vzdelávania pre súčasnú alebo budúcu prácu respondenta.</p> <p>Zdroj: Eurostat (edat_ifse_14)</p>
PISA	<p>Medzinárodné štandardizované hodnotenie vedomostí a zručností pätnásťročných žiakov. Hodnotí žiakov v troch oblastiach: v matematike, čítaní a prírodných vedách. Index je aritmetickým priemerom hodnotení v jednotlivých oblastiach.</p> <p>Zdroj: OECD - PISA 2015 Results (Volume I) [Tab I.2.3; I.4.3; I.5.3]</p>
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie	<p>Podiel absolventov vysokoškolského štúdia vo veku 30-34 rokov pripadajúci na celkový počet obyvateľov rovnakej vekovej skupiny. Stupeň vysokoškolského alebo doktorandského štúdia zodpovedá úrovni ISCED 5-6.</p> <p>Zdroj: Eurostat (edat_ifse_03)</p>
Citácie na výskumníka	<p>Podiel počtu citácií v renomovaných medzinárodných časopisoch (Scimago Journal & Country Rank) na počet výskumníkov v krajine (Eurostat). Ukazovateľ je vyjadrený relatívne k priemernej hodnote krajín Európskej únie.</p> <p>Zdroj: http://www.scimagojr.com/, Eurostat (rd_p_persocc), výpočty MF SR</p>
Výdavky na výskum a vývoj	<p>Percentuálny podiel celkových výdavkov na výskum a vývoj na HDP.</p> <p>Zdroj: Eurostat (rd_e_gerdsc)</p>
High-tech export	<p>Podiel high-tech exportov na celkovom vývoze krajiny. Produkty high-tech sú vybrané produkty nasledovných odvetví: letecký priemysel, počítače a kancelárske stroje, elektronické telekomunikačné zariadenia, farmaceutický priemysel, vedecké prístroje, elektrické stroje, chemický priemysel, neelektronické prístroje, zbrojný priemysel.</p> <p>Zdroj: Eurostat [htec_si_exp4]</p>
Miera zamestnanosti	<p>Podiel zamestnanej populácie vo veku 20-64 rokov na celkovej populácii rovnakej vekovej skupiny. Ukazovateľ zahŕňa celkovú populáciu žijúcu v samostatných domácnostiach, nezahŕňa kolektívne domácnosti ani obyvateľov penziónov, či ubytovní a internátov, ani hospitalizovaných v zdravotníckych zariadeniach. Zamestnaná populácia pozostáva z tých osôb, ktoré počas daného týždňa vykonávali hocikáku prácu za mzdu alebo zárobok po dobu aspoň jednej hodiny, resp. nepracovali, ale mali zamestnanie, v ktorom boli dočasne neprítomní.</p> <p>Zdroj: Eurostat (t2020_10), ŠÚ SR</p>
Miera dlhodobej nezamestnanosti	<p>Podiel populácie nezamestnanej dlhšie ako dvanásť mesiacov napriek tomu, že si aktívne hľadá prácu, na aktívnej populácii vo veku nad pätnásť rokov, nežijúcej v kolektívnej domácnosti.</p> <p>Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR</p>

Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením	<p>Indikátor predstavuje súčet ľudí, ktorí sú v riziku chudoby (po sociálnych transferoch) a/alebo sú materiálne deprivovaní a/alebo žijú v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce vyjadrený percentuálne na celkovej populácii. Riziko chudoby predstavuje počet osôb s ekvivalentným disponibilným príjmom nižším ako 60% mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch). Materiálna deprivácia predstavuje podiel ľudí, ktorí si z nasledujúcich deviatich položiek nemôžu dovoliť aspoň štyri: i) platiť nájom a náklady na bývanie, ii) udržať v dome teplo, iii) čelia neočakávaným výdavkom, iv) jesť mäso, rybu alebo ekvivalentné množstvo bielkovín každý druhý deň, v) týždňovú dovolenku mimo domova, vi) auto, vii) práčku, viii) farebný televízor, alebo ix) telefón. Ľudia v domácnosti bez práce sú osoby vo veku 0 – 59 rokov žijúce v domácnosti, kde dospelí pracujú menej ako 20% z celkového možného času počas predchádzajúceho roku.</p> <p>Zdroj: Eurostat (EU-SILC, t2020_50), ŠÚ SR</p>
Miera náhrady (Benefit ratio)	<p>Benefit ratio – ukazovateľ primeranosti verejných penzií. Vypočíta sa ako podiel priemernej penzie (započítané sú všetky druhy penzií – invalidné, starobné, minimálne) ku priemernej hrubej mzde v ekonomike. Ukazovateľ udáva jednoduchý priemer za krajiny EÚ. Medzinárodne porovnateľné hodnoty sú publikované v pravidelne aktualizovanej správe Európskej komisie - Ageing report.</p> <p>Zdroj: Ageing report, Európska komisia</p>
Úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou	<p>Miera úmrtnosti odvrátiteľnej zdravotnou starostlivosťou alebo inými slovami miera liečiteľnej úmrtnosti zahŕňa úmrtia, ktoré je možné odvrátiť včasnou a efektívnou diagnostikou či adekvátnym zásahom zdravotnej starostlivosti a liečbou. Určená ako počet úmrtí na 100 tisíc obyvateľov.</p> <p>Zdroj: Eurostat (hlth_cd_apr)</p>
Očakávaná dĺžka života pri narodení	<p>Priemerný počet rokov, ktoré sa dožije práve narodené dieťa za predpokladu, že súčasné hodnoty miery úmrtnosti v každom populačnom ročníku zostanú zachované. Určuje sa samostatne pre mužov a pre ženy.</p> <p>Zdroj: Eurostat (Life expectancy at birth, by sex, demo_mlexpec)</p>
Doing Business	<p>Poradie krajiny v rebríčku Doing Business, ktorý meria reguláciu domácich firiem počas desiatich fáz ich životného cyklu: začiatok podnikania, vybavovanie stavebného povolenia, registrácia majetku, získanie úveru a elektrickej prípojky, ochrana investorov, platenie daní, cezhraničný obchod, vymáhanie zmlúv a riešenie insolventnosti. Dáta sú založené predovšetkým na domácich zákonoch, rôznych iných reguláciách a administratívnych požiadavkách.</p> <p>Zdroj: Svetová banka</p>
Index regulácie trhu produktov	<p>Hodnotenie krajiny v Indexe regulácie trhu produktov (Product Market Regulation Index). Meria reguláciu a bariéry v troch oblastiach: štátna kontrola, bariéry v podnikaní a bariéry pre obchod a investície (každá s tretinovou váhou). Index regulácie trhu produktov sa nezameriava len na podnikateľskú činnosť bežných podnikov, ale meria širšiu reguláciu (napr. regulácia sieťových odvetví).</p> <p>Zdroj: OECD</p>
E-Government	<p>Percento jednotlivcov vo veku 16 - 74, ktorý používajú internet na komunikáciu s verejnou správou.</p> <p>Zdroj: Eurostat (tin00012)</p>
Vnímanie korupcie	<p>Index vnímania korupcie (CPI) - Transparency International, meria vnímanie korupcie na základe 5-13 zdrojových prieskumov podnikateľov a expertov pre každú krajinu.. Vyššie skóre znamená nižšiu mieru vnímanej korupcie.</p> <p>Zdroj: Transparency International</p>
Emisie skleníkových plynov mimo ETS	<p>Percentuálna zmena v množstve emisií skleníkových plynov mimo ETS (vyjadrené ako CO₂ ekvivalent) v porovnaní s rokom 2005. Indikátor zachytáva trendy týkajúce sa agregovaných antropogénnych emisií CO₂, NO₂, CH₄, HFC, PFC a SF₆ súhrnne nazývaných skleníkové plyny (vyjadrené ako CO₂ ekvivalent). Celkové množstvo nezahŕňa emisie z využívania krajiny a lesov (LULUCF).</p> <p>Zdroj: European Environment Agency</p>
Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe	<p>Podiel konečnej energetickej spotreby z obnoviteľných zdrojov energie a hrubej konečnej energetickej spotreby. Konečná energetická spotreba z obnoviteľných zdrojov sa vypočíta ako súčet hrubej konečnej spotreby elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, hrubej konečnej energetickej spotreby z obnoviteľných zdrojov energie určenej na výrobu tepla a chladu a konečnej energetickej spotreby z obnoviteľných zdrojov energie v doprave.</p> <p>Zdroj: Eurostat (t2020_31)</p>
Konečná energetická spotreba	<p>Konečná spotreba energie zahŕňa všetku energiu dodanú konečným spotrebiteľom (v priemysle, v doprave, v domácnostiach a v iných sektoroch) pre všetky druhy energetických potrieb. Nezahŕňa dodávky energie pre transformáciu a/alebo vlastnú spotrebu energetických odvetví, rovnako ako straty v sieťach.</p> <p>Zdroj: Eurostat (t2020_35)</p>

Príloha č. 6: Odpočet kľúčových opatrení z Programového vyhlásenia vlády SR 2016 až 2020

1. Vzdelávanie, veda a inovácie

1.1. Regionálne školstvo

V oblasti regionálneho školstva sa pozornosť kládla na podporu učiteľov. Stredobodom pozornosti Programového vyhlásenia vlády SR a takisto prvého akčného plánu prijatej dlhodobej stratégie *Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania* sú učitelia. Od začiatku programového obdobia sa navyšovali tarifné platy učiteľom:¹²⁷ v septembri 2016 a 2017 o 6 %, v januári 2019 o 10 % a druhé navyšovanie o 10 % je naplánované na január 2020. Okrem plošného navyšovania tarifných plátov sú v roku 2019 vyčlenené prostriedky na zvýšenie platových taríf začínajúcich učiteľov na začiatku kariéry. Pre ďalšiu podporu učiteľskej profesie bol parlamentom schválený nový zákon o pedagogických a odborných zamestnancoch, ktorý okrem iného posilňuje väzbu medzi odmeňovaním a výkonom činnosti úpravou atestačného procesu a upravuje proces profesijného rozvoja. V rámci financovania škôl sa prijala s účinnosťou od januára 2019 úprava normatívneho financovania, ktorá zohľadňuje dĺžku praxe učiteľov pri udeľovaní noratívov.

Viacere prijaté legislatívne opatrenia posilňujú prvky inklúzie vo vzdelávaní. V roku 2017 bola schválená novela o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení. Novelou sa zaviedla povinnosť štátu uhrádzať náklady na predprimárne vzdelávanie detí pochádzajúcich z domácností odkázaných na pomoc v hmotnej núdzi. Tie síce boli do účinnosti novely od uhrádzania poplatkov oslobodené, potenciálne to však mohlo motivovať materské školy pri prijímaní k uprednostňovaniu detí z rodín, ktoré od úhrady poplatkov oslobodené neboli. Na podporu vyučovania v materinskom jazyku bola v septembri 2017 legislatívne upravená možnosť pridelovania príspevku na dopravu žiakov základných škôl a špeciálnych základných škôl, ak v obci nie je zriadená škola s príslušným vyučovacím jazykom.

Inkluzívny prístup vo vzdelávaní bol podporený aj posilnením personálnych kapacít. Od roku 2017 sa realizuje dopytová výzva zameraná na vytvorenie nových pracovných miest pre pedagogických asistentov žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a žiakov so zdravotným znevýhodnením a členov inkluzívneho tímu (školského psychológa/špeciálneho pedagóga/sociálneho pedagóga) v základných školách¹²⁸. V roku 2017 sa spustila realizácia národného projektu pre podporu inkluzívneho vzdelávania, ktorý financuje pedagogických asistentov žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a žiakov so zdravotným znevýhodnením a inkluzívne tímy v oblastiach s ohrozenými a vylúčenými komunitami¹²⁹.

Opatreniam zlepšujúcim prepojenie vzdelávania s trhom práce dominovalo duálne vzdelávanie. Od septembra 2018 je v platnosti novela zákona o duálnom vzdelávaní. Jej cieľom bolo zvýšenie motivácie na zapojenie sa do duálneho vzdelávania. Hlavnými opatreniami bolo zavedenie priamych finančných dotácií pre zamestnávateľov, odstránenie administratívnych bariér, zvýšenie flexibility v otázke miesta pracovného výkonu a najmä zrušenie skracovania noratívov pre stredné školy. Umožnilo sa uznať aj výdavky na praktické vyučovanie na strednej odbornej škole a na prevádzku strednej odbornej školy. Posilnila sa úloha kariérového poradenstva vytvorením pozície kariérový poradca v každom kraji. Prijali sa záväzné kritériá pre určovanie najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka pre jednotlivé študijné a učebné odbory prvých ročníkov stredných škôl v územnej pôsobnosti samosprávnych krajov.

1.2. Vysoké školstvo

Opatrenia v oblasti vysokého školstva sa sústredili na posilnenie procesov na zlepšenie kvality. Ukončil sa legislatívny proces reformy akreditačného procesu a s cieľom naplniť medzinárodné štandardy sa vytvorila nezávislá Slovenská akreditačná agentúra, ktorá bude dohliadať na kvalitu vzdelávania na

¹²⁷ Za učiteľov sa považujú pedagogickí a odborní zamestnanci regionálneho školstva a vysokoškolskí učitelia, výskumní a vývojoví pracovníci.

¹²⁸ K januáru 2019 bolo celkovo uzatvorených 474 zmlúv vo výške 47 mil. eur.

¹²⁹ K januáru 2019 bolo podporených 19 106 žiakov ZŠ, 5 353 detí MŠ a 2 027 pedagogických a odborných zamestnancov.

vysokých školách¹³⁰. Novela zákona o vysokých školách zo septembra 2018 okrem iného umožňuje vykonávať profesiu na slovenských vysokých školách zahraničným odborníkom. Novela takisto podporila prepojenie s praxou na úrovni vysokého školstva, čím umožňuje vysokým školám flexibilnejšie upravovať študijné programy, či vstupovať do spoločných študijných programov. V roku 2018 boli schválené osobitné kritériá pre profesijné bakalárske programy.

1.3. Výskum a vývoj

Pre zlepšenie výsledkov vo výskume a vývoji sa dôraz kladie na expertné hodnotenie výstupov nezávislými odborníkmi, posilnenie financovania a prepojenie so súkromným sektorom. Upravili sa pravidlá hodnotenia výskumnej činnosti vysokých škôl. Vytvorili sa podmienky spolupráce verejných výskumných inštitúcií s podnikateľskou sférou¹³¹. Novelou zákona o dani z príjmu bol od roku 2015 zavedený nový typ daňového zvýhodnenia, ktoré spočíva v odpočte nákladov na výskum a vývoj od základu dane (tzv. superodpočet dane). S účinnosťou od januára 2018 je odpočítateľná časť zvýšená z 25 % na 100 % nákladov na výskum a vývoj¹³².

2. Trh práce a sociálna politika

2.1. Trh práce

Na výzvy trhu práce reagujú AOTP realokáciou smerom k účinnejším nástrojom. V novembri 2016 MPSVR SR prijalo akčný plán¹³³, na základe ktorého bolo zavedených viacero foriem podpory integrácie dlhodobo nezamestnaných na trhu práce, najmä individualizované poradenstvo vrátane profilácie UoZ, či vzdelávacie a rekvalifikačné programy. Implementovali sa viaceré zmeny v nástrojoch AOTP zameraných na znevýhodnené skupiny UoZ na trhu práce. Revízia výdavkov na služby zamestnanosti z roku 2017 identifikuje ďalší priestor na zlepšenie efektívnosti služieb zamestnanosti. Spustili sa projekty na podporu tvorby pracovných miest pre nízkokvalifikovaných a dlhodobo nezamestnaných, a takisto UoZ starších ako 50 rokov. Absolventská prax sa rozšírila na širšiu skupinu mladých UoZ a zaviedla sa aj mentorovaná prax s vytvorením pracovného miesta u zamestnávateľov. V rámci projektu *Prognózy vývoja na trhu práce v SR* sa vytvoril nový užívateľský nástroj prezentácie výsledkov trhu práce¹³⁴.

Zvýšil sa počet nástrojov AOTP, ktoré adresujú regionálne vypuklý nedostatok kvalifikovaných pracovných síl. Od mája 2018 sa zatraktívili podmienky pre vznik nároku na príspevok na dochádzku za prácou a príspevok na podporu mobility za prácou. Zvýšila sa maximálna mesačná výška príspevkov, zaviedlo sa poskytovanie príspevku na dochádzku za prácou bez ohľadu na vymedzenie spôsobu dopravy do zamestnania a predĺžilo sa obdobie jeho poskytovania pre znevýhodnených UoZ. Zaviedol sa nový príspevok na presťahovanie za prácou, ktorý je určený na úhradu nákladov súvisiacich s presťahovaním občana do nového miesta trvalého pobytu.

Zmeny v Zákonníku práce by mali prispieť k transparentnejšiemu mzdovému vyjednávaniu pri hľadaní zamestnania a vyššiemu odmeňovaniu v neštandardných pracovných časoch. V oblasti odmeňovania zamestnancov sa od mája 2018 zvyšovala minimálna výška mzdového zvýhodnenia za nočnú prácu a prácu cez víkendy a sviatky. S cieľom zvýšenia transparentnosti v mzdovom vyjednaní pri prijímaní zamestnancov sa zavádza povinnosť pre zamestnávateľov uvádzať v pracovnej ponuke sumu základnej zložky mzdy. Pri uzatváraní pracovnej zmluvy nemôže byť táto suma nižšia ako v pracovnej ponuke.

Za účelom podpory zosúladenia pracovného a rodinného života sa rozširujú siete zariadení starostlivosti pre deti do troch rokov. Po schválení tzv. jasličkového zákona v roku 2017, ktorý definuje legislatívny rámec pre činnosť zariadení starostlivosti o deti do troch rokov, sa pripravili podmienky finančnej podpory pre čerpanie finančných zdrojov z EÚ v programovom období na roky 2014 až 2020. V priebehu roka 2018 boli vyhlásené výzvy na podporu týchto zariadení s finančnou alokáciou 13,5 mil. eur. Do júna

¹³⁰ Plné fungovanie Slovenskej akreditačnej agentúry sa predpokladá v roku 2020.

¹³¹ Bol prijatý zákon o verejných výskumných inštitúciách s účinnosťou k začiatku 2018.

¹³² V roku 2019 vláda plánuje zvýšenie tzv. daňového superodpočtu na vývoj a výskum z doterajších 100 % na 150 %, a na 200 % v budúcom roku.

¹³³ [Akčný plán na posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v SR.](#)

¹³⁴ www.trendyprace.sk

2018 boli vyhlásené výzvy na podporu flexibilných foriem starostlivosti o deti a flexibilných pracovných miest s celkovou finančnou alokáciou 13,3 mil. eur.

2.2. Sociálna politika

Zvyšovali sa dávky na podporu starostlivosti o deti. Od januára 2016 sa zvýšila maximálna suma príspevku na starostlivosť o dieťa z 230 eur na 280 eur na pokrytie nákladov rodičov na služby starostlivosti o dieťa. Znížila sa tiež administratívna náročnosť pri jeho poskytovaní. V roku 2017 sa opäť zvyšovalo materské zo 70 % denného vymeriavacieho základu na 75 %. Osoba zarábajúca priemernú mzdu s nárokom na materské tak v súčasnosti dosahuje takmer úplnú náhradu predošlého čistého príjmu. Zvýšil sa aj maximálny vymeriavací základ na dávky nemocenského poistenia z 1,5 na 2-násobok priemernej mzdy pred dvoch rokov, čo malo tiež vplyv na rast materského. Osoba, ktorej príjem nepresahuje dvojnásobok priemernej mzdy s nárokom na materské tak v súčasnosti dosahuje v zásade úplnú náhradu predošlého čistého príjmu. Od roku 2019 môžu dvaja rodičia čerpať materské súbežne. Od mája 2017 sa nad rámec bežnej indexácie zvýšil aj rodičovský príspevok z 203,20 eur na 213,20 eur.

Zlepšila sa adresnosť a motivácia niektorých dávok v rámci sociálneho zabezpečenia a systému pomoci v hmotnej núdzi. Od roku 2018 sa uvoľnili a zjednotili podmienky nároku na dávku v nezamestnanosti. Poistenec, ktorý má nárok na dávku v nezamestnanosti, musí byť poistený najmenej dva roky v posledných štyroch rokoch pred zaradením do evidencie UoZ. V roku 2017 sa prijali opatrenia pre zvýšenie motivácie dlhodobo nezamestnaných alebo dlhodobo neaktívnych osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi uplatniť sa na trhu práce, a to umožnením súbehu mzdy, pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku. S účinnosťou od apríla 2019 sa zvyšuje suma aktivačného príspevku pre osoby v hmotnej núdzi, ktoré si nájdu zamestnanie s mesačnou mzdou minimálne na úrovni minimálnej mzdy. V záujme zvýšenia motivácie dlhodobo nezamestnaných alebo dlhodobo neaktívnych osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi zamestnať sa, poskytovanie osobitného príspevku sa predlžuje na 18 mesiacov. Zároveň sa zvyšujú aj sumy pomoci v hmotnej núdzi o 5 %. Zavádza sa tiež mechanizmus pravidelnej úpravy súm pomoci v hmotnej núdzi. Od januára 2019 sa rozširuje existujúca dotácia pre rozvoj stravovacích návykov („obedy zadarmo“) pre všetky deti v poslednom ročníku MŠ a od septembra pre žiakov ZŠ.

Boli prijaté viaceré zmeny v systéme sociálnych služieb a sociálnej pomoci na pomoc odkázaným osobám. V novembri 2017 bola prijatá novela zákona o sociálnych službách, ktorá mení najmä spôsob určenia výšky finančného príspevku pre poskytovateľov sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou. Novelou sa rozšíril tiež počet subjektov s nárokom na finančný príspevok na poskytovanie sociálnej služby (okrem obcí a neverejných poskytovateľov aj na neverejných poskytovateľov v pôsobnosti VÚC). Od júla 2018 sa zvýšila výška peňažných príspevkov určených na kompenzáciu odkázanosti osôb s ťažkým zdravotným postihnutím na pomoc inej fyzickej osoby. Výrazne sa navýšil peňažný príspevok na opatrovanie nielen pre ľudí v produktívnom veku, ale aj pre poberateľov dôchodku a peňažný príspevok na osobnú asistenciu.

Pokračujú projekty na podporu inklúzie vylúčených komunit formou poskytovania vybraných sociálnych služieb a terénnej sociálnej práce. K októbru 2018 bolo vo výkone 93 poskytovateľov v komunitnom centre, nízkoprahovom dennom centre alebo nízkoprahovej sociálnej službe pre deti a rodinu. Počet klientov zúčastnených na pravidelných aktivitách dosiahol takmer 37 tisíc. V období od októbra 2015 do septembra 2019 sa implementuje projekt *Terénna sociálna práca v obciach I.* vo všetkých krajoch Slovenska s celkovou výškou finančnej alokácie 29,3 mil. eur. Projekt je zameraný na pomoc osobám, ktoré žijú v riziku chudoby, sú ohrozené sociálnym vylúčením alebo sú sociálne vylúčené. V súčasnosti je zapojených 233 subjektov (224 obcí a 9 mimovládnych organizácií) a 523 pracovníkov terénnej sociálnej práce.

Pokračovala implementácia dôchodkovej reformy z roku 2012, ktorá naviazala dôchodkový vek na rast očakávanej dĺžky života. V roku 2018 sa dôchodkový vek predĺžil o 63 dní na 62 rokov a 139 dní. Od roku 2019 sa dôchodkový vek určuje na 5 rokov dopredu a zaokrúhľuje sa na celé mesiace. V marci 2019 bol parlamentom schválený ústavný zákon, ktorým sa ustanovila maximálna hranica dôchodkového veku 64 rokov vrátane jej primeraného zníženia pre ženu, ktorá vychovala jedno alebo viac detí. Na roky 2018 až

2021 sa zaviedla minimálna miera valorizácie dôchodkových dávok. Dôchodcom sa zvyšujú dôchodkové dávky o % medziročného rastu spotrebiteľských cien domácností dôchodcov, najmenej však o pevnú sumu určenú ako 2 % z priemernej sumy príslušného druhu dôchodku. Vďaka tomuto opatreniu budú podpriemerné penzie rásť rýchlejšie. V decembri 2016 bola schválená legislatíva, ktorá od roku 2018 umožňuje programový výber a dočasný dôchodok v druhom dôchodkovom pilieri pre širší okruh sporiteľov. Jednorazový výber nasporených peňazí (v prípade programového výberu) pri odchode do dôchodku bude dostupný pre sporiteľov, ktorí budú mať vyšší dôchodok ako je priemerný dôchodok priznaný po roku 2003.

Opatrenia v dôchodkovom sporení prispievajú k zlepšeniu informovanosti sporiteľov o ich súčasných a budúcich dôchodkových nárokoch z II. a III. piliera. Od januára 2019 sa ustanovili vzory nových výpisov z osobných účtov účastníkov a poberateľov dávok v III. pilieri. Účastník sa tak môže lepšie rozhodnúť, či si chce na dôchodok sporiť viac, alebo či by mal zmeniť dôchodkový fond. V súčasnosti sa tiež pripravuje zákon s cieľom zvýšenia informovanosti sporiteľov v II. pilieri.

3. Zdravotníctvo

Nákladovú efektívnosť systému priebežne zlepšuje postupná implementácia opatrení Hodnoty za peniaze. V roku 2016 prebehla prvá revízia výdavkov na zdravotníctvo, pre jeho dôležitosť v roku 2018 začalo druhé kolo revízie výdavkov. Obe identifikovali viacero systémových problémov a navrhli ich riešenia. Rezort pri stanovení svojich priorit reaguje na potreby pacientov a zohľadňuje aj závery revízií výdavkov.

Zvyšovanie kvality a dostupnosti zdravotnej starostlivosti pre pacientov sa realizuje pomocou zmien v ambulantnej a ústavnej sieti. Prebieha implementácia optimalizácie siete ambulantných pohotovostných služieb a urgentných príjmov, ktorá zefektívni ich využívanie pacientmi, zabezpečí dostupnosť personálu a prístrojového vybavenia. Optimalizácia siete ústavnej, ambulantnej a kúpeľnej zdravotnej starostlivosti zvýši kvalitu starostlivosti a zefektívni fungovanie nemocníc. V roku 2019 bude pokračovať schválením potrebnej legislatívy a zverejnením konkrétneho plánu zmien v sieti nemocníc. Úspešnosť projektu ovplyvní aj čakacie lehoty. Aktualizácia zoznamu zdravotných výkonov a nastavenie ich cenovej regulácie ku koncu roka 2019 prispeje k adekvátности financovania poskytovateľov zdravotnej starostlivosti.

Väčšiu transparentnosť zabezpečuje stanovenie štandardných liečebných postupov a vymedzenie doplatkov pacientov. Prvé štandardné diagnostické a liečebné postupy boli schválené a budú sa zavádzať do praxe v priebehu roka 2019, ďalšie budú doplňané. Ich skompletizovanie je jedným z predpokladov definovania nadštandardnej zdravotnej starostlivosti, ktorá by bola hradená zo súkromného pripoistenia. Platby pacientov zatiaľ sprehľadňuje povolenie objednávanie na presný čas za poplatok v doplnkových ordináčnych hodinách ambulancií.

Dostupnosť vybraných liekov sa zlepšila vďaka zavedeniu pravidiel na obmedzenie špekulatívneho reexportu liekov v roku 2017 a uvoľneniu pravidiel úhrad inovatívnych liekov v roku 2018¹³⁵.

Po dlhoročnej príprave nastala implementácia dôležitých reforiem v systéme platieb pre nemocnice a pri evidencii zdravotnej starostlivosti. Zavedenie platieb nemocníc za diagnostickú skupinu (DRG) je zatiaľ v štádiu vykazovania a nastavovania platieb. Obdobie prechodu od pôvodnej platby za výkony k plnej platbe podľa diagnóz začalo v roku 2018 a bude ukončené v roku 2022. Systém elektronického zdravotníctva (eZdravie) bol spustený v roku 2018 a plánuje sa jeho ďalší rozvoj. Zatiaľ sa využívajú moduly na predpisovanie liekov a zápis záznamov o vyšetreniach. Dostupný je tiež súhrn zdravotnej dokumentácie k nahliadnutiu pre pacientov a nepovinné elektronické objednávanie.

Realizuje sa ďalšie oddĺženie nemocníc, zlepšovaniu ich finančnej situácie pomáha vzájomné porovnávanie zmlúv pri obstarávaní. K transparentnému riadeniu nemocníc prispieva vzájomné porovnávanie zmlúv na obstarávanie prístrojov, vybavenia, zdravotníckeho materiálu a zabezpečenie prevádzky a služieb, ktoré začalo od roku 2016 a priebežne sa rozširovalo. V rámci oddĺženia nemocníc boli v roku 2018 uhradené najstaršie záväzky nemocníc. Napriek tomu, výdavky nemocníc v roku 2018 vzrástli.

¹³⁵ Do budúcnosti bude potrebné vyriešiť dostupnosť ďalšej skupiny vysoko inovatívnych liekov, ktorých dostupnosťou sa novela z roku 2018 nezaoberala.

Úhrada ďalších záväzkov nemocníc v nasledujúcich rokoch je podmienená predložením záväzného ozdravného plánu a jeho schválenie na úrovni MZ SR.

Úprava kompetencií zdravotníckeho personálu prispieva k zlepšovaniu jeho postavenia i dostupnosti pre pacientov. Zväčšenie rozsahu samostatnej praxe sestier a pôrodných asistentiek od roku 2018 zvyšuje atraktivnosť ich povolania a prispieva k efektívnejšiemu využitiu verejných zdrojov. Program rezidentského štúdia¹³⁶ má za cieľ prispieť k zlepšeniu dostupnosti ambulantnej starostlivosti v regiónoch a zvyšovaniu vzdelávania zdravotného personálu už od roku 2013. Doteraz bol využívaný v malej miere, v roku 2018 bol rozšírený o ďalšie špecializačné odbory pre lekárov a sestry.

Pripravuje sa výstavba nových resp. rekonštrukcia starých nemocníc. V rámci projektu novej univerzitnej nemocnice Bratislava v súčasnosti prebiehajú verejné obstarávania na búracie práce a ich príprava. Celkové investičné náklady majú dosiahnuť 324 mil. eur¹³⁷. Vláda schválila komplexnú rekonštrukciu fakultnej nemocnice v Banskej Bystrici v celkovej hodnote 105 mil. eur, ktorá by mala byť dokončená do roku 2023¹³⁸. Pripravuje sa projekt novej univerzitnej nemocnice v Martine.

4. Modernizácia verejnej správy a podnikateľské prostredie

4.1. Súdnicstvo, boj proti korupcii

V oblasti súdnicstva dochádza ku zlepšeniu a väčšej transparentnosti pri výbere a hodnotení práce sudcov. V nadväznosti na Správu o stave justície sa pripravujú opatrenia na zvýšenie efektivity a účinnosti slovenského súdnicstva V roku 2017 bol prijatý zákon o sudcoch a prísediacich, ktorý rieši tri základné okruhy problematiky – výberové konania na funkciu sudcu, hodnotenie sudcov a disciplinárnu zodpovednosť sudcov. Zaviedlo sa napríklad hromadné výberové konanie pri obsadzovaní voľných miest sudcov na okresných súdoch, boli zriadené hodnotiace komisie, ktoré budú vykonávať hodnotenie sudcov a súčasne sa zavádza zverejňovanie hodnotení sudcov. *Akčný plán implementácie nových opatrení* pre súdy bol spracovaný na základe správy CEPEJ v septembri 2018, kedy bol aj predložený ako jeden z výstupov projektu *AUDIT* na Riadiaci orgán (MV SR). Akčný plán vychádza zo siedmich prioritných tém, na ktoré sa rezort spravodlivosti zameria a rieši aktuálny stav rozpracovaných tém a predpokladaný ďalší postup s časovým harmonogramom (medzi kľúčové témy patrí napr. vypracovanie súdnej mapy a návrhu špecializácie súdov a sudcov či riešenie starých exekúcií).

Pripravila sa nová legislatíva na efektívnejšiu vymožitelnosť pohľadávok. V rámci opatrení na zlepšenie vymáhateľnosti práva sa od apríla 2017 zaviedla nová právna úprava exekučných konaní, náhodný výber exekútora za účelom posilnenia jeho nezávislosti v exekučnom konaní či paušálne odmeňovanie exekútorov. Prijatý zákon o upomínacom konaní má za cieľ zrýchliť a zefektívniť proces vymoženia pohľadávok a výrazne tak skrátiť lehotu, v ktorej podnikateľ dostane svoje peniaze. Prijaté boli tiež zmeny v oblasti osobných bankrotov a zaviedla sa povinná elektronická komunikácia so súdom. V roku 2018 schválila vláda *Návrh opatrení na zlepšenie fungovania obchodného registra*, na ktorých implementácii sa aktuálne pracuje. Novela obchodného zákonníka, účinná od januára 2018, rieši nečestné praktiky pri likvidáciách a fúziách obchodných spoločností a družstiev. Nová právna úprava napríklad zaviedla účinné nástroje proti tzv. „bielym koňom“, povoľuje fúzie obchodných spoločností, iba ak sa výsledkom zlúčenia nedostanú do úpadku.

Zjednodušuje sa proces osobných bankrotov a zvyšuje sa ochrana dlžníkov a malých veriteľov pri konkurzoch a reštrukturalizáciách. V marci 2017 bola prijatá nová legislatíva pre konkurzy fyzických osôb, ktorá zvyšuje dostupnosť nástroja na vymanenie sa z dlhovej pasce aj pre fyzické osoby bez príjmu a majetku, vrátane ochrany pred úplnou stratou bývania. Dlžníkom je navyše poskytovaná právna pomoc Centra právnej pomoci, ktoré bolo kapacitne posilnené. V prípade právnických osôb majú zmeny v tzv. veľkej reštrukturalizácii zabrániť špekulatívnym reštrukturalizáciám a posilniť postavenia malých nezabezpečených

¹³⁶ Financovanie špecializovaného vzdelávania vo vybraných nedostatkových odboroch zo štátneho rozpočtu, s následnou podmienkou praxe v regiónoch.

¹³⁷ Podľa [hodnotenia projektu Zdravotníctvo: Nová univerzitná nemocnica v Bratislave \(apríl 2017\)](#).

¹³⁸ Podľa [hodnotenia projektu Zdravotníctvo: Rekonštrukcia Fakultnej nemocnice s poliklinikou v Banskej Bystrici \(január 2019\)](#).

veriteľov. Pri reštrukturalizácii podniku musia byť jeho veritelia uspokojení na minimálne 50 % z každej pohľadávky.

Posilňuje sa boj proti korupcii vznikom špecializovaného úradu na ochranu oznamovateľov korupcie.

Od marca 2019 vstupuje do účinnosti nová právna úprava ochrany oznamovateľov korupcie (*whistleblower*). Vzniká nový Úrad na ochranu oznamovateľov korupcie, ktorý má za úlohu spolupracovať a právne pomáhať *whistleblowerom*. Jeho úlohou bude poskytovať ochranu oznamovateľom, kontrolovať dodržiavanie navrhovaného zákona, poskytovať odborné stanoviská a poradenstvo k aplikácii návrhu zákona, robiť osvetu v oblasti poskytovania ochrany *whistleblowerom* a poskytovať odmenu oznamovateľom. Od roku 2017 sa tiež implementuje spoločný projekt s OECD týkajúci sa protikorupčných opatrení a tvorby stratégií na riadenie rizík spojených s podvodmi a korupciou. Hlavným výstupom projektu bude akčný plán na zlepšenie využívania metodík a nástrojov na identifikáciu a hodnotenie rizík, ktorý sa pripraví do konca roku 2019. V roku 2016 bol prijatý tzv. protischránkový zákon, ktorý zaviedol register partnerov verejného sektora a povinnosť pre firmy zverejniť vlastnú štruktúru až na úroveň konečného užívateľa výhod.

Účinnejšie vyšetrowanie trestných činov extrémizmu a rasovo motivovaných trestných činov bolo podporené novelou trestných kódexov účinnou od januára 2017.

4.2. Podnikateľské prostredie, výber daní a cla

Na zlepšenie podnikateľského prostredia boli prijaté viaceré kľúčové dokumenty s konkrétnymi návrhmi opatrení na zníženie regulácie a podporu rozvoja slovenského hospodárstva. Začiatkom roka 2018 vláda prijala *Stratégiu lepšej regulácie - RIA 2020*. Ide o strategický dokument, ktorý obsahuje sériu nástrojov na zvyšovanie kvality zákonov a odbúranie nadbytočnej regulácie nielen pre podnikateľov, ale aj všetkých občanov. Cieľom je dbať na dôsledné posudzovanie vplyvu zákonov na podnikateľov a vytvárať tlak na znižovanie priamych nákladov vyvolaných legislatívou. V roku 2018 bol schválený aj *Akčný plán inteligentného priemyslu SR*, ktorý obsahuje 35 opatrení, zameraných na rozvoj inteligentného priemyslu. Opatrenia by sa mali dotknúť takmer 24 tisíc podnikov pôsobiach na Slovensku. Ďalej bola schválená *Stratégia hospodárskej politiky SR do roku 2030*, ktorej hlavným cieľom je postupné približovanie sa k znalostným ekonomikám v rámci EÚ. Cieľom dokumentu je prostredníctvom kľúčových oblastí a nadväzujúcich opatrení zabezpečiť zvýšenie konkurencieschopnosti hospodárstva SR s dôrazom na rast produktivity všetkých výrobných faktorov pomocou prioritných kľúčových oblastí: rozvoj ľudského kapitálu, technologické zmeny a podpora inovatívneho potenciálu, environmentálna a energetická efektívnosť hospodárstva, rozvoj podnikateľského prostredia a regionálny rozvoj s pôdohospodárstvom. Kľúčové oblasti sú nastavené tak, aby bola zohľadnená ambícia dokumentu, a to prijímať v rámci hospodárstva SR také opatrenia, ktoré majú koncepčný charakter, a sú v súlade s hospodárskou politikou EÚ.

Pripravila sa séria antibyrokratických balíčkov, ktorých cieľom je znížiť administratívnu a regulačnú záťaž podnikateľov. Vláda SR od roka 2017 schválila tri antibyrokratické podnikateľské balíčky. Obsahom balíčkov je takmer 100 opatrení, ktorých hlavným cieľom je znížiť administratívnu a regulačnú záťaž a tým zlepšovať podnikateľské prostredie na Slovensku. Prvý balíček schválený v lete 2017 obsahoval opatrenia zamerané napríklad na optimalizáciu pracovnej zdravotnej služby, zníženie administratívnych nákladov, zjednodušenie povinností podnikateľov voči Sociálnej poisťovni, či zefektívnenie procesu udeľovania stavebných povolení. Súčasťou druhého balíčka schváleného v máji 2018 bolo aj vypracovanie analýzy efektivity daňovej zábezpeky na DPH, ktorá viedla k vypusteniu povinnosti skladať zábezpeku na daň pri registrácii za platiteľa DPH. Vo februári 2019 vláda schválila tretí antibyrokratický podnikateľský balíček, ktorý obsahuje opatrenia zamerané hlavne na zjednodušenie procesu otvárania prevádzok a sprehľadnenie ich kontroly. Rozšírením povinnej elektronickej komunikácie, ktorá bola zavedená v januári 2016, finančná správa zjednodušila komunikáciu klientov a výrazným spôsobom zredukovala potrebu osobných návštev na daňových a colných úradoch. Pokračuje implementácia ďalších služieb pre klientov.

Vo finančnej správe sa pokračuje v boji proti daňovým únikom a v zvyšovaní efektivity výberu daní. V oblasti zvýšeného výberu spotrebných daní bol úspešne ukončený legislatívny proces pre označovanie minerálneho oleja značkovačom (tzv. *nanomarker*). Cieľom navrhovanej právnej úpravy je zabrániť daňovým únikom na spotrebnej dani z minerálnych olejov. Finančná správa v spolupráci s MF SR a Medzinárodným menovým fondom pripravuje odhad daňových medzier na dani z pridanej hodnoty a dani z príjmu právnických

osôb s použitím individuálnych údajov z daňových kontrol (tzv. bottom-up prístup). Odhad poskytne detailnejší a analytickejší pohľad na správanie sa rizikových subjektov, čo bude následne využité pre lepšie ciele daňových kontrol. V rámci realizácie reformných zámerov pripravila finančná správa projekt eKasa, ktorého cieľom je online napojenie všetkých pokladníc na portál finančnej správy. Návrh navyše počíta s liberalizáciou v oblasti koncových zariadení, pričom na evidovanie tržieb bude slúžiť nielen pokladnica, ale napríklad aj PC, mobil či tablet, ktoré sú pripojené na internet a zároveň budú doplnené o tlačiareň na tlač pokladničných dokladov. Podnikatelia sa k systému eKasa celoplošne pripoja k júlu 2019. Koncom roka 2018 bol prvýkrát použitý index daňovej spoľahlivosti. Viac ako 294 tis. daňovým subjektom bolo v priebehu decembra 2018 odoslané prvé oznámenie o osobitných daňových režimoch.

Celkovo opatrenia prijaté v priebehu rokov 2012 až 2017 pomohli zvrátiť dlhoročný nepriaznivý vývoj úspešnosti výberu DPH. Boj proti daňovým únikom zameraný na DPH prispel k poklesu daňovej medzery, keď v období od roka 2012 do 2017 medzera klesla z úrovne 41,0 % na 26,3 %. Tento trend potvrdzuje aj zlepšenie hodnotenia Slovenska v rámci EÚ. Podľa Komisie klesla medzera na DPH v roku 2016 na úroveň 25,7 %, čo je pokles o 11 p. b. oproti roku 2012. Medziročný pokles v 2016 predstavoval 3,6 p. b., čo bolo medziročne piate najvyššie zlepšenie medzery DPH v rámci EÚ¹³⁹.

Okrem efektívneho výberu sú v daňovej oblasti zavedené opatrenia na zníženie administratívnej záťaže pre podnikateľov. Významným opatrením na zvýšenie efektivity výberu daní a zlepšenie podnikateľského prostredia je implementácia nástroja *soft warning*. Cieľom tzv. *soft warning* upozornení je zasielať individualizované upozorňujúce správy daňovým subjektom (napr. upozornenie klientov Finančného riaditeľstva SR na zistený rozdiel medzi kontrolným výkazom DPH a daňovým priznaním k DPH).

4.3. IT a dopravná infraštruktúra

Implementujú sa ďalšie digitálne služby pre znižovanie administratívnej záťaže pri kontakte občanov a podnikateľov so štátom. Zníženie administratívnej záťaže a informatizácia procesov verejnej správy sa postupne dosahuje implementáciou tzv. zákona proti byrokracii¹⁴⁰. V roku 2018 sa vypustila povinnosť pre fyzické osoby a právnické osoby predkladať orgánom verejnej moci v listinnej podobe výpisy z obchodného registra, živnostenského registra, z listu vlastníctva, z registra trestov a odpisy registra trestov. V aktuálnej prebiehajúcej druhej vlne novelizácie sa počíta s vypustením povinnosti pre právnické a fyzické osoby predkladať potvrdenie o nedoplatkoch na daniach, sociálnom a zdravotnom poistení, potvrdenie o návšteve školy a výpisy z registra mimovládnych neziskových organizácií.

Nastavením legislatívy sa komplexne upravia pravidlá pre IT vo verejnej správe¹⁴¹. Cieľom je zmeniť základné nastavenie tak, aby boli jednotným spôsobom pokryté všetky oblasti vedenia a riadenia v správe informačných technológií verejnej správy, od fázy plánovania a organizácie až po monitoring a hodnotenie. Nová právna úprava pokrýva aj oblasť bezpečnosti – nadväzuje na zákon o kybernetickej bezpečnosti a upravuje činnosť vládnej jednotky CSIRT¹⁴² pri riešení a prevencii kybernetických hrozieb. Účinnosť nového zákona sa predpokladá od mája 2019.

Aktivity v oblasti cestovného ruchu majú za cieľ zvýšiť konkurencieschopnosť a podporiť jeho rozvoj. Za účelom zvyšovania konkurencieschopnosti v cestovnom ruchu došlo k zníženiu DPH pre ubytovacie služby na 10 %. MDV SR dotuje aktivity oblastných a krajských organizácií cestovného ruchu a aktívne podporuje prezentáciu Slovenska.

V roku 2018 pokračovala výstavba chýbajúcich úsekov diaľnic a rýchlostných ciest. V súčasnosti je rozostavaných viac ako 120 km chýbajúcich úsekov. Zo zdrojov OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020 došlo do roku 2018 k zmodernizovaniu viac ako 77 km ciest I. triedy, pričom na ďalších 120 km ciest I. triedy

¹³⁹ Návrh rozpočtového plánu Slovenskej republiky na rok 2019

¹⁴⁰ Zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹⁴¹ Návrh zákona o informačných technológiách vo verejnej správe bol schválený vládou v decembri 2018. Aktuálne stále platná právna úprava v oblasti správy informačných systémov bola prijatá ešte v roku 2006.

¹⁴² [Computer Security Incident Response Team Slovakia](#).

bola začatá alebo v súčasnosti prebieha projektová príprava. MDV SR prostredníctvom nástroja CEF¹⁴³ podporuje aj výstavbu nabíjacej infraštruktúry v oblasti alternatívnych palív.

Prebieha modernizácia infraštruktúry a posilňovanie železničnej dopravy. V osobnej železničnej doprave boli zavedené nové vlakové spojenia na tratiach s najväčším potenciálom presunu cestujúcich z individuálnej automobilovej dopravy na železničnú. Naďalej prebieha obnova mobilného parku, vo výrobe je 21 nových dieselových jednotiek, ktoré budú postupne nasadzované na trate od mája 2019 do konca roku 2020 a ďalších 25 nových elektrických jednotiek s plánovaným nasadením prvých kusov do prevádzky od roku 2020.

Od roku 2016 predstavujú rozpočtované finančné prostriedky na nenávratnú podporu rozvoja bývania 40 mil. eur. Nenávratná podpora je realizovaná prostredníctvom poskytovania dotácií MDV SR na obstaranie nájomných bytov¹⁴⁴. Pre zvýšenie mobility pracovnej sily bola v roku 2017 upravená možnosť poskytnúť zvýšený podiel dotácie na nájomné byty s podlahovou plochou do 50 m² a s maximálnou dobou prenájmu na 6 rokov. Ďalšie zdroje sú vyčlenené v rozpočte Štátneho fondu rozvoja bývania.

5. Environmentálna udržateľnosť a energetika

V rezorte životného prostredia sa postupne implementujú opatrenia identifikované v rámci revízie výdavkov na životné prostredie. Spustená bola implementácia *Operačného programu - Kvalita životného prostredia* a posilnila sa celková efektívnosť využívania finančných prostriedkov. Na sprehľadnenie pravidiel pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie MŽP SR pripravilo novelu zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. K nižšej miere skládkovania prispieje aj postupné zvyšovanie poplatkov za uloženie odpadu na skládku (novela zákona o poplatkoch za uloženie odpadov prijatá v roku 2018) a tiež príprava a spustenie systému zálohovania plastových fliaš. V roku 2019 vláda schválila strategický dokument *Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030*. Cieľom dokumentu je predstaviť dlhodobú víziu reagujúcu na najväčšie environmentálne výzvy. V roku 2018 schválila vláda SR *Aktualizáciu stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy* ako aj *Akčný plán na riešenie dôsledkov sucha a nedostatku vody*. MŽP SR spolupracovalo s MH SR na príprave *Akčného plánu rozvoja elektromobility v SR*. Pokračuje sa tiež na zonácii národných parkov s dôrazom na zonáciu TANAPu.

6. Iné oblasti

S cieľom zníženia regionálnych rozdielov sa opatrenia zameriavajú na menej rozvinuté regióny. Slovensko sa od roku 2018 zapája do implementácie dvoch iniciatív EÚ. Ako pilotný región Slovenska v rámci *Iniciatívy EÚ pre dobiehajúce regióny (catching-up regions)* s HDP pod priemerom EÚ bol vybraný Prešovský samosprávny kraj. Pod vedením riadiaceho výboru iniciatívy (Svetová banka, EK, ÚPVII, regionálni predstavitelia) vznikol v roku 2018 akčný plán zameraný na štyri oblasti: zlepšenie energetickej efektívnosti budov, využívanie geografického informačného systému, zvýšenie výkonnosti v oblasti cestovného ruchu a lepšie prepojenie vzdelávania a trhu práce. V marci 2019 začali rokovania o zapojení Banskobystrického samosprávneho kraja do iniciatívy. V rámci zákona č. 336/2015 Z. z. sa v SR realizuje podpora najmenej rozvinutých okresov, a to aj vyhlasovaním osobitných výziev na realizáciu ich projektov. Informačné poradenské centrá zriadené v siedmich krajoch spolupracujú pri podpore projektových aktivít v týchto okresoch.

Vláda SR schválila niekoľko materiálov strategického plánovania priorít: Cestovnú mapu Národného infraštruktúrneho plánu SR na roky 2018 – 2030, Metodiku a inštitucionálny rámec tvorby verejných stratégií, Rámec na hodnotenie verejných investičných projektov v SR, Pilotnú verziu Národného investičného plánu SR na roky 2018 – 2030. Participatívnym spôsobom pripravený Návrh národných priorít implementácie Agendy 2030 bol schválený vládou v júni 2018. Definuje šesť oblastí kľúčových pre udržateľný rozvoj Slovenska: vzdelanie pre dôstojný život; smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike

¹⁴³ Connecting Europe Facility – Nástroj na prepájanie Európy.

¹⁴⁴ Konkrétne sú to dotácie na obstaranie nájomných bytov určených na sociálne bývanie, príslušnej technickej vybavenosti a odstraňovanie systémových porúch bytových domov.

pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí; znižovanie chudoby a sociálna inklúzia; právny štát; demokracia a bezpečnosť; dobré zdravie. V priebehu roka 2019 sa predloží finálna podoba stratégie Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030. Na základe vízie vznikne nová verzia *Národného investičného plánu SR*.

Príloha č. 7: Opatrenia prijaté na elimináciu dopadov prípadného vystúpenia Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie bez dohody

Príloha č. 7 reaguje na uznesenie vlády SR č. 42/2019¹⁴⁵, na základe ktorého má NPR 2019 reflektovať opatrenia na elimináciu dopadov prípadného vystúpenia Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska (ďalej len UK) z Európskej únie bez dohody.

1. Ministerstvo financií SR a Finančné riaditeľstvo SR

V záujme zachovania právnej istoty občanov UK, ktorí chcú v Slovenskej republike poskytovať daňové poradenstvo, boli novelizované prechodné ustanovenie zákona č. 78/1992 Zb. o daňových poradcov s účinnosťou ku dňu vystúpenia UK z EÚ bez dohody (zákon č. 83/2019 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti s vystúpením Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie bez dohody).

Finančné riaditeľstvo SR sa bude podieľať na príprave potrebných legislatívnych zmien týkajúcich sa daňovej a colnej oblasti. Predpokladaný je vplyv najmä na daň z pridanej hodnoty, spotrebné dane a daň z príjmov.

Tovar vstupujúci do EÚ z UK, ako aj tovar smerujúci z EÚ do UK bude považovaný za tovar z tretej krajiny. Z uvedeného dôvodu začnú platiť všetky právne predpisy EÚ a SR o tovare dovážanom z tretích krajín, vrátane odvodu cla a daní. Tovar bude podliehať colnému dohľadu a môže podliehať colným kontrolám v súlade s Colným kódexom únie, čím dôjde k navýšeniu objemu dovozu tovarov a zásielok z tretích krajín. V dôsledku zvýšenia nárokov na výkon colných agend je potrebné prijať opatrenie na národnej úrovni, ktorým je navýšenie počtu colníkov (predpokladá sa zvýšenie o 40 systemizovaných miest colníkov).

FR SR zabezpečí spoluprácu s Európskou komisiou na vytváraní spoločných postupov v oblasti vymáhania pohľadávok zaslaných a prijatých z UK.

FR SR zabezpečí masívnu informačnú kampaň voči klientom finančnej správy, ako aj do vnútra organizácie. Za účelom informovanosti zverejnilo FR SR na svojom webovom portáli základné informácie k Brexitu viažuce sa k scenárom Brexitu bez dohody, aj s dohodou. Zároveň FR SR posilnilo a špecializovalo odborné kapacity na call centre finančnej správy a boli vyčlenení experti na informovanie o Brexite nielen v colnej, ale aj v daňovej oblasti.

V súvislosti so zaradením UK do zoznamu tretích krajín zabezpečí FR SR potrebné úpravy dotknutých informačných systémov podporujúcich procesy v daňovej a colnej oblasti. Na podporu nárastu nárokov na výkon colného dohľadu realizuje v súčasnosti FR SR testovanie colných národných systémov s cieľom potvrdiť bezproblémový chod týchto systémov v prípade Brexitu bez dohody.

2. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

V podmienkach rezortu školstva sa novelizoval zákon č. 422/2015 Z. z. o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií s účinnosťou ku dňu vystúpenia UK z EÚ bez dohody. Účelom úpravy bolo doplniť prechodné ustanovenia o uznaní odborných kvalifikácií získaných v UK na vykonávanie regulovaných povolání v SR bez potreby doplňujúcej skúšky.

3. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V oblasti sociálneho zabezpečenia bola s platnosťou odo dňa vystúpenia UK z EÚ schválená novela zákona o sociálnom poistení s cieľom zabezpečiť fyzickým osobám so vzťahom k UK možnosť nadobúdať nároky v systéme sociálneho poistenia SR aj po prípadnom uplatnení Brexitu bez dohody, a to v zmysle zásad nariadenia EP a R 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. Podmienkou uplatňovania uvedených postupov je prijatie recipročnej právnej úpravy zo strany UK. V prípade, ak nebude zo strany UK prijatá recipročná právna úprava voči fyzickým osobám vo vzťahu k SR, navrhuje sa zhodnocovať dotknutým občanom SR a ich rodinným príslušníkom na nároky na dávky aj obdobia poistenia získané v UK, ktoré však

¹⁴⁵ [Uznesenie](#) bolo prijaté dňa 30. januára 2019.

z dôvodu uplatnenia Brexitu bez dohody neboli v UK zhodnotené. Zákon o sociálnom poistení vo vzťahu k dôchodkom, úrazovej rente a pozostalostnej úrazovej rente už teraz umožňuje výplatu aj do tretích štátov, ktorým bude pri prípadnom uplatnení Brexitu bez dohody aj UK. Novela zákona o sociálnom poistení bude účinná, ak dňom vystúpenia UK z EÚ nevstúpi do platnosti dohoda o podmienkach jeho vystúpenia podľa čl.50 ods. 2 Zmluvy o EÚ.

V rámci garantovania reciprocity, občania UK, ktorí sú zamestnaní na našom území, budú mať v prípade uplatnenia Brexitu bez dohody tie isté práva a povinnosti ako doteraz. Toto im bude zabezpečené novelou zákona o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov.

4. Ministerstvo zdravotníctva SR

S cieľom zabezpečenia poskytovania zdravotnej starostlivosti občanom UK v rovnakom režime ako príslušníkom ostatných členských štátov EÚ bola prijatá novela zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení s účinnosťou ku dňu vystúpenia UK z EÚ bez dohody¹⁴⁶ na zachovanie vzájomného uznávania nárokových dokladov (pobytový formulár, formulár s predchádzajúcim súhlasom o liečbe v inom štáte) a Európskeho preukazu zdravotného poistenia. Zároveň bude zabezpečená garancia rovnakých nárokov pre slovenských občanov, zúčastnených na systéme zdravotného zabezpečenia v UK, vrátane tzv. rodinného poistenia (ich nezaopatrených rodinných príslušníkov – ekonomicky neaktívny manžel/manželka a nezaopatrené deti).

5. Ministerstvo hospodárstva SR

MH SR zabezpečuje všestrannú pomoc vrátane sprostredkovania informácií pre podnikateľov týkajúcich sa obchodu s tovarom a službami, vrátane colných a daňových informácií, s cieľom zmierniť negatívne dopady prípadného vystúpenia UK bez dohody. MH SR na svojej internetovej stránke zverejnilo informáciami pre podnikateľov, ktorí by mohli byť dotknutí tvrdým odchodom UK z EÚ. Informácie budú priebežne doplňané podľa dopytu a otázok z podnikateľského sektora. MH SR analyzuje možnosti cielej pomoc najväčším exportérom zo Slovenska do UK, ktorí budú odchodom UK z EÚ bez dohody postihnutí.

6. Ministerstvo spravodlivosti SR

MS SR pripravilo novelu zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii. Občania UK budú môcť poskytovať do konca roku 2020 právne služby ako usadení euroadvokáti za podmienky rovnakého zaobchádzania pre občanov SR v UK. Boli vypracované nezáväznú usmernenia pre sudcov (použiteľné aj pre prokurátorov), ako postupovať pri jednotlivých nástrojoch EÚ v prípade Brexitu bez dohody. Usmernenia sú pripravované v konzultácii so zástupcami Najvyššieho súdu SR a Generálnej prokuratúry SR.

Na webstránke MS SR a webstránke MZVaEZ SR bola zverejnená informácia pre občanov a podnikateľov o dopadoch Brexitu (s dohodou aj bez dohody) v oblasti justície. Školenia pre sudcov o dopadoch Brexitu boli realizované v marci 2019.

Tiež bola pripravená novela zákona č. 236/2017 Z. z. o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach. Európsky vyšetrovací príkaz zaslaný UK pred jeho vystúpením sa v prípade uplatnenia Brexitu bez dohody bude považovať za dožiadanie o právnu pomoc podľa Trestného poriadku. Cieľom je zaručiť, aby bolo možné platne vykonať požadovaný dôkaz aj po vystúpení UK bez dohody, pokiaľ bol príkaz zaslaný pred dňom vystúpenia.

Ochranu občanov SR žijúcich v UK v iných oblastiach ako uvedených (starostlivosť o deti, vymáhanie výživného a ďalšie) bude možné zabezpečiť nelegislatívnym spôsobom alebo medzinárodnými dohodami, ktoré ale budú musieť byť uzatvorené na úrovni EÚ a UK, nakoľko členské štáty nemajú právomoc uzatvárať samostatné dohody s UK v uvedených oblastiach.

7. Ministerstvo vnútra SR

MV SR pripravilo a ukončilo proces novelizácie zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov v znení neskorších predpisov (s účinnosťou ku dňu vystúpenia UK z EÚ) a postúpilo novelu Úradu vlády do pripravovaného balíka Lex Brexit. MV SR priebežne vykonáva administratívno-technické kroky v oblasti

¹⁴⁶ Zákon č. 83/2019 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti s vystúpením Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie bez dohody.

prípravy zamestnancov a dotknutých príslušníkov Prezídia policajného zboru na styk s britskými občanmi po vystúpení UK z EÚ, realizuje prípravu (vrátane IT systémov) na zmenu evidencie statusov resp. dokladov britských občanov žijúcich v SR.

8. Ministerstvo dopravy a výstavby SR

V oblasti všetkých druhov dopravy sú kľúčovými dohody na úrovni EÚ. Na zabezpečenie plynulej dopravnej prepojenosti s UK po vystúpení z EÚ bez dohody boli prijaté nariadenia v oblasti cestnej nákladnej dopravy a osobnej dopravy (vrátane pravidelnej autobusovej dopravy) a leteckej dopravy. Ich účinnosť je časovo obmedzená, preto budú v budúcnosti kľúčové dohody na úrovni EÚ. V cestnej doprave bude príležitostná autobusová doprava zodpovedať medzinárodnej dohode *Interbus*, ku ktorej pristúpi UK po vystúpení z EÚ. Kvalifikačné karty vodičov zostanú uznané do ukončenia platnosti, doklady o odbornej spôsobilosti vedúceho dopravy do konca roka 2019. V železničnej doprave sa nebudú prijímať nové vnútroštátne legislatívne opatrenia.

Telekomunikačné služby medzi Slovenskom a UK sa už nebudú riadiť cenovými limitmi v EÚ a zostanú predmetom komerčných dohôd medzi operátormi. Poštové služby budú postupovať podľa Aktov Svetovej poštovej únie, ako dôsledok výstupu UK z colnej únie sa očakáva predĺženie doby dopravy. V oblasti typového schvaľovania a transeurópskych sietí sú nové európske nariadenia už dorokované a schválené, zmena vnútroštátnej legislatívy teda nie je potrebná. V bytovej politike ani cestovnom ruchu sa nepripravujú opatrenia na vnútroštátnej ani EÚ úrovni.

Príloha č. 8: Zoznam skratiek

AOTP	aktívne opatrenia trhu práce
APVV	Agentúra na podporu výskumu a vývoja
BSK	Bratislavský samosprávny kraj
CKO	centrálny koordinačný orgán
CSR	country specific recommendation, špecifické odporúčanie Rady
DRG	diagnoses related groups, diagnostické skupiny
EK	Európska komisia
EÚ	Európska únia
EŠIF	európske štrukturálne a investičné fondy
FR SR	Finančné riaditeľstvo SR
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
JLR	Jaguar Land Rover
KEGA	Kultúrna a edukačná grantová agentúra
KF	Kohézny fond
MDV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby SR
MF SR	Ministerstvo financií SR
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MRK	marginalizované rómske komunity
MS SR	Ministerstvo spravodlivosti SR
MV SR	Ministerstvo vnútra SR
MZVaEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
NFP	nenávratné finančné prostriedky
NPR	Národný program reforiem
NPRVV	Národný program pre rozvoj výchovy a vzdelávania
OP	operačný program
OP ĽZ	Operačný program Ľudské zdroje
OP EVS	Operačný program Efektívna verejná správa
RRZ	Rada pre rozpočtovú zodpovednosť
SHMÚ	Slovenský hydro-meteorologický ústav
SŠ	stredná škola
SVLZ	Spoločné vyšetrovacie a liečebné zložky (t.j. zobrazovacie a laboratórne vyšetrenia)
ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
ŠF	štrukturálne fondy
ŠZM	špeciálny zdravotnícky materiál
UK	Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska
ÚHP	Útvar hodnoty za peniaze
UoZ	uchádzač o zamestnanie

ÚPSVR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPVII	Úrad podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu
ÚVO	Úrad pre verejné obstarávanie
ÚV SR	Úrad vlády SR
VEGA	Vedecká grantová agentúra
VW	Volkswagen
VšZP	Všeobecná zdravotná poisťovňa
ZP	zdravotné poistenie resp. poisťovne
ZŠ	základná škola